VÕ-NGUYÊN-GIÁP

MẤY VẤN ĐỀ VỀ CÁCH MẠNG KHOA HỌC.KỸ THUẬT Ở NƯỚC TA

NHÀ XUẤT BẢN SỰ THẬT

https://tieulun.hopto.org

Đồng chí VÕ-NGUYÊN-GIÁP

https://tieulun.hopto.org

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là sự phát triển tổng hợp của ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học – kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó *cách mạng khoa học – kỹ thuật giữ vị trí then chốt*. Trong những năm qua, cách mạng khoa học – kỹ thuật đã góp phần to lớn vào sự nghiệp kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Bước sang giai đoạn mới của cách mạng cả nước, cách mạng khoa học – kỹ thuật là một động lực vô cùng mạnh mẽ thúc đẩy công cuộc xây dựng cơ sở vật chất – kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, góp phần to lớn vào cuộc chiến đấu để nhanh chóng xóa bỏ nghèo nàn và lạc hậu, xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản trên đất nước ta.

Để giúp bạn đọc hiểu rõ những quan điểm cơ bản của Đảng về cách mạng khoa học – kỹ thuật và đi sâu tìm hiểu đặc điểm, nội dung, phương hướng và bước đi của cách mạng khoa học – kỹ thuật ở nước ta, chúng tôi xuất bản cuốn sách « *Mấy vấn đề về cách mạng khoa học – kỹ thuật ở nước ta* » của đồng chí *Võ-Nguyên-Giáp*, Ủy viên Bộ chính trị Trung ương Đảng, Phó Thủ tướng Chính phủ.

https://tieulun.hopto.org

Cuốn sách này gồm một số bài nói của đồng chí Võ-nguyên-Giáp tại các cuộc Hội nghị khoa học – kỹ thuật và bản tham luận tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV của Đảng.

Xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc.

Tháng 4 năm 1977

NHÀ XUẤT BẢN SỰ THẬT

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI
TẠI HỘI NGHỊ BÀN VỀ CÔNG TÁC KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT*

Buổi gặp mặt thân mật này đối với tôi là buổi gặp mặt lần đầu với các đồng chí trong Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước, Viện khoa học Việt-nam, các đồng chí ở Bộ Đại học và trung học chuyên nghiệp và một số đồng chí khác từ trước đến nay đã có theo dõi công tác khoa học và kỹ thuật.

Qua hai ngày làm việc, chúng ta thấy cuộc họp mặt lần này đã đưa đến những kết quả mong muốn. Chúng ta đã nghe báo cáo của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước về tình hình công tác khoa học và kỹ thuật trong thời gian qua, một bản sơ kết khá công phu. Chúng ta lại nghe phương hướng và nhiệm vụ phát triển khoa học và kỹ thuật trong 5 năm 1976—1980, một số vấn đề về cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta mà các đồng chí ở Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước

* Ngày 14-15 tháng 7 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

đã chuẩn bị từ trước. Chúng ta cũng đã nghe báo cáo của Viện khoa học Việt-nam, một bản báo cáo tuy ngắn, gọn nhưng cũng giúp chúng ta thấy được những nét khái quát về tình hình công tác của Viện. Một số đồng chí phát biểu đã đóng góp nhiều ý kiến tốt. Đáng lẽ có nhiều đồng chí khác phát biểu thêm, nhưng vì thời gian hạn chế nên chưa phát biểu được. Trong cuộc hội nghị này, với không khí tự do tư tưởng, mỗi người đã phát biểu với tư cách là những người làm công tác khoa học và kỹ thuật vì lợi ích của nước nhà, của nhân dân, của Đảng.

Qua mấy buổi thảo luận, chúng ta đã nhất trí rằng sắp tới, chúng ta phải tập trung làm tốt mấy việc lớn sau đây:

1 — Chuẩn bị một văn kiện về một số vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta.

2 — Hoàn chỉnh sớm kế hoạch khoa học và kỹ thuật 5 năm 1976 — 1980 và kế hoạch khoa học và kỹ thuật năm 1977 để đưa ra kịp với kế hoạch 5 năm của Nhà nước.

3 — Nghiên cứu đề án về vấn đề kiện toàn tổ chức chỉ đạo công tác khoa học và kỹ thuật của nước ta và đương nhiên là tiếp sau phải nghiên cứu vấn đề cán bộ, vấn đề chính sách và vấn đề cơ sở vật chất — kỹ thuật của công tác nghiên cứu khoa học và kỹ thuật,...

Trước kia, tôi có theo dõi một chừng mực nào đó vấn đề khoa học và kỹ thuật; gần đây cũng có dề thời giờ xem một số tài liệu khoa học và kỹ thuật. Để chuẩn bị cho hội nghị này, tôi có trao

https://tieulun.hopto.org

đổi ý kiến với đồng chí Phạm-văn-Đồng, đồng chí Tố-Hữu và một số đồng chí khác phụ trách về công tác khoa học và kỹ thuật.

Hôm nay, tôi lại được nghe các báo cáo và ý kiến phát biểu ở hội nghị. Bây giờ tôi phát biểu thêm mấy ý kiến, để phần nào giúp các đồng chí trong việc nghiên cứu, giải quyết tốt các vấn đề trên.

I. CHÚNG TA BƯỚC VÀO KỶ NGUYÊN MỚI CỦA DÂN TỘC VỚI TƯ THẾ CỦA NGƯỜI CHIẾN THẮNG

Cuộc họp mặt lần này của chúng ta là cuộc họp đầu tiên từ khi nước ta bước vào kỷ nguyên mới, sau khi Quốc hội nước ta vừa tuyên bố thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước, và sau phiên họp đầu tiên của Hội đồng Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt-nam. Cho nên mặc dầu cuộc họp ngắn, gọn với mục đích, yêu cầu và nội dung có hạn như đã đề ra, nhưng đã làm cho chúng ta thấy rõ thêm trách nhiệm của mình trong giai đoạn mới của cách mạng.

Với thắng lợi hoàn toàn và vĩ đại của 30 năm chiến tranh giữ nước và chiến tranh giải phóng, đất nước ta đã bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên độc lập, thống nhất và chủ nghĩa xã hội.

Bước vào kỷ nguyên mới, nhiệm vụ của cách mạng nước ta đã đổi mới. *Cả nước ta có nhiệm vụ chiến lược duy nhất là tiến hành cách mạng xã hội*

https://tieulun.hopto.org

chủ nghĩa trên phạm vi cả nước, đưa cả nước tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc lên chủ nghĩa xã hội trong điều kiện nước nhà đã được hoàn toàn giải phóng, đã độc lập và thống nhất. Đây là một sự kiện chưa từng có trong lịch sử nước ta, một bước nhảy vọt lớn nhất, mở ra một thời kỳ mới hết sức rực rỡ, thời kỳ hưng thịnh chưa từng thấy của nhân dân ta, của dân tộc ta về mọi mặt : chính trị, kinh tế, quân sự, văn hóa và khoa học. Nếu trong mấy chục năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, toàn dân ta đã đoàn kết chặt chẽ, chiến đấu liên tục, làm nên được sự nghiệp vĩ đại là quét sạch kẻ thù ra khỏi bờ cõi, đưa lại độc lập, thống nhất trọn vẹn cho đất nước, mở đường cho cả nước ta tiến lên chủ nghĩa xã hội, thì bước vào kỷ nguyên mới, chúng ta càng phải có quyết tâm lớn để hoàn thành nhiệm vụ cách mạng trong giai đoạn mới, phải có niềm tin lớn vào sự nghiệp cách mạng của chúng ta. Chúng ta nhất định hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ mới của cách mạng là xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội trên Tổ quốc Việt-nam ta.

Trước mắt, chúng ta tuy còn nhiều khó khăn, nhưng đây là những khó khăn trong thắng lợi, trong bước đường tiến lên. Thuận lợi của chúng ta là cơ bản và rất to lớn, chúng ta *cần phải thấy và đánh giá cho hết những thuận lợi mới, khả năng mới.* Thế giới bây giờ đánh giá thắng lợi của Việt-nam rất cao, và sự kiện Việt-nam đã cổ vũ nhân dân thế giới rất mạnh mẽ. Không phải ngẫu nhiên mà người ta nói đến một kỷ nguyên của thế giới « sau Việt-nam ». Cả thế giới tự hào về chúng ta như thế, thì chúng ta là

https://tieulun.hopto.org

người Việt-nam, chúng ta càng phải biết tự hào về thắng lợi vĩ đại của nhân dân ta, về sự lãnh đạo tuyệt vời của Đảng ta, trên cơ sở đó mà phấn khởi, tin tưởng và quyết tâm làm tốt nhiệm vụ mới trong kỷ nguyên mới. Đồng thời, chúng ta *cần thấy cho hết khó khăn về nhiều mặt, thấy cho hết để khắc phục và khắc phục cho kỳ được.*

Nói đến thuận lợi và khó khăn ở đây là nói một cách toàn diện, thuận lợi và khó khăn trên con đường tiến lên của sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta, trong đó đương nhiên bao gồm cả con đường đi lên của cách mạng khoa học — kỹ thuật.

Bước vào kỷ nguyên mới, nhiệm vụ mới của chúng ta là xây dựng Tổ quốc ta thành một nước xã hội chủ nghĩa hùng mạnh. Từ lâu chúng ta đã có Tổ quốc và từ lâu trên thế giới đã có chủ nghĩa xã hội, nhưng bây giờ đây, ta mới có Tổ quốc độc lập, và thống nhất trên cơ sở chủ nghĩa xã hội, Tổ quốc và chủ nghĩa xã hội mới thống nhất làm một. Xây dựng Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là phải xây dựng nước ta thành một nước không còn có người bóc lột người, nhân dân lao động là người làm chủ tập thể duy nhất đối với vận mệnh của đất nước; một nước có kinh tế công nghiệp, nông nghiệp hiện đại, quốc phòng vững mạnh, văn hóa và khoa học, kỹ thuật tiên tiến, đưa lại ấm no, hạnh phúc cho nhân dân, cho thế hệ này và các thế hệ mai sau. Chúng ta được sống trong giờ phút lịch sử này là một vinh dự rất to lớn mà cũng là một diễm phúc. Biết bao nhiêu anh hùng liệt sĩ đã

https://tieulun.hopto.org

hy sinh cho sự nghiệp vĩ đại của dân tộc mà ngày nay không còn được chứng kiến cảnh tượng tiền đồ rực rỡ của đất nước!

Cả dân tộc ta, trong đó có chúng ta, đang đi vào kỷ nguyên mới với tư thế của người chiến thắng. Chúng ta đã chiến thắng hoàn toàn sau 30 năm đấu tranh cách mạng vô cùng quyết liệt dưới sự lãnh đạo của Đảng, một Đảng Mác – Lê-nin chân chính do Hồ Chủ tịch sáng lập, dưới ngọn cờ độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Trong cái vĩ đại chung của cả dân tộc, mỗi người chúng ta đều có phần vĩ đại của mình, mặc dù như Lê-nin nói, mỗi người chúng ta chỉ như một giọt nước trong biển cả mênh mông của sự nghiệp chung mà thôi. Tất cả chúng ta đều rất tự hào và hãnh diện. Điều luôn luôn cần nhớ là ta bước vào kỷ nguyên mới tiếp theo thắng lợi rất vĩ đại của dân tộc – một thắng lợi đã giành được nhờ dựa vào sức mạnh của cả dân tộc được tổ chức lại, sức mạnh của sự đoàn kết toàn dân, sức mạnh của chủ nghĩa Mác — Lê-nin, của đường lối của Đảng, sức mạnh của cả hệ thống xã hội chủ nghĩa và của cả loài người tiến bộ.

Tuy lĩnh vực đấu tranh vũ trang có khác với lĩnh vực xây dựng kinh tế và lĩnh vực khoa học và kỹ thuật, tuy mỗi lĩnh vực đều có những quy luật riêng của nó, nhưng mọi lĩnh vực đều là những mặt trận của cuộc đấu tranh cách mạng rộng lớn chung của chúng ta. *Cho nên những nhân tố rất cơ bản đã đưa chúng ta đến thắng lợi trong 30 năm đấu tranh cách mạng vừa qua cũng là*

https://tieulun.hopto.org

những nhân tố sẽ đưa chúng ta đến thắng lợi trong giai đoạn mới của cách mạng. Đó là sự lãnh đạo tài tình của Đảng ta, đường lối cách mạng đúng đắn, sáng tạo, độc lập và tự chủ của Đảng ta, đó là mục tiêu cao cả, lý tưởng của chủ nghĩa Mác — Lê-nin, lý tưởng độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội; đó là sự nghiệp vĩ đại của Tổ quốc, của nhân dân; đó là tinh thần kiên quyết chiến đấu, lòng hy sinh anh dũng của hàng chục triệu người, sự đoàn kết nhất trí triệu người như một; đó là trí thông minh, sáng tạo của cả một dân tộc; đó là sức mạnh của quần chúng nhân dân được tổ chức lại, *tạo nên một sức mạnh tổng hợp to lớn.*

Bước vào kỷ nguyên mới, mỗi người chúng ta, trong nếp suy nghĩ, phải nhìn thấy cho hết cái mới, bởi vì trong cuộc sống hằng ngày, chúng ta thường thấy cảnh vật cũng gần như trước vậy thôi, chưa có gì thay đổi lắm, nhưng trên thực tế, đất nước ta đã có những biến đổi cực kỳ to lớn. Ý thức tư tưởng con người thường không theo kịp thực tiễn là như thế! (Đương nhiên cũng có những nhà cách mạng, nhà khoa học thấy trước được sự phát triển của sự vật). Cho nên trước tình hình và nhiệm vụ mới của cách mạng, mỗi người cán bộ, đảng viên chúng ta lại càng phải thấy hết thắng lợi, thấy rõ nhiệm vụ của cách mạng trong giai đoạn mới để có những suy nghĩ mới, có phong cách làm việc mới và vươn lên với quyết tâm thật cao. Với đường lối đúng đắn của Đảng, với lực lượng to lớn của quần chúng cách mạng thì không có việc gì chúng ta không làm được.

https://tieulun.hopto.org

Có đồng chí nói rằng muốn nghiên cứu khoa học, nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng và nhất là nghiên cứu phát triển thì phải có tiền, mà muốn có tiền nhiều thì sản lượng của nền kinh tế quốc dân phải nhiều, thu nhập quốc dân phải lớn, nhưng chúng ta lại vấp phải một mâu thuẫn là chúng ta cần nhiều tiền, song thu nhập quốc dân của ta còn thấp nên ta chỉ có ít tiền. Vậy vấn đề đặt ra là: *phải phá vỡ cho được cái vòng luẩn quẩn đó, phá vỡ vòng luẩn quẩn đó bằng cách nào? Chúng ta phá vỡ vòng luẩn quẩn đó bằng nhiệt tình cách mạng và tài năng tổ chức.* Lê-nin đã nói trong bài « Sáng kiến vĩ đại »: muốn tăng năng suất lao động, người lao động phải được ăn no, nhưng bây giờ người lao động đói và chính những người lao động kiệt sức như vậy đã ra sức tăng năng suất lao động gấp mấy lần. Chính là bằng nhiệt tình cách mạng và tài năng tổ chức, nhân dân lao động Liên-xô dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Liên-xô và chính quyền xô-viết đã phá vỡ cái vòng luẩn quẩn đó. Đó là cái mới, cái vĩ đại. Trong hoàn cảnh khó khăn, thiếu thốn hiện nay, chúng ta càng phải cố gắng vươn lên. Chúng ta có đầy đủ cơ sở để tin tưởng rằng nhân dân ta, dưới sự lãnh đạo của Đảng, đã làm nên kỳ tích lịch sử trong chiến tranh, nhất định sẽ vượt qua mọi khó khăn, nêu cao khí phách anh hùng, phát huy khí thế chiến thắng, nhiệt tình cách mạng và tài năng tổ chức để hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ trong sự nghiệp xây dựng đất nước và bảo vệ đất nước, kể cả trong công cuộc phát triển khoa học và kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

Nói dân tộc ta đang bước vào kỷ nguyên mới là so với mấy nghìn năm lịch sử của dân tộc mà nói. *Dân tộc ta trong 4.000 năm qua đã trải qua những bước đường lịch sử dựng nước và giữ nước như thế nào mà tồn tại và phát triển đến ngày nay?* Con người Việt-nam đầy trí thông minh, giàu lòng dũng cảm trong đấu tranh chống thiên nhiên, đấu tranh xã hội trong suốt quá trình lịch sử lâu dài, đã làm nên những kỳ tích vĩ đại. Trong hoàn cảnh phải luôn luôn chống lại sự xâm lược của nước ngoài, chống lại các tai họa thiên nhiên, ý thức dân tộc và tinh thần đoàn kết dân tộc của nhân dân ta đã xuất hiện khá sớm và phát triển đến trình độ cao, mặc dù có những hạn chế nhất định dưới chế độ phong kiến. Từ khi Đảng ta ra đời, truyền thống đẹp đẽ của dân tộc đã được phát huy đến đỉnh cao chưa từng có, nhân dân cách mạng được tổ chức lại dưới sự lãnh đạo của Đảng đã hình thành một sức mạnh tổng hợp vĩ đại, đã thực sự làm nên những chuyện thần kỳ, đã đánh bại hai đế quốc to. Sức mạnh của dân tộc ta đã chung đúc nên trong mấy nghìn năm lịch sử là như vậy, cho nên dân tộc ta mới tồn tại và phát triển được. Giá trị văn hóa tinh thần của con người Việt-nam, của dân tộc Việt-nam là như vậy.

Với truyền thống vẻ vang của dân tộc, chúng ta bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên phát triển rực rỡ nhất về mọi mặt của xã hội Việt-nam, của con người mới Việt-nam. Con người mới Việt-nam là con người xã hội chủ nghĩa, con người làm chủ

https://tieulun.hopto.org

tập thể, con người đã chiến thắng, con người hăng say lao động với tinh thần cách mạng tiến công cao, có lòng yêu nước xã hội chủ nghĩa nồng nàn và tinh thần quốc tế vô sản cao cả.

II. CĂN CỨ VÀO QUY LUẬT CHUNG CỦA CUỘC CÁCH MẠNG KHOA HỌC — KỸ THUẬT TRÊN THẾ GIỚI, CHÚNG TA CẦN PHÂN TÍCH SÂU SẮC VÀ TOÀN DIỆN ĐẶC ĐIỂM CỦA CUỘC CÁCH MẠNG KHOA HỌC — KỸ THUẬT Ở NƯỚC TA, PHÁT HIỆN QUY LUẬT CỦA NÓ, XÁC ĐỊNH MỤC TIÊU, PHƯƠNG HƯỚNG, BƯỚC ĐI ĐÚNG ĐẮN VÀ CÓ TRỌNG ĐIỂM ĐỂ TẬP TRUNG KHẢ NĂNG GIẢI QUYẾT CHO TỐT

Về đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta, Nghị quyết Hội nghị lần thứ 24 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng cũng như Báo cáo chính trị do đồng chí Lê-Duẩn trình bày tại kỳ họp thứ nhất, Quốc hội khóa VI đã nói rõ. Đồng chí Lê-Duẩn nói : « *Nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng (cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt), đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa nước nhà, xây dựng nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, xây*

https://tieulun.hopto.org

dựng con người mới xã hội chủ nghĩa; xóa bỏ chế độ người bóc lột người, xóa bỏ nghèo nàn, lạc hậu; không ngừng nâng cao cảnh giác cách mạng, củng cố quốc phòng, giữ vững an ninh chính trị và trật tự xã hội...»[1]. Về đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa ở nước ta, đồng chí Lê-Duẩn chỉ rõ: «*Ưu tiên phát triển công nghiệp nặng một cách hợp lý trên cơ sở ra sức phát triển nông nghiệp và công nghiệp nhẹ, kết hợp xây dựng công nghiệp và nông nghiệp cả nước thành một cơ cấu kinh tế công — nông nghiệp hiện đại; vừa xây dựng kinh tế trung ương, vừa phát triển kinh tế địa phương, kết hợp kinh tế trung ương với kinh tế địa phương thành một cơ cấu kinh tế thống nhất; kết hợp kinh tế với quốc phòng; tranh thủ mở rộng quan hệ kinh tế với các nước xã hội chủ nghĩa và các nước khác trên cơ sở giữ vững độc lập, chủ quyền và đôi bên cùng có lợi*»[2]. Chúng ta phải khẩn trương xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, xây dựng Tổ quốc xã hội chủ nghĩa giàu mạnh, đáp ứng yêu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động, theo quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội.

Đường lối của Đảng đã nói lên vai trò to lớn của công tác khoa học và kỹ thuật trong cách mạng xã hội chủ nghĩa.

---

1. Lê-Duẩn: *Toàn dân đoàn kết xây dựng Tổ quốc Việt-nam thống nhất, xã hội chủ nghĩa*, Nhà xuất bản Sự thật, Hà-nội, 1976, tr. 42.

2. Sách đã dẫn, tr. 18.

https://tieulun.hopto.org

Rõ ràng, muốn xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, không thể không tiến hành, không đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật. Nhưng đặc điểm, quy luật, mục tiêu, phương hướng, bước đi, nội dung chủ yếu của cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện của nước ta như thế nào? Đó là những vấn đề thuộc về đường lối hết sức quan trọng, rất cơ bản. Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước, cán bộ khoa học và kỹ thuật chúng ta phải cùng nhau nghiên cứu để góp phần xây dựng đường lối cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Khái niệm cách mạng khoa học – kỹ thuật còn là một vấn đề khá mới mẻ. Khái niệm đó xuất hiện cách đây không lâu, trước tiên tại các nước có nền kinh tế phát triển cao, có cơ sở vật chất — kỹ thuật lớn mạnh, những nước mà ở đó, khoa học và kỹ thuật đã phát triển đến trình độ cao. Kỹ thuật không tách rời khoa học, vì thực ra khoa học và kỹ thuật không bao giờ tách rời nhau trong hoạt động thực tiễn của con người, chỉ có mối quan hệ cụ thể giữa khoa học và kỹ thuật qua các thời kỳ là có khác nhau mà thôi.

Nước ta chưa có đủ những điều kiện về kinh tế và khoa học, kỹ thuật phát triển như một số nước trên thế giới, nhưng, chúng ta đang xây dựng chủ nghĩa xã hội, chúng ta phải làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Rõ ràng, nội dung, phương hướng bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta không thể hoàn toàn giống như ở các nước xã hội chủ nghĩa anh em, lại càng không

https://tieulun.hopto.org

thể giống như ở các nước tư bản. Nhưng khác như thế nào? Để trả lời được câu hỏi đó, *vấn đề quan trọng hàng đầu là phải phân tích thật sâu sắc và toàn diện các đặc điểm và phát hiện cho được những quy luật của cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện nước ta.*

Nghiên cứu, tìm hiểu tình hình và xu thế phát triển của cách mạng khoa học — kỹ thuật trên thế giới, nắm được đặc điểm và quy luật phát triển của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật, đó là việc cần thiết và rất bổ ích. Nhưng chúng ta không thể vận dụng máy móc quy luật phát triển cách mạng khoa học — kỹ thuật của các nước để đánh giá và nhất là để chỉ đạo cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. *Cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta có những quy luật riêng của nó.* Cho nên chúng ta phải ra sức nghiên cứu, phát hiện, nắm vững và vận dụng tốt những quy luật đó để đẩy mạnh sự nghiệp cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta trong giai đoạn mới.

Nhìn lại quá trình phát triển xã hội nước ta, chúng ta thấy rõ không phải bây giờ dân tộc ta mới làm khoa học và kỹ thuật. Nhìn xa về trước, nói chung ngay từ khi có loài người thì đã có hoạt động sản xuất, do đó đã có những hiểu biết bước đầu về kỹ thuật và đã bắt đầu nảy sinh những mầm mống tư tưởng khoa học. Ở nước Việt-nam ta cũng vậy, trong thực tiễn lao động, thực tiễn chiến đấu qua mấy nghìn năm lịch sử dựng nước và giữ nước, những tri thức khoa học đã nảy nở và tích lũy tiềm tàng trong con người Việt-nam. Nhưng do nhiều nguyên nhân, những tri thức đó chưa được hệ thống hóa lại

https://tieulun.hopto.org

nên chưa được phát huy mạnh mẽ. Từ khi Đảng ta ra đời, tình hình có khác. Đảng ta là một Đảng cách mạng triệt để và nắm rất vững khoa học của chủ nghĩa Mác—Lê-nin. Chính vì Đảng ta đã vận dụng đúng đắn và sáng tạo khoa học của chủ nghĩa Mác — Lê-nin, cho nên Đảng ta có đường lối cách mạng đúng, có tinh thần cách mạng triệt để, có khả năng to lớn cải tạo xã hội. *Trong quá trình lãnh đạo cách mạng của Đảng, khoa học đã từng bước ăn sâu vào trong cán bộ, đảng viên, trong quần chúng nhân dân.* Điều quan trọng là những năm gần đây, Đảng ta đã bước đầu xây dựng được *một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật* có triển vọng. Ngày nay, ở nước ta, người nông dân tập thể có thể xây dựng được đến mấy trăm định mức lao động, có thể đưa năng suất lúa lên 5 tấn, 7—8 tấn và hơn nữa trong lúc trình độ kỹ thuật còn thấp, phương tiện kỹ thuật còn thiếu. Nhiều chị dân quân bắn rơi máy bay địch bằng súng trường đều nói, bắn được như vậy là do nghiên cứu, nắm vững quy luật hoạt động của máy bay địch. Đó là những con người vận dụng khoa học vào trong thực tiễn sản xuất và chiến đấu một cách sáng tạo, có khi hiệu quả thực tế của việc vận dụng khoa học của họ còn cao hơn công tác nghiên cứu nào đó của cán bộ khoa học.

Như thế nghĩa là trong nhân dân ta, trong Đảng ta đã có một cái vốn rất phong phú và vô cùng quý giá về khoa học xã hội và một cơ sở nhất định về khoa học tự nhiên. Trong lĩnh vực kinh tế chúng ta cũng đã làm cách mạng kỹ thuật đến mức độ nào đó để phát triển sản xuất; trong lĩnh vực quân sự,

https://tieulun.hopto.org

quân đội ta cũng đã làm cách mạng kỹ thuật để phục vụ chiến đấu trong nhiều năm qua. Với nền kinh tế chưa phát triển, với kỹ thuật vốn có và phần quan trọng do sự giúp đỡ quốc tế, ta đã có thể tổ chức cả một đội quân rất đông người hoạt động trên một không gian rộng lớn, trong một thời gian kéo dài hàng chục năm, có khi với nhịp độ rất nhanh, và khả năng tổ chức của ta đã tăng lên rất lớn. Tất cả những việc đó đều là do con người Việt-nam — những công nhân, nông dân tập thể, lao động trí óc, những quân nhân cách mạng, làm nên. *Khoa học và kỹ thuật đã đi vào trí óc con người Việt-nam* ngay trong thực tiễn sản xuất và chiến đấu một cách thiết thực, tự nhiên tựa như cơm ăn, nước uống hằng ngày, *làm cho trình độ nắm khoa học và kỹ thuật của người Việt-nam không ngừng tăng lên đi đôi với trình độ phát triển văn hóa. Ta phải biết đánh giá đúng, biết phát triển cái vốn quý giá ấy.*

Sở dĩ Đảng ta đã đề ra được đường lối đúng đắn và sáng tạo là vì Đảng ta nắm được tính chất, đặc điểm của xã hội, phân tích được mâu thuẫn cơ bản trong xã hội, nắm được quy luật phát triển của xã hội. Sở dĩ chúng ta đã đánh thắng được hai đế quốc to là Pháp và Mỹ là vì Đảng ta đã phân tích đúng đắn đặc điểm của địch và ta, nắm được quy luật của cách mạng và chiến tranh cách mạng, trên cơ sở đó đã đề ra được nghệ thuật chỉ đạo, đề ra được phương pháp cách mạng rất khoa học để thắng địch. Đảng ta đã nắm vững quy luật và do đó có nghệ thuật rất sáng tạo

THƯ VIỆN ĐHK
SỐ

https://tieulun.hopto.org

trong lãnh đạo đấu tranh cách mạng, đấu tranh vũ trang. Muốn thắng địch thì phải cách mạng, phải có quyết tâm và phải khoa học, biết nắm được quy luật phát triển của sự vật, trên cơ sở đó mà tổ chức ra lực lượng để tiến hành đấu tranh và giành thắng lợi. Nói đến chiến tranh cách mạng thì phải quan niệm đó là cuộc đấu tranh toàn diện: có cả quân sự, chính trị, có cả kinh tế, văn hóa...

Đi vào cách mạng xã hội chủ nghĩa, Đảng ta cũng đã xác định những đặc điểm của cách mạng nước ta, như đặc điểm từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, sau ngày giải phóng thì cả nước độc lập thống nhất, cả nước cùng tiến lên chủ nghĩa xã hội; hoàn cảnh có nhiều thuận lợi rất cơ bản tuy cũng còn nhiều khó khăn rất lớn, v.v và từ đó đề ra đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối phát triển kinh tế ở nước ta.

Đó là nội dung Nghị quyết của Đại hội lần thứ III của Đảng, của các Nghị quyết các Hội nghị Trung ương, và gần đây là Nghị quyết của Hội nghị Trung ương lần thứ 24.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một bộ phận quan trọng, một bộ phận then chốt trong toàn bộ sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa. Trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, chúng ta phải vận dụng chủ nghĩa Mác — Lê-nin, quán triệt sâu sắc đường lối của Đảng, dùng phương pháp duy vật biện chứng mà nghiên cứu, phân tích, tìm cho ra những đặc điểm của cách mạng khoa học —

https://tieulun.hopto.org

kỹ thuật ở nước ta, tìm cho ra những quy luật, những bước đi, những hình thức tổ chức, những phương thức lãnh đạo, chỉ đạo thích hợp và có hiệu quả.

Nghiên cứu, phân tích đặc điểm của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta phải chú trọng toàn diện: cả đặc điểm về kinh tế — xã hội, đặc điểm về tài nguyên thiên nhiên, cả đặc điểm về con người, và đặc điểm về con người lại có ý nghĩa rất quyết định, vì nước ta là một nước có 50 triệu dân và hiện có 22 triệu người trong độ tuổi lao động, nhân dân lao động dũng cảm và thông minh. Chúng ta lại phải *thấy hết những thuận lợi mới, khả năng mới, kể cả những khả năng tiềm tàng chưa được biến thành hiện thực, đồng thời phải thấy hết những khó khăn cần khắc phục.*

Muốn đưa nước ta tiến lên chủ nghĩa xã hội, phải có nền khoa học và kỹ thuật hiện đại. Nhưng điểm xuất phát của chúng ta thì lại rất thấp. Tuy nhiên, nêu những con số về tổng sản phẩm xã hội, về trình độ cơ khí hóa... để làm rõ đặc điểm về một mặt nào đó thì đúng, nhưng chắc không ai nghĩ rằng nêu những con số đó để đi đến kết luận rằng ta không làm được cách mạng khoa học — kỹ thuật. Nói như vậy để ta thấy có những khó khăn hạn chế chúng ta, đồng thời phải thấy hết mặt thuận lợi, thấy hết tất cả khả năng về khoa học và kỹ thuật của nhân dân ta, kể cả những người công nhân, nông dân bình thường, trong đó có những người lao động giỏi; thấy tất cả khả năng của đất nước, và trước hết thấy khả năng của con

https://tieulun.hopto.org

người, những người công nhân, người nông dân, đội ngũ công nhân lành nghề, đội ngũ cán bộ kỹ thuật trung cấp, cán bộ đại học, trên đại học, trong đó có chúng ta; thấy hết khả năng to lớn của mấy chục triệu người dân lao động Việt-nam, kể cả các trẻ em là những người làm chủ tương lai của đất nước. Chúng ta phải thấy tất cả các khả năng ấy.

Về tài nguyên của đất nước thì ta rất giàu, có đồng bằng, có rừng, có biển, có khoáng sản, tài nguyên vô cùng phong phú. Nước ta là một trong hai nước xã hội chủ nghĩa có khí hậu nhiệt đới. Nói nước ta giàu đến mức nào thì cũng khó nhưng có thể khẳng định là tài nguyên mọi mặt rất phong phú cả trên mặt đất và dưới mặt đất. Chúng ta có những cánh đồng đất đai màu mỡ, có khả năng to lớn để mở rộng diện tích trồng trọt và chăn nuôi. Bờ biển của nước ta có 3.260km chiều dài với một thềm lục địa rộng lớn rất ít nước có. Về rừng núi, ta đã có và sẽ có nhiều của cải nếu ta biết khai thác, không những là gỗ mà cả cây công nghiệp, sản phẩm chăn nuôi...

Việc đánh giá tài nguyên đất nước của ta phải dựa vào kết quả điều tra cơ bản nhưng còn phải kết hợp với khả năng của con người — con người cách mạng và khoa học sẽ phát hiện thêm, sẽ mở rộng khả năng sử dụng và sẽ làm cho tài nguyên đất nước thêm phong phú. Chúng ta cần xuất phát từ đường lối, mục tiêu, nhiệm vụ cách mạng do Đảng đề ra, chúng ta lại cần nắm vững và đánh giá được đặc điểm của xã hội ta, đặc điểm của con người Việt-nam, đặc điểm của thiên nhiên, căn cứ

https://tieulun.hopto.org

vào đó mà tìm ra quy luật của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta và quy luật riêng của từng ngành khoa học và kỹ thuật.

Quy luật tiến lên của ta phải như thế nào?

Có thể từ công trường thủ công xã hội chủ nghĩa, từ công trường nửa thủ công, nửa cơ khí xã hội chủ nghĩa với mọi quy mô, kể cả quy mô lớn, tiến đến liên hiệp xí nghiệp và xí nghiệp liên hiệp hiện đại; từ hợp tác xã, từ nông trường quốc doanh quy mô lớn mà hình thành cơ cấu công — nông nghiệp hiện đại, kết hợp một cách cân đối và hữu cơ ngành và địa phương trên phạm vi từng huyện, từng tỉnh, từng vùng lãnh thổ đến phạm vi cả nước; kết hợp thật tốt công nghiệp với nông nghiệp, kết hợp thật tốt kinh tế trung ương với kinh tế địa phương, kết hợp thật tốt kinh tế với quốc phòng, kết hợp thật tốt tự lực tự cường với mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế. Chúng ta cần đề ra bước đi cho thích hợp, làm sao động viên được mọi lực lượng lao động của cả nước, tạo nên được phong trào cách mạng, biến cả nước ta thành một công trường bao la, hăng say lao động xây dựng chủ nghĩa xã hội; cứ thế mà tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Về kỹ thuật, thì có kỹ thuật thô sơ, có kỹ thuật nửa hiện đại, có kỹ thuật hiện đại. Ta phải tranh thủ đưa kỹ thuật hiện đại nhất vào sản xuất, phải biết chọn lựa những kỹ thuật tốt nhất, thích hợp nhất với điều kiện nước ta, vì muốn đưa kỹ thuật, phương tiện hiện đại vào sản xuất còn phải có điều kiện cụ thể do cơ sở hạ tầng tạo nên. Chọn kỹ thuật rồi, lại cần tạo điều

https://tieulun.hopto.org

kiện để đưa kỹ thuật đó vào phát triển sản xuất cho tốt. Đồng thời, từ trong thực tiễn lao động của nhân dân ta mà nghiên cứu những kỹ thuật nảy sinh ra trên đất nước ta, rất phù hợp với con người Việt-nam, khí hậu Việt-nam; không ngừng cải tiến kỹ thuật hiện có. Đó là một điều hết sức quan trọng. Trong lúc coi trọng kỹ thuật hiện đại, chúng ta cũng phải biết căn cứ vào điều kiện cụ thể của đất nước mà sử dụng kỹ thuật nửa hiện đại, cải tiến kỹ thuật thô sơ. Làm như vậy là nhằm mục đích đưa tổng sản phẩm xã hội lên nhanh nhất, vừa cải thiện đời sống của nhân dân, vừa xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội. *Từ đó mà xác định phương hướng, bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật và làm phải có trọng điểm.* Trên thế giới, có nước có mấy nghìn ngành khoa học và kỹ thuật, nhưng nước ta mới có mấy trăm ngành, mặc dầu thế nhưng *tiến hành cách mạng khoa học—kỹ thuật nhất thiết phải có trọng điểm,* nếu làm phân tán là không được. Có xác định được trọng điểm và biết tập trung lực lượng vào các trọng điểm của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật thì mới thúc đẩy nền kinh tế phát triển mạnh nhằm giải quyết những vấn đề cấp bách nhất về ăn, mặc, ở, học hành... Muốn giải quyết đời sống, xây dựng cơ sở vật chất—kỹ thuật, củng cố quốc phòng để giữ gìn non sông đất nước, thì kinh tế phải phát triển rất nhanh, rất mạnh.

Như vậy, phân tích đặc điểm, phát hiện quy luật của cách mạng khoa học — kỹ thuật là một vấn đề rất cơ bản; xác định phương hướng, bước đi, trọng điểm của nó là cực kỳ quan trọng; từ đó

https://tieulun.hopto.org

mới có hình thức tổ chức thích hợp, có phương hướng đúng đắn về đào tạo công nhân, cán bộ; có phương thức lãnh đạo có hiệu lực. *Một điều cần luôn luôn nhớ là hễ đã làm cách mạng thì phải có phong trào cách mạng, phải phát động, lôi cuốn toàn thể nhân dân lao động cùng tham gia, cho nên làm cách mạng khoa học—kỹ thuật cũng tất yếu phải tạo nên một phong trào quần chúng rộng rãi tiến quân vào khoa học và kỹ thuật, trong đó người cán bộ khoa học, kỹ thuật, người công nhân và nông dân có kỹ thuật phải giữ vai trò nòng cốt.* Vì vậy, phải phát huy tất cả mọi khả năng tiềm tàng của ta về khoa học và kỹ thuật, kết hợp sức mạnh của các lực lượng chuyên trách làm công tác khoa học và kỹ thuật với lực lượng rộng lớn của nhân dân lao động. Khoa học nảy sinh từ thực tiễn lao động và tiêu chuẩn để kiểm tra chân lý khoa học cũng là thực tiễn, cho nên coi thường quần chúng là hoàn toàn sai. *Quần chúng không những chỉ là sức mạnh về số lượng mà còn là sức mạnh về chất lượng nữa.* Vì thế phải thực sự kiện toàn các tổ chức khoa học, các viện nghiên cứu, đồng thời phải đẩy mạnh phong trào quần chúng phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật, hợp lý hóa sản xuất rộng khắp tại các nhà máy, công trường, nông trường, hợp tác xã... Cơ quan nào phụ trách công tác này phải thấy rằng mình đang làm một nhiệm vụ có ý nghĩa to lớn.

Trên đây, tôi đã đề cập đến một vấn đề *rất cơ bản* trong sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa. Trên đất nước ta hiện nay, nền chuyên chính vô

https://tieulun.hopto.org

sản đã được xác lập trên phạm vi cả nước Việt-nam độc lập và thống nhất, nhân dân lao động từ nay làm chủ đất nước, làm chủ vận mệnh của mình. *Đó là chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa trong kỷ nguyên mới của đất nước*: làm chủ xã hội, làm chủ thiên nhiên, làm chủ vận mệnh của Tổ quốc, làm chủ bản thân để cải tạo xã hội, cải tạo thiên nhiên, cải tạo bản thân, xây dựng *chế độ mới, nền kinh tế mới, con người mới* — con người Việt-nam xã hội chủ nghĩa. Chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa là *sự kết hợp hữu cơ cách mạng và khoa học, khoa học và cách mạng, đòi hỏi ta phải kết hợp nhiệt tình và quyết tâm cách mạng với việc nắm quy luật của sự vật và hành động theo quy luật* đi từ « vương quốc tất yếu » đến « vương quốc tự do » như Ăng-ghen đã nói. Tương lai của đất nước ta, của nhân dân ta, của những người làm công tác khoa học và kỹ thuật thật là rực rỡ!

Tôi muốn nói một chút đến vấn đề công tác thông tin khoa học và kỹ thuật. *Công tác thông tin khoa học và kỹ thuật phải nhằm phục vụ chẳng những cho lãnh đạo, cho các cơ sở nghiên cứu mà cả cho những người lao động trực tiếp.* Phải làm tốt công tác thông tin về cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật trên thế giới, nhưng quan trọng hơn nữa là phải làm tốt *công tác thông tin trong nước*, phục vụ thiết thực cho việc hợp tác nghiên cứu giữa các ngành, cho việc trao đổi kinh nghiệm sản xuất và ứng dụng tiến bộ kỹ thuật tại các cơ sở sản xuất.

https://tieulun.hopto.org

III. MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ TỔ CHỨC THỰC HIỆN MẤY VIỆC CHÍNH TRƯỚC MẮT

Như trên tôi đã nói, sau hội nghị này, chúng ta cần tập trung làm tốt mấy việc sau đây:

1. Nghiên cứu sâu hơn một số vấn đề cơ bản thuộc về đường lối cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Vấn đề này, Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước đã có một bản dự thảo, cần hoàn chỉnh thêm bản dự thảo đó. Chúng ta cần tổ chức những cuộc thảo luận rộng rãi ở một số nơi trọng điểm sau đó làm thành văn kiện.

Để chuẩn bị cho việc thảo luận đó, cần nghiên cứu hai văn kiện lớn: một là, Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24; hai là, Báo cáo chính trị do đồng chí Lê-Duẩn trình bày tại kỳ họp thứ nhất Quốc hội khóa VI.

Những ý kiến mà tôi vừa phát biểu trong hội nghị này cũng có thể giúp ích phần nào cho việc nghiên cứu, chuẩn bị thảo luận.

Những nơi trọng điểm mở cuộc thảo luận có thể là: Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước, Viện khoa học Việt-nam, một số trường đại học, một số viện nghiên cứu khoa học và kỹ thuật chủ yếu của một số ngành kinh tế quan trọng.

Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước cần có kế hoạch bàn với các nơi đó để tổ chức cuộc thảo luận này. Trong quá trình thảo luận, cần nắm vững mục tiêu chiến lược của cách mạng nước ta là *tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa, xây dựng*

https://tieulun.hopto.org

chủ nghĩa xã hội trên phạm vi cả nước, xây dựng thành công cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội trong một thời gian lịch sử tương đối ngắn. Chúng ta cần nắm vững *đường lối* của Đảng và vận dụng đúng đắn *phương pháp tư tưởng* của chủ nghĩa Mác — Lê-nin, bám chắc vào thực tiễn của nước nhà mà nghiên cứu, suy nghĩ và đề ra kế hoạch hành động.

Về thực tiễn của ta, tôi xin nhắc lại một điểm là nước ta không phải chỉ có khó khăn như một số người thường nghĩ, mà còn có những thuận lợi rất cơ bản, rất to lớn. Cho nên không phải theo lô-gích hình thức mà tính ra cần phải bao nhiêu năm để đưa nền kinh tế tiến lên một trình độ nào đó, theo kinh nghiệm của một số nước nào đó. Chúng ta có thể tiến nhanh hơn; chúng ta nhất định tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc không phải vì ta giỏi hơn nước khác, mà chủ yếu là vì ta có những thuận lợi mới, khả năng mới rất cơ bản. Đây là mặt chủ yếu mà các nước đó không có, và ngay nước ta trước kia cũng chưa có. Ta có đường lối đúng của một Đảng Mác — Lê-nin chân chính, ta có nhân dân lao động cần cù và sáng tạo và nhất định *ta sẽ tìm ra được con đường đúng đắn và sáng tạo của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.*

2. Xây dựng kế hoạch công tác khoa học và kỹ thuật trong 5 năm 1976 — 1980 và kế hoạch công tác khoa học và kỹ thuật năm 1977.

Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước đã có gửi cho các bộ, các ngành bản dự thảo phương hướng công tác khoa học và kỹ thuật trong 5 năm

https://tieulun.hopto.org

và các con số kiểm tra năm 1977. Tôi sẽ viết thư gửi các đồng chí bộ trưởng để tổ chức thảo luận vấn đề này ở một số bộ và góp ý kiến bằng văn bản với Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước ngay trong tháng 8 năm 1976. Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước chỉnh lý thêm một bước kế hoạch công tác khoa học và kỹ thuật 5 năm 1976 — 1980 và năm 1977 để kịp trình lên Hội đồng Chính phủ cùng một lúc với kế hoạch phát triển kinh tế 5 năm 1976 — 1980.

Trong kế hoạch khoa học và kỹ thuật 5 năm, cần chú trọng xác định rõ thêm một bước vị trí của các lĩnh vực nghiên cứu khác nhau trong điều kiện thực tế của nước ta: nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng, nghiên cứu phát triển. Trong hội nghị này, nhiều đồng chí phát biểu đã cho rằng, vừa qua ta chưa coi trọng đúng mức lĩnh vực nghiên cứu phát triển cho nên chưa đưa được kết quả nghiên cứu vào sản xuất. Vấn đề này cần phải được giải quyết tốt hơn trong kế hoạch 5 năm này. Đương nhiên, các lĩnh vực nghiên cứu khác cũng đều có vị trí quan trọng riêng. Hơn nữa, nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng và nghiên cứu phát triển phải kết hợp chặt chẽ với nhau, thâm nhập vào nhau để có thể *giải quyết một cách cơ bản các vấn đề thực tiễn của nước ta* và điều quan trọng nhất là phải nắm vững mục tiêu và các yêu cầu chủ yếu của kế hoạch 5 năm, từ đó đề xuất những nội dung và đề tài nghiên cứu khoa học và kỹ thuật, nhằm phục vụ có hiệu quả cao nhất mục tiêu và yêu cầu đó. Người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải biết xác định trong lúc nào đó thì làm

https://tieulun.hopto.org

việc nào đó là cách mạng nhất, có tác dụng thực tiễn nhất đồng thời thúc đẩy khoa học và kỹ thuật phát triển nhanh nhất. Qua những việc làm cụ thể nhằm phục vụ những yêu cầu thực tiễn như vậy, kết hợp với việc nghiên cứu khoa học cơ bản, chú trọng nghiên cứu có định hướng, mà tạo thêm điều kiện cho khoa học cơ bản phát triển.

3. Nghiên cứu đề án về tổ chức.

Chúng ta phải tiến tới tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng và sự chỉ đạo của Chính phủ đối với công tác khoa học và kỹ thuật; từng bước tăng cường, hoàn chỉnh hệ thống tổ chức các cơ quan nghiên cứu khoa học và kỹ thuật trên phạm vi cả nước, các cơ sở nghiên cứu, thông tin và quản lý khoa học và kỹ thuật, v.v...

Nói đến tổ chức không thể không nói đến cán bộ; có tổ chức tốt, người cán bộ mới làm việc tốt được, và có cán bộ tốt mới có tổ chức tốt được.

Phải nắm vững hơn nữa đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật hiện nay của nước ta, cần nhận định và đánh giá đúng, đánh giá một cách khách quan, toàn diện đội ngũ cán bộ nói chung và từng cán bộ nói riêng để bố trí, sắp xếp cho hợp lý, đúng ngành nghề và cố gắng hết sức tạo điều kiện cho anh chị em làm việc được tốt. Đây là một công việc quan trọng và đòi hỏi phải có thời gian.

Chúng ta phải làm sao cho cán bộ khoa học và kỹ thuật thấy được trách nhiệm của mình, thấy hết vinh dự, tự hào được làm một chiến sĩ đứng trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật là

https://tieulun.hopto.org

cuộc cách mạng then chốt trong ba cuộc cách mạng. Nhiệm vụ nặng nề như vậy đòi hỏi người cán bộ làm công tác khoa học và kỹ thuật không những phải có tri thức và tài năng mà còn phải có phẩm chất đạo đức cao, tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng của nhân dân, của Tổ quốc, của Đảng. Làm công tác khoa học thì phải khoa học, nghĩa là phải tôn trọng chân lý, *trung thực* và trên cơ sở đó phải *khiêm tốn, đoàn kết*, phối hợp chặt chẽ với nhau trên tinh thần hợp tác xã hội chủ nghĩa, phải là *một con người khoa học* và là *một con người cách mạng*; phải luôn luôn có liên hệ chặt chẽ với quần chúng công nhân, nông dân ở cơ sở và liên hệ, cộng tác chặt chẽ với bạn bè trong quá trình công tác.

Nhiệm vụ cách mạng khoa học—kỹ thuật cũng to lớn, vĩ đại không kém gì nhiệm vụ chống Mỹ, cứu nước. Nó đòi hỏi người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải có phẩm chất đạo đức cách mạng cao, có tinh thần hy sinh tận tụy đối với công việc, có năng lực sáng tạo, có tác phong khẩn trương, nghiêm túc. Chúng ta xây dựng chủ nghĩa xã hội không phải với những con người ở đâu đến mà là những con người từ xã hội cũ mà ra, nhưng cũng đã trải qua bao nhiêu năm đấu tranh cách mạng và được giáo dục, được rèn luyện trong thực tiễn. Trong mỗi chúng ta đang hình thành con người mới — con người xã hội chủ nghĩa, và đương nhiên mỗi người cũng còn những tàn tích cũ của con người cũ, của xã hội cũ. Những cái tốt, đức tính và ý nghĩ tốt thì ta giữ lấy và phát huy; những cái gì xấu, ảnh hưởng không tốt đến

https://tieulun.hopto.org

tiến bộ, đến công tác, lại làm mất đoàn kết thì ta tự giải quyết lấy, tự khắc phục vì công việc chung. Không nên để những sự việc không tốt làm ảnh hưởng đến sự nghiệp chung, đến sự đoàn kết thống nhất trong đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật.

Các đồng chí làm công tác khoa học và kỹ thuật cần học tập chủ nghĩa Mác — Lê-nin, chú trọng tự rèn luyện phương pháp tư tưởng biện chứng duy vật. Cống hiến mới nhất, lớn nhất của Mác và Ăng-ghen cho lịch sử tư tưởng loài người là chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Có phẩm chất tốt, có trình độ nhất định về khoa học và kỹ thuật, lại có phương pháp tư tưởng đúng đắn — phương pháp tư tưởng biện chứng duy vật — thì sẽ làm được tốt công tác khoa học và kỹ thuật, phục vụ đắc lực cách mạng và nhân dân.

Chúc tất cả các đồng chí khỏe, hăng hái tiến lên giành được thành tựu lớn trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TẠI HỘI NGHỊ CÁN BỘ CỦA VIỆN KHOA HỌC VIỆT-NAM*

Thưa các đồng chí,

Cuộc thảo luận bắt đầu từ sáng hôm nay, qua phát biểu của một số đồng chí, tôi thấy là tốt. Tốt với ý nghĩa đây là một trong những buổi họp đầu tiên thảo luận về mấy vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta, và trong một cuộc thảo luận với nội dung như thế, chỉ qua một số đồng chí phát biểu và trong một thời gian ngắn mà mong làm sáng tỏ được vấn đề là không thiết thực. Tốt với ý nghĩa là chúng ta đã bắt đầu thấy được vấn đề, đã đề cập đến vấn đề đường lối cách mạng khoa học — kỹ thuật và các đồng chí đã yêu cầu là muốn làm tốt công tác khoa học và kỹ thuật thì cần phải làm rõ những vấn đề cơ bản, phương hướng cơ bản về công tác khoa học và kỹ thuật. Các đồng chí suy nghĩ như thế nào

* Ngày 20 tháng 9 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

thì cứ phát biểu cho thật hết. Tôi muốn nhắc các đồng chí là làm sao hôm nay và ngày mai phát biểu tập trung hơn vào những vấn đề cơ bản.

Yêu cầu đề ra cho cuộc thảo luận này là làm sáng tỏ *mấy vấn đề cơ bản về phương hướng của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.* Có đồng chí hỏi: từ trước đến giờ, ta đã có phương hướng chưa? Tất nhiên là có phương hướng rồi, nhưng bây giờ cần phát triển thêm, cụ thể hóa thêm.

Các đồng chí đã phát biểu rằng Đảng ta đề ra đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta như thế là tương đối hoàn chỉnh và cụ thể. Nhưng ta phải biết rằng đường lối cách mạng đúng đắn và sáng tạo đó không phải đã hoàn chỉnh ngay từ lúc đầu, mà đã được hoàn chỉnh qua nhiều năm, qua thực tiễn hoạt động chiến đấu và sản xuất của toàn thể nhân dân ta dưới sự lãnh đạo của Đảng, qua tư duy chung của toàn Đảng, của Trung ương, của Bộ chính trị. Ngay từ sau khi miền Bắc được giải phóng, các hội nghị Trung ương Đảng đã có nghị quyết về công cuộc cải tạo xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Trong Đại hội lần thứ III của Đảng và các cuộc hội nghị Trung ương tiếp sau, Đảng ta đã tổng kết và cụ thể hóa thêm từng bước. Sau đó các Nghị quyết của các hội nghị lần thứ 19, 22, gần đây là Nghị quyết Hội nghị lần thứ 24 của Trung ương Đảng; tiếp đó là bài phát biểu của đồng chí Lê-Duẩn tại kỳ họp thứ nhất của Quốc hội khóa VI, và nhất là các cuộc thảo luận của Bộ chính trị và Trung ương

https://tieulun.hopto.org

Đảng để chuẩn bị Đại hội lần thứ IV của Đảng, đã cụ thể hóa thêm, làm phong phú thêm nội dung đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta.

Ở đây, một số đồng chí có hỏi việc đề ra đường lối chung có cần thiết không?—Rất cần. Khi chưa có đường lối chung, thì nhất định phải đề ra cho được đường lối chung. Nếu đề ra đường lối chung mà sai thì rất nguy hiểm, có thể dẫn đến thất bại. Dĩ nhiên, sau khi đường lối chung đã được đề ra đúng rồi thì còn phải cụ thể hóa thêm đường lối đó trong thực tiễn, trong phương pháp hành động.

Về khoa học tự nhiên, tôi không hiểu nhiều lắm cho nên tôi muốn lấy thí dụ về đường lối cách mạng của Đảng ta.

Từ ngày Bác Hồ đề ra là muốn giải phóng dân tộc, con đường duy nhất đúng đắn là con đường của cách mạng vô sản, thì từ đó, lý tưởng độc lập dân tộc và lý tưởng xã hội chủ nghĩa gắn liền với nhau. Bác Hồ là người cộng sản đầu tiên ở nước ta đã vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác — Lê-nin, tìm ra đường lối chung duy nhất đúng đắn cho cách mạng nước ta. Trong lúc các nước thuộc địa khác trên thế giới còn đang mò mẫm tìm con đường giải phóng, thì việc đề ra đường lối chiến lược đúng đắn như vậy là điều cơ bản có ý nghĩa quyết định hàng đầu đối với sự nghiệp giải phóng của dân tộc ta. Thật vậy, ngay từ lúc Đảng mới ra đời, Luận cương chính trị của Đảng đã vạch ra đường lối cách mạng dân tộc dân chủ, (lúc đó gọi là cách mạng tư sản dân quyền, sau

https://tieulun.hopto.org

này gọi là cách mạng dân chủ nhân dân) và tiến lên cách mạng xã hội chủ nghĩa, không trải qua giai đoạn tư bản chủ nghĩa.

Lúc bấy giờ, ở nước ta cũng còn có những nhà cách mạng đề ra dân tộc độc lập, nhưng không kết hợp được với dân chủ nhân dân, thí dụ như cụ Phan-bội-Châu chẳng hạn. Đứng về nhiệt tình yêu nước thì phải nói rằng cụ Phan-bội-Châu là một nhà cách mạng đầy nhiệt tình sôi nổi. Khi ta nói rằng những người cộng sản là những người yêu nước chân chính nhất thì ta đã đứng trên quan điểm kết hợp cách mạng với khoa học mà đánh giá. Những người cộng sản không những là những người cách mạng đầy nhiệt tình yêu nước, mà còn biết phát hiện quy luật phát triển của xã hội nước ta, trên cơ sở đó mà tìm ra con đường duy nhất đúng đắn, đưa cách mạng đến thắng lợi. Vấn đề là ở chỗ cách mạng là khoa học cho nên muốn yêu nước với ý nghĩa đầy đủ nhất của từ ấy, muốn cho nước nhà đi đến độc lập, tự do, hạnh phúc, muốn biến lý tưởng thành hiện thực thì phải kết hợp độc lập dân tộc với dân chủ nhân dân, có như vậy mới tạo nên được sức mạnh cho cách mạng. Trên ngọn cờ của các sĩ phu yêu nước trước kia, có người ghi được khẩu hiệu độc lập dân tộc mà không ghi được khẩu hiệu cách mạng ruộng đất. Đó là một trong những nguyên nhân cơ bản dẫn họ đến thất bại.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng ta, cách mạng Việt-nam đã có một đường lối chiến lược rất đúng đắn. Điều đó có ý nghĩa cực kỳ quan trọng, có ý

https://tieulun.hopto.org

nghĩa quyết định. Trải qua gần nửa thế kỷ đấu tranh cách mạng, đường lối đó đã phát triển từng bước, từng bước được cụ thể hóa và ngày càng trở nên hoàn chỉnh hơn. Ta đã đi theo đường lối đó, theo Luận cương đó, mới có phong trào 1930, phong trào mặt trận dân chủ, phong trào phản đế Đông-dương, phong trào Việt-minh, mới có thắng lợi của Cách mạng tháng Tám, mới có thắng lợi của hai cuộc kháng chiến vĩ đại. Trong 30 năm chiến tranh cách mạng thì trong những năm đầu, cách mạng nước ta còn là cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân. Khi đó, chủ nghĩa xã hội chưa trở thành hiện thực trên đất nước ta. Nhưng chủ nghĩa xã hội đã có trong tư tưởng của Đảng, trong đường lối của Đảng, trong tư tưởng của nhân dân, bởi vì Đảng ta chiến đấu vì độc lập dân tộc, vì dân chủ nhân dân để tiến lên chủ nghĩa xã hội. Khi kháng chiến chống thực dân Pháp thắng lợi thì chủ nghĩa xã hội biến thành hiện thực trên một nửa nước. Từ đó, chúng ta tiến hành cùng một lúc hai nhiệm vụ chiến lược cách mạng: cách mạng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc và cách mạng dân tộc dân chủ ở miền Nam nước ta. Như thế là đường lối của Đảng, nhiệm vụ chiến lược cách mạng được cụ thể hóa thêm một bước nữa, và lý tưởng xã hội chủ nghĩa ghi trên ngọn cờ bây giờ đã trở nên một thực tế — thực tế xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc trong 20 năm nay. Trong thực tiễn của đấu tranh cách mạng, đường lối cách mạng ngày càng được cụ thể hóa thêm, càng phong phú và sinh động hơn. Sự thật là như vậy.

https://tieulun.hopto.org

Tôi muốn nói thêm một chút để các đồng chí thấy rõ hơn mối quan hệ giữa cái chung và cái cụ thể, mà cái chung ở đây cũng là cái cụ thể trong một hoàn cảnh nhất định so với cái chung rộng lớn, lâu dài hơn. Lê-nin thường nói cách mạng là sáng tạo, chân lý là cụ thể và anh Ba[1] cũng hay nhắc như vậy. Bây giờ chúng ta làm công tác khoa học và kỹ thuật cũng như vậy. Nói về điều khiển học, về toán học thì tôi không hiểu bằng các đồng chí, thành thử tôi nói những chuyện gì mà tôi biết để giúp các đồng chí phương pháp xem xét và giải quyết các vấn đề một cách đúng đắn.

Trong những năm 1930, về phương pháp cách mạng, có ý kiến cho là phải trải qua một cuộc vận động chính trị rồi mới tiến lên đấu tranh vũ trang, nhưng cũng có ý kiến cho là phải làm đấu tranh vũ trang ngay. Đảng ta đã chủ trương phải trải qua cuộc vận động chính trị, trải qua một cuộc vận động quần chúng, qua Xô-viết Nghệ-Tĩnh, qua Mặt trận dân chủ, Mặt trận phản đế Đông-dương, Mặt trận Việt-minh rồi mới tiến tới đấu tranh vũ trang. Trong thời gian 1930 — 1931, khi bạo động Yên-bái bùng nổ, Đảng ta xác định là trong tình hình lúc bấy giờ, làm đấu tranh vũ trang thì nhất định thất bại. Như vậy tức là Đảng ta đã cụ thể hóa thêm một bước, nhưng cụ thể hóa ở đây là cụ thể hóa lớn, rồi đến sau này còn phải cụ thể hóa hơn nữa. Trong đấu tranh vũ trang thì có vấn đề chiến lược chung, chẳng hạn khi để

1. *Tên gọi thân mật của đồng chí Lê-Duẩn.*

https://tieulun.hopto.org

quốc Mỹ can thiệp vào nước ta thì vấn đề đặt ra là có đánh Mỹ hay không đánh Mỹ? Đánh như thế nào, bằng cách gì? Có thể đấu tranh chống Mỹ bằng chính trị hoặc chính trị kết hợp với vũ trang được không? v.v... Thời gian sau năm 1954, ta đã chống Mỹ rồi, nhưng lúc đó, đấu tranh chính trị là chủ yếu, rồi sau mới tiến lên đấu tranh chính trị kết hợp với đấu tranh vũ trang. Rồi sau đó, trải qua các giai đoạn chiến lược, ta lại có kế hoạch chiến lược từng bước đánh bại từng âm mưu chiến lược của địch, rồi đến mùa Xuân 1975, ta tiến hành tổng tiến công và nổi dậy, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước. Cụ thể hóa đường lối từng bước là như vậy.

Bây giờ, chúng ta xây dựng chủ nghĩa xã hội và làm cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng phải như vậy. Trước hết cũng phải có đường lối cách mạng đúng đắn đã, rồi sau mới cụ thể hóa ra từng bước và đi vào tổ chức thực hiện. Muốn thảo luận những vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta thì nhất thiết phải xuất phát từ đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa của nước ta mà nội dung cơ bản là nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt. Đường lối đó là kết quả của một công trình tư duy cực kỳ sáng tạo của toàn Đảng, của Trung ương, của Bộ chính trị. Từ Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ III của Đảng đến nay, qua các Nghị quyết của

https://tieulun.hopto.org

các hội nghị Trung ương, đường lối của Đảng ta ngày càng hoàn chỉnh và sâu sắc hơn. Các đồng chí cần nghiên cứu kỹ và nắm vững đường lối đó thì mới có cách nhìn đúng đắn và cách làm sáng tạo những vấn đề khoa học và kỹ thuật. Đường lối đó giải quyết một cách rất sáng tạo vấn đề xây dựng chủ nghĩa xã hội ở một nước từ một nền kinh tế sản xuất nhỏ là chủ yếu tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, không kinh qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa. Vấn đề cách mạng khoa học — kỹ thuật là một bộ phận hữu cơ của vấn đề chung đó. Dĩ nhiên có những cái riêng mà chúng ta phải chú trọng, phải làm sáng tỏ.

Bước vào cuộc thảo luận lần này, nhiều đồng chí ngại rằng thời gian nghiên cứu, chuẩn bị ít quá, do đó sợ rằng kết quả sẽ bị hạn chế. Tôi thấy đúng là ít thời gian chuẩn bị thật, nhưng tôi có bàn với các đồng chí lãnh đạo Viện là không ngại điều đó, không cầu toàn. Ta cứ thảo luận, cố gắng đạt một số kết quả ban đầu nào đấy, rồi còn suy nghĩ, trao đổi ý kiến nhiều lần nữa, lại qua hoạt động thực tiễn, rồi mới đi sâu được. Điều quan trọng nhất là, trước khi đi vào bàn kế hoạch 5 năm về công tác khoa học và kỹ thuật, chúng ta đã phải quán triệt thêm một bước nội dung của đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa. Chỉ có trên cơ sở ấy, chúng ta mới có thể đi vào việc xác định một số vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Lần trước, tôi đã gợi ý rằng thảo luận vấn đề cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta thì

https://tieulun.hopto.org

phải *căn cứ vào đường lối chung của Đảng, căn cứ vào những đặc điểm về kinh tế, về chính trị, về đất nước, về lịch sử và về con người Việt-nam.* Bây giờ các đồng chí thấy rằng cần thêm căn cứ gì nữa thì cứ thêm. Dựa vào những căn cứ như thế thì cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta như thế nào? Ở đây có những vấn đề lớn và có những vấn đề nhỏ hơn, nhưng những vấn đề lớn và những vấn đề cụ thể không tách rời nhau đâu. Vậy những vấn đề lớn của cách mạng khoa học—kỹ thuật là những vấn đề nào? Cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta có cái gì khác ở các nước khác và có cái gì giống ở các nước khác? Các nước xã hội chủ nghĩa như Liên-xô và các nước xã hội chủ nghĩa khác hiện đang làm cách mạng khoa học—kỹ thuật. Các nước tư bản chủ nghĩa phát triển như Mỹ, Pháp, Tây Đức, Anh, Nhật,... cũng đang làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Các nước thuộc thế giới thứ ba cũng đang làm «cách mạng xanh» đấy. Vậy thì nước ta làm kỹ thuật thế nào đây, làm khoa học thế nào đây, làm cách mạng khoa học—kỹ thuật thế nào đây? Chúng ta cần suy nghĩ để tìm ra một con đường đúng đắn và sáng tạo; điều đó là rất quan trọng, có ý nghĩa quyết định sự thành công của chúng ta.

Tôi có một thói quen, có thể có lúc không thích hợp lắm, là lúc nói chuyện thì hay nói chuyện quân sự, bởi vì từ trước đến giờ chuyện làm quân sự nhiều. Trong cuộc tổng tiến công và nổi dậy vừa rồi có một trường hợp là có nhiều đồng chí chiến đấu và tham gia chiến dịch nhưng khi ta thắng

https://tieulun.hopto.org

rồi mà vẫn không biết vì sao mà ta thắng to như thế! Ta thắng chính là vì ta có đường lối đúng, có chiến lược đúng, có sự chỉ đạo sáng suốt, tài tình của Bộ chính trị. Tất nhiên, khi đã có đường lối và chiến lược đúng đắn rồi, thì chiến dịch, chiến đấu là quyết định. Ở đây, ta bàn về cách mạng khoa học—kỹ thuật thì trước hết cần xác định phương hướng chung, rồi trên cơ sở đó mà đi vào cụ thể hóa phương hướng ấy. Cho nên, các đồng chí cần thảo luận tập trung hơn vào những vấn đề lớn, những vấn đề về *đặc điểm, mục tiêu, phương hướng, nhiệm vụ, nội dung, bước đi của cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta.*

Tôi rất phấn khởi thấy đồng chí nào cũng cho ngành mình là quan trọng. Các đồng chí phát biểu về ngành của mình là tốt thôi. Bây giờ, ta thấy ngành nào cũng quan trọng cả. Điều khiển học là quan trọng, vật lý học cũng quan trọng, hóa học cũng quan trọng, cơ học cũng quan trọng, khoa học về trái đất cũng quan trọng, rồi sinh vật học lại càng quan trọng, v.v... Tôi đồng ý cả.

Các ngành khoa học tự nhiên, các ngành khoa học kỹ thuật, các ngành khoa học xã hội, ngành nào cũng đều có sự quan trọng của nó và đều có liên quan với nhau. Trong cuộc cách mạng khoa học—kỹ thuật đang diễn ra như vũ bão hiện nay trên thế giới, ngày càng xuất hiện nhiều ngành khoa học và kỹ thuật mới và các ngành này ngày càng thâm nhập lẫn nhau. Các đồng chí coi trọng ngành mình là rất đúng. Tôi thích cái đó, bởi vì nếu thấy ngành mình quan trọng và yêu ngành của mình, thì càng hăng say làm thế nào cho ngành

https://tieulun.hopto.org

mình tốt hơn lên. Tuy nhiên, đừng có cho ngành khác là không quan trọng. Phải thấy quan hệ giữa các ngành, thấy vấn đề chung. Trên cơ sở có đường lối cách mạng khoa học — kỹ thuật chung cả nước, chúng ta mới có phương hướng đúng đắn của ngành khoa học và kỹ thuật mà mình phụ trách, mới xác định được đúng đắn vị trí và tầm quan trọng của từng ngành, cũng như mối quan hệ hữu cơ giữa các ngành trong toàn bộ nền khoa học và kỹ thuật nước nhà. Còn việc xác định những ngành nào là ngành trọng điểm trong từng hoàn cảnh cụ thể, lại là một vấn đề cần thiết nữa.

Tôi nghe đồng chí biên tập viên của báo « Khoa học thường thức » nói là có dự kiến đổi tên báo thành « Khoa học và đời sống ». Tôi chưa có ý kiến gì dứt khoát, nhưng tôi thấy dự kiến đó cũng hay. Bởi vì qua các lời phát biểu, có những đồng chí đã đề cập đến vấn đề khoa học ở bên trong đời sống, nhưng lại có đồng chí cho là khoa học còn ở bên cạnh đời sống, hay còn đi song song với đời sống. Nếu khoa học và đời sống ở bên cạnh nhau hay đi song song với nhau thì sẽ không gặp nhau. *Khoa học và đời sống phải gắn bó với nhau rất mật thiết.* Chúng ta đang làm cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa và chúng ta làm cuộc cách mạng ấy ở nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt-nam. Vì vậy, chúng ta phải có ý thức tham gia tích cực vào công cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa và nhất thiết phải hiểu quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội là thỏa mãn yêu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân.

https://tieulun.hopto.org

Vậy yêu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao nghĩa là thế nào? Bây giờ, ta hãy nói cái ăn. Cái ăn là chuyện hằng ngày, nhưng quan trọng vô cùng. Bữa ăn phải như thế nào, nếu cứ ăn mãi một ngày dăm bảy trăm gam gạo có được không? Bây giờ số dân của ta là 50 triệu, rồi đây sẽ là 70 triệu. Với nhịp độ tăng như hiện nay thì số dân sau này có thể còn phát triển nhanh hơn nữa. Vậy thì vấn đề giải quyết bữa ăn quan trọng vô cùng. Xưa, Khổng-tử cũng phải đồng ý là « dân dĩ thực vi tiên ». Thật ra, không những dân, mà ngay « thánh », ngay ông Khổng cũng thế thôi, cũng phải ăn, vì ăn là nhu cầu đầu tiên của đời sống.

Trước hết là ăn, rồi mặc, rồi nhà ở, đi lại, sức khỏe, học hành, rồi còn văn hóa, văn nghệ, v.v...; đời sống là như vậy. Lý trí và tình cảm, gia đình và xã hội,... tất cả những chuyện đó đều quan trọng, đều thuộc về cuộc sống của con người. Chủ nghĩa xã hội có tính quốc tế, chế độ xã hội chủ nghĩa có tính quốc tế, nhìn rất xa về tương lai của loài người, thế giới sẽ không còn ranh giới quốc gia nữa. Nhưng mà bây giờ, ta có Tổ quốc, có dân tộc, và lâu nữa, mãi sau này, khi chủ nghĩa xã hội đã thắng lợi trên cả thế giới, đặc tính dân tộc cũng vẫn còn. Như vậy, Tổ quốc mình, dân tộc mình thế nào, đời sống gia đình, đời sống xã hội trong Tổ quốc Việt-nam xã hội chủ nghĩa thế nào, đó là điều mà khoa học và kỹ thuật phải quan tâm giải quyết. Ta xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, làm cách mạng xã hội chủ nghĩa cũng là để đáp ứng

https://tieulun.hopto.org

yêu cầu ngày càng cao về vật chất và văn hóa của nhân dân lao động, thực hiện độc lập và tự do cho Tổ quốc, ấm no và hạnh phúc cho nhân dân. Đó là sự sống của xã hội, của nhân dân lao động, sự sống của gia đình, của mỗi con người trong tập thể chung, trong đại gia đình nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa.

Bây giờ tôi nói về vấn đề *dân tộc ta bước vào kỷ nguyên mới*. Trước đây, ta chưa có điều kiện để xây dựng chủ nghĩa xã hội trên phạm vi cả nước. Khi Đảng mới thành lập thì lý tưởng xã hội chủ nghĩa còn nằm trong Cương lĩnh của Đảng, nhân dân ta còn phải đấu tranh để tiến tới thực hiện Cương lĩnh ấy của Đảng. Khi Cách mạng tháng Tám thành công là lúc ta có điều kiện để bắt tay vào thực hiện Cương lĩnh ấy. Thế nhưng ngay lúc đó lại có những trở ngại ghê gớm, đó là cả một thế lực đế quốc ngăn chặn ta, không cho ta tiến ngay lên chủ nghĩa xã hội. Bây giờ, ta đã xóa bỏ được trở ngại đó sau biết bao hy sinh, biết bao công sức, để mở đường cho cả nước ta tiến lên con đường xây dựng Tổ quốc Việt-nam độc lập, thống nhất, xã hội chủ nghĩa và giàu mạnh. Những người làm công tác khoa học và kỹ thuật phải biết rõ mục tiêu cách mạng đó. Nền kinh tế của nước ta sẽ như thế nào, nền văn hóa của nước ta sẽ như thế nào, cuộc sống sắp tới của nhân dân ta sẽ phát triển như thế nào, đó là căn cứ, là mục tiêu phấn đấu của công tác khoa học và kỹ thuật. Muốn làm cách mạng khoa học — kỹ thuật cho tốt, thì khoa học và kỹ thuật phải gắn bó

https://tieulun.hopto.org

chặt chẽ với đời sống. Nếu các đồng chí cảm thấy rằng các đồng chí còn đang đi bên cạnh đời sống thì chắc các đồng chí sẽ thấy khổ tâm; còn như trong thực tiễn cuộc sống thì đó lại là điều càng khổ tâm nữa.

Muốn chuẩn bị tốt lần thảo luận này, chúng ta nhất thiết phải có một nhận thức tương đối sâu sắc về chế độ mới, về nền kinh tế mới, về nền văn hóa mới và con người mới mà ta đang phấn đấu để xây dựng. Các cán bộ khoa học và kỹ thuật, nhất là các đồng chí chủ chốt, nhất thiết phải nắm đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa, kế hoạch kinh tế dài hạn, kế hoạch 5 năm, kế hoạch hàng năm, thì mới có thể làm việc tốt được. Các đồng chí có nói rằng các đồng chí còn thiếu những tài liệu cần thiết, vì vậy các cơ quan có trách nhiệm phải cố gắng cung cấp đủ cho các đồng chí những tài liệu đó.

Tôi muốn nói thêm với các đồng chí về *sinh hoạt khoa học và lãnh đạo khoa học*. Tôi nghe có nhiều đồng chí nói rằng tình hình sinh hoạt khoa học, tổ chức lãnh đạo khoa học của chúng ta chưa tốt lắm. Tôi cũng thấy như vậy, thấy những việc đó còn chưa tốt lắm. Trong lĩnh vực khoa học tự nhiên, tôi là lính mới, thành thử nói cái gì có quá đi chăng nữa thì mong các đồng chí thông cảm cho. Tôi có cảm tưởng là sinh hoạt khoa học của chúng ta từ trước đến giờ có nơi tổ chức tốt, nhưng nói chung chưa tốt. Trong những cái chưa tốt đó còn có tình trạng chưa làm cho mỗi một cán bộ khoa học và kỹ thuật phát huy hết năng

https://tieulun.hopto.org

lực của mình. Có đồng chí nói rằng, từ sau khi đồng chí đó đi học ở Liên-xô về đến bây giờ, đồng chí đó tiến bộ chậm hơn những bạn học người Nga của mình. Tôi thấy đấy cũng là một cách để nêu vấn đề. Nhưng, đương nhiên là ta không thể đòi hỏi có được những điều kiện như ở Liên-xô và cũng không thể so sánh một cách máy móc giữa nước ta và nước bạn. Trong điều kiện của nước ta, chúng ta cũng đã có những thành tích về khoa học và kỹ thuật, công tác khoa học và kỹ thuật của chúng ta phục vụ cách mạng một cách có hiệu quả, tuy ta làm sinh hoạt khoa học và tổ chức chỉ đạo sinh hoạt khoa học chưa tốt lắm. Có tình trạng chưa tốt đó là do đâu? Không chỉ do các đồng chí, mà trong việc này Nhà nước cũng có phần trách nhiệm. Tuy nhiên, các đồng chí cần thấy rằng, vừa qua, Nhà nước ta phải tập trung giải quyết nhiều yêu cầu cấp thiết của cách mạng, của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, và chúng ta phải nhận rõ rằng trong điều kiện đó, các đồng chí lãnh đạo của ta, đồng chí Lê-Duẩn, đồng chí Phạm-văn-Đồng và các đồng chí khác, đã quan tâm nhiều đến công tác khoa học.

Đánh giá chất lượng công tác khoa học, phải căn cứ vào chỗ nó có tác dụng phục vụ sản xuất và đời sống nhân dân, phục vụ quốc phòng như thế nào, phục vụ trước mắt và phục vụ về lâu dài. Đứng trên giác độ đó mà xem xét thì thấy rằng có một số việc ta đã làm được, nhưng nói

https://tieulun.hopto.org

chung chưa phải đã tốt lắm. Các đồng chí chưa thỏa mãn với tình hình đó, tôi thấy như vậy là đúng.

Ở đây có những đồng chí đề ra vấn đề làm sao tổ chức chỉ đạo công tác khoa học cho tốt hơn. Điều đó là đúng. Ta sẽ cố gắng tổ chức sinh hoạt khoa học, tổ chức các cơ quan khoa học, tổ chức chỉ đạo khoa học cho tốt hơn. Chúng ta sẽ tìm hiểu kỹ thêm vấn đề này và đề đạt ý kiến lên cấp trên. Nhưng tôi muốn nhấn mạnh rằng, tự bản thân các đồng chí làm công tác khoa học phải hết sức cố gắng trong những việc đó.

Còn về vấn đề cơ sở vật chất, các thiết bị nghiên cứu khoa học là những thứ đắt tiền, trong khi ta còn ít tiền, thì nên giải quyết thế nào? Có nhiều đồng chí gặp tôi đã nêu vấn đề đó. Ta sẽ cố gắng giải quyết việc tăng cường các loại trang bị, thiết bị, vì đó là một việc rất quan trọng. Tuy nhiên, cần thấy rằng trang bị, máy móc tuy quan trọng thật, nhưng không phải là cái quyết định nhất; cái quyết định nhất là con người. Trong bài «Sáng kiến vĩ đại», Lê-nin có nói rằng phải xây dựng chế độ mới có năng suất lao động cao hơn trước; chỉ với năng suất lao động cao, chủ nghĩa xã hội mới thắng được chủ nghĩa tư bản. Song, muốn có năng suất lao động cao thì người công nhân phải được ăn no, mà lúc đó người công nhân Nga ăn vẫn còn đói. Muốn phá cái vòng luẩn quẩn đó, muốn tăng năng suất lao động trong lúc còn ăn đói, thì cần phải có nhiệt tình cách mạng, có nghị lực cách mạng. Chúng ta

https://tieulun.hopto.org

không hề duy tâm đâu, nhưng phải coi đó là phương hướng duy nhất đúng đắn để giải quyết vấn đề.

Các đồng chí làm công tác khoa học phải tự giải đáp vấn đề này: với cơ sở vật chất hiện có trong nước ta, với khả năng tiền bạc của ta còn có hạn, chúng ta nhất định làm tốt công tác khoa học và kỹ thuật. Sắp tới đây, Chính phủ ta chắc chắn sẽ cố gắng hơn để tăng cường thêm một bước trang bị vật chất — kỹ thuật và tài chính cho các cơ sở nghiên cứu khoa học. Nhà nước sẽ dành một khoản tiền trong ngân sách cho công tác khoa học và kỹ thuật. Nhưng không phải hễ cứ có tiền thì làm gì cũng được. Có người nói rằng có tiền mua tiên cũng được; nhưng tôi không biết là tiên có thể mua được không, chứ nhiệt tình cách mạng thì không thể mua được đâu, tư duy khoa học cũng không thể mua được đâu! Như vậy, không phải cứ có nhiều tiền thì tự khắc làm khoa học và kỹ thuật được tốt đâu. Đó chỉ là một điều kiện khách quan thôi.

Nếu chúng ta giải quyết được phần nào một số vấn đề đã đề ra, thì sẽ *phấn khởi hay không phấn khởi?* Các đồng chí đều có học chính trị, đều có học triết học cả, cho nên các đồng chí đều biết rằng, sự phấn khởi hay không phấn khởi là do có sự kết hợp giữa khách quan và chủ quan. Có khi trong tình hình nào đó, một người không phấn khởi là đúng, nhưng có khi không phấn khởi lại là không đúng, bởi vì sự vật có bản chất của nó. Trong chiến tranh, lúc bộ đội đánh thắng, tôi có

https://tieulun.hopto.org

xuống thăm đơn vị đánh thắng và nghĩ rằng chắc tất cả đều phấn khởi ghê lắm. Nhưng sau một trận đánh thắng như thế thường có thương vong, có mất mát, có mệt mỏi, cho nên nếu như công tác chính trị tốt và nếu như quân số đã được bổ sung rồi thì đơn vị đã chiến thắng đó rất phấn khởi. Song tôi cũng đã từng thấy nhiều đơn vị đánh thắng to mà không phấn khởi, và điều đó để lại trong tri tôi một ấn tượng rất sâu. Các đồng chí thử nghĩ xem: phấn khởi là đúng hay không phấn khởi là đúng sau khi đánh thắng một trận rất giỏi, rất giòn giã, mặc dầu lúc đó nghĩ đến việc các đồng chí đã hy sinh, việc quân số bổ sung chưa đến, việc thương binh chưa được giải quyết tốt, thậm chí có khi còn nhịn cơm nước nữa là đằng khác? Theo các đồng chí thì trong trường hợp đó phấn khởi là đúng hay không phấn khởi là đúng? Đánh thắng thì nhất định phấn khởi, như thế mới đúng. Vừa qua, ở khu 5, ở Nam-bộ có những chị đi tiếp tế cho mặt trận trong điều kiện cực kỳ gian khổ, nhưng vẫn rất phấn khởi, nhất là khi được tin ta thắng to.

Giờ đây, người Việt-nam ta phấn khởi hay không phấn khởi? Cả thế giới đều ca ngợi nhân dân Việt-nam ta đã làm nên sự nghiệp kỳ diệu, phi thường; Đảng Lao động Việt-nam là một Đảng đáng khâm phục. Có những đồng chí Tổng bí thư của các Đảng anh em, khi gặp các đồng chí lãnh đạo Đảng ta đã nói rất chân thật và chí tình rằng, các đồng chí đó hết sức cảm phục Đảng Lao động Việt-nam và nhân dân Việt-nam. Thế giới ca ngợi dân tộc ta, Đảng ta như thế thì đó cũng là một

https://tieulun.hopto.org

điều mà chúng ta đáng suy nghĩ. Nhìn lại cả lịch sử của dân tộc ta thì có lúc nào dân tộc ta được như bây giờ, có lúc nào dân tộc ta được độc lập và tự do như lúc này, có lúc nào mà hàng triệu con người Việt-nam đã đi ra mặt trận giải phóng đất nước như ngày nay, có lúc nào dân tộc ta đã đánh thắng liền mấy tên đế quốc to, mở ra một con đường hạnh phúc rộng thênh thang như ngày nay?

Con đường lên hạnh phúc của nhân dân ta mở rộng thênh thang, nhưng trước mắt chúng ta còn có nhiều thiếu thốn, còn phải xếp hàng để mua các thứ cũng như còn có nhiều khó khăn trong đời sống hằng ngày, đấy là một vấn đề. Và chúng ta còn thiếu tư liệu, phương tiện, cơ sở để nghiên cứu khoa học, đấy cũng lại là một vấn đề nữa. Còn có nhiều chuyện như thế, nhưng không phải vì thế mà không phấn khởi; nếu vì thế mà không phấn khởi thì hoàn toàn không đúng.

Hôm qua, tôi xuống thăm nhà ăn tập thể của Viện, thấy các đồng chí mỗi ngày ăn hai bữa, mỗi bữa ba hào. Tôi có hỏi các đồng chí phụ trách rằng: các đồng chí có thể cố gắng mỗi buổi trưa bán thêm cho anh em cán bộ và nhân viên một bát mì ba hào nữa có được không? Các đồng chí phụ trách trả lời: trong hoàn cảnh hiện nay chưa làm được. Đó là một khó khăn thực tế trong cuộc sống hằng ngày, nhưng do có khó khăn đó mà không phấn khởi thì không đúng. Đời sống vật chất, đời sống kinh tế đương nhiên là rất cơ bản, rất quan trọng, nhưng trong đời sống còn có đời sống chính trị, tinh thần, có ý thức giác ngộ cách

https://tieulun.hopto.org

mạng. Chính trị, tinh thần trong hoàn cảnh nào đó, trên cơ sở vật chất nhất định nào đó, cũng có tác dụng quyết định. Cho nên ta phải thấy hết thắng lợi vĩ đại của chúng ta vừa qua, thấy hết thuận lợi chung của cách mạng, thấy hết tương lai của đất nước, từ đó mà nâng cao tinh thần phấn khởi lên.

Ở trong quân đội, chúng tôi thường ra lệnh đánh hay không đánh, nhưng việc phấn khởi hay không phấn khởi thì chúng tôi không thể ra lệnh được. Ở đây, lại càng như vậy, tôi nói các đồng chí phải phấn khởi, nhưng về nhà, các đồng chí có thể vẫn không phấn khởi.

Là người Việt-nam, lúc này là lúc chúng ta đáng phấn khởi nhất. Nếu không phấn khởi thì lạ thật. Có vấn đề gì đó còn mắc mớ thì được, nhưng nếu không phấn khởi thì thật lạ.

Hiện nay, trên đất nước ta, một thời kỳ phát triển rực rỡ nhất của dân tộc đã được mở ra. Nói như vậy nghĩa là thế nào? Nghĩa là từ xưa đến nay, mỗi lần đất nước khôi phục lại độc lập thì lại mở ra một thời kỳ rực rỡ trong lịch sử của dân tộc, nhưng việc giành lại độc lập dân tộc lần này lại mở ra một thời kỳ rực rỡ nhất, mở ra những triển vọng to lớn nhất về chính trị, về kinh tế, về khoa học, về văn hóa, về nghệ thuật, về tất cả mọi mặt. Sở dĩ thế vì lần đầu tiên trong lịch sử, Tổ quốc ta được độc lập và thống nhất trên cơ sở chủ nghĩa xã hội. Nếu ta chưa có những công trình kiến trúc thật đẹp, thật to lớn như ở nhiều nước khác là bởi vì dân tộc ta phải liên tiếp đấu

https://tieulun.hopto.org

tranh chống ngoại xâm. Rồi đây, trong sự nghiệp «xây dựng lại đất nước ta đàng hoàng hơn, to đẹp hơn», chúng ta nhất định sẽ có những công trình kiến trúc đẹp. Đường phố thủ đô Hà-nội chắc chắn sẽ vô cùng đẹp. Nói vậy nhưng ngày nào đi qua cửa Nam tôi cũng thấy cách mấy chục năm rồi mà nhà cửa cũng vẫn như thế, thì tôi cũng không thỏa mãn lắm. Nhưng tôi thấy thế nào rồi cũng được xây dựng lại «đàng hoàng hơn, to đẹp hơn». Hiện nay, giới khoa học ta phấn khởi, nhân dân lao động ta phấn khởi. Tôi muốn nói rằng đứng về lý trí và tình cảm thì phấn khởi; nhưng còn làm sao cho sự phấn khởi đó biến thành những hành động có hiệu quả đối với đời sống của con người thì đó lại là vấn đề khác nữa.

Các đồng chí làm công tác khoa học phải thấy rằng, mình đứng trên mặt trận khoa học và kỹ thuật là một mặt trận rất quan trọng, bởi vì cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt trong ba cuộc cách mạng, nhằm tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa, xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Lâu nay, một số người thường cho rằng các đồng chí làm công tác chính trị, làm công tác quân sự thì không những phải có năng lực mà còn phải có phẩm chất cách mạng rất cao, còn cán bộ khoa học và kỹ thuật thì cần có tri thức, có năng lực, nhưng về phẩm chất chính trị, đạo đức thì có thể «vừa vừa» thôi. Cái lối phân chia như vậy bây giờ là lạc hậu. Lạc hậu vì hiện nay, ta đang làm cách mạng xã hội chủ nghĩa, xây dựng chủ nghĩa xã hội, phải tiến hành ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt.

https://tieulun.hopto.org

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một cuộc cách mạng thật sự và các cán bộ khoa học, kỹ thuật là những chiến sĩ trên mặt trận cách mạng đó. Đã là một chiến sĩ cách mạng thì tất nhiên cách mạng đòi hỏi người chiến sĩ ấy không phải chỉ có kiến thức, chỉ có năng lực (tất nhiên là phải có kiến thức, có năng lực), mà còn phải có bản lĩnh toàn diện của người cách mạng. «Toàn diện» không phải là ngày nào cũng họp, ngày nào cũng đi học chính trị, nhưng phải quán triệt đường lối chính trị của Đảng, phải hiểu chủ nghĩa Mác — Lê-nin, phải biết vận dụng phương pháp luận Mác — Lê-nin, phương pháp duy vật biện chứng. Các đồng chí đều biết rằng trong khoa học tự nhiên, phương pháp tư tưởng là rất quan trọng, đó là chìa khóa để bước vào ngưỡng cửa của khoa học. Có phương pháp tư tưởng đúng rồi, còn phải hiểu rõ mục tiêu cách mạng mà mình phục vụ; phải tuyệt đối trung thành với Đảng, với nhân dân, với Tổ quốc; phải làm thế nào để phục vụ cách mạng được tốt. Như vậy nghĩa là người chiến sĩ trên mặt trận khoa học và kỹ thuật phải toàn tâm, toàn ý phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Cũng như người cán bộ chính trị và người cán bộ quân sự, yêu cầu của cách mạng đối với mỗi cán bộ khoa học và kỹ thuật là phải có phẩm chất cách mạng, tinh thần cách mạng, có trình độ, có năng lực. Đó cũng là phương hướng phấn đấu của chúng ta.

Lê-nin có nói: nếu chúng ta bắt đầu biết rằng ta chưa làm được gì hết, thì đó đã là một thành tích, nhưng nếu chưa làm được gì mà lại cho rằng đã làm được rất nhiều thì điều đó rất nguy hiểm.

https://tieulun.hopto.org

Cho nên các đồng chí cần phải hiểu sâu sắc và làm một cách kiên trì theo phương hướng: *mỗi một cán bộ khoa học và kỹ thuật phải là một chiến sĩ cách mạng.* Cách mạng là khoa học và khoa học là cách mạng. Cách mạng nhất là khoa học và khoa học là động lực của cách mạng. Cuộc thảo luận lần này có thể góp phần làm cho chúng ta có cái nhìn đúng đắn hơn. Trước kia, các đồng chí đã chừng mực nào thấy vấn đề đó rồi, bây giờ chỉ cần thấy rõ hơn thì làm công tác khoa học sẽ có kết quả hơn, chứ không phải như có đồng chí nào đó nói rằng, bấy lâu nay, ta làm như đã tràng xe cát, đề ra hết đề tài này đến đề tài khác mà chẳng nên công cán gì. Cũng không phải ta cứ ngồi trông ngày này qua ngày khác đâu; thực tế không phải như thế.

Bác Hồ thường nói rằng, có những chuyện cần cứ phải nói đi nói lại mãi, cũng như việc ăn cơm ngày nào ta cũng phải ăn. Các đồng chí làm công tác khoa học cần phải có thái độ, có tinh thần của người cán bộ khoa học, nghĩa là *tận tụy vì nước, vì dân*, nghĩa là *trung thực, có thái độ khoa học.* Lần này, các đồng chí có ý kiến gì cứ phát biểu, phát biểu các ý kiến khác nhau, có khi tranh luận gay gắt đôi chút, cũng không có vấn đề gì đáng ngại cả. Cán bộ cấp trên, cấp dưới đều phải tự phê bình và phê bình, có thể có ý kiến khác nhau thì đưa ra thảo luận, như thế mới ra được vấn đề. Chúng ta phải quen với cái chuyện như thế. Người cán bộ khoa học phải làm khoa học là chủ yếu, phải đi sâu vào khoa học, nhiệm vụ

https://tieulun.hopto.org

chính trị của người cán bộ khoa học là đi sâu vào khoa học và kỹ thuật. Đương nhiên là đảng viên thì phải tích cực tham gia sinh hoạt chi bộ, đoàn viên thanh niên thì phải tích cực tham gia sinh hoạt chi đoàn, đoàn viên công đoàn thì phải tích cực tham gia sinh hoạt công đoàn. Các cuộc sinh hoạt đảng cũng như các đoàn thể đều phải có chất lượng và về thời gian họp thì nên ngắn. Muốn đi sâu vào khoa học và kỹ thuật thì phải hiểu rõ, thấm nhuần đường lối của Đảng, nắm vững thực tiễn, đừng ở bên cạnh đời sống và cũng đừng đi song song với đời sống. Vì nếu như thế là đời sống sẽ đi trước chúng ta và chúng ta sẽ lạc hậu. Chúng ta cần làm sao cho những người làm khoa học có năng lực và phẩm chất tốt, do đó nghiên cứu tốt, phục vụ tốt, đem lại kết quả thực tiễn tốt. Trên quan điểm đó, cần có những chính sách cụ thể, thích hợp. Chẳng hạn, có thể có đồng chí làm việc ở một phòng thí nghiệm có vị trí rất quan trọng, được hưởng lương cao hơn lương của đồng chí Chủ nhiệm, cũng như lương của người công nhân lành nghề có thể cao hơn lương của Bộ trưởng. Chúng ta không phân biệt cao, thấp, sang, hèn theo kiểu phong kiến. Công tác khoa học là khoa học. Là cán bộ khoa học mà nghiên cứu tốt và có công trình phục vụ tốt thì đó là điều chủ yếu. Chính sách về lương, rồi các chính sách về mặt này, về mặt kia cũng phải theo quan điểm như vậy. Chúng tôi suy nghĩ như vậy. Ý kiến của anh Phạm-văn-Đồng, anh Tố-Hữu và các anh ở Đảng đoàn của Viện cũng như vậy.

https://tieulun.hopto.org

Tôi thấy rõ con người ta làm được cái gì cũng là ở trong phạm vi tổ chức. Lê-nin từng nói rằng công lao của mỗi người, công lao của bản thân cũng chỉ là một giọt nước trong biển cả. Làm cách mạng, làm nên một sự nghiệp vĩ đại thì lại càng phải có tổ chức. Làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa thì tất yếu phải có tổ chức. Mỗi một cá nhân tuy có vai trò quan trọng nhất định, nhưng đều nằm trong tổ chức nên phải rất coi trọng tổ chức. Muốn có tổ chức mạnh thì mỗi cá nhân trong tổ chức đó cũng phải mạnh, đồng thời có tổ chức tốt thì mới phát huy hết năng lực của từng cá nhân.

Cũng như Lê-nin, Bác Hồ có nói rằng, chúng ta xây dựng chủ nghĩa xã hội không phải với những con người từ trên trời rơi xuống, mà là với những con người do lịch sử để lại. Đó là những con người thoát thai từ xã hội cũ nên còn chịu ảnh hưởng của xã hội cũ, những con người đã trải qua đấu tranh cách mạng cho nên có những tư tưởng mới, nhưng cũng còn có rất nhiều tàn dư của xã hội cũ. Mỗi người đều có thể còn rơi rớt những tư tưởng, lối sống và tập quán của xã hội cũ, chẳng hạn như tư tưởng cá nhân chủ nghĩa, muốn có địa vị này địa vị nọ, cũng như nhiều tập quán của xã hội cũ chưa sửa đổi hết ngay được. Ta xây dựng chủ nghĩa xã hội với những con người Việt-nam nói chung đều đã trải qua mấy chục năm đấu tranh và rèn luyện trong lò lửa cách mạng, với tất cả sự hy sinh phấn đấu rất cao, rất đáng tự hào nên đã có cái chất của con người mới rồi. Nhưng trong mỗi chúng ta cũng còn lại những

https://tieulun.hopto.org

tàn tích, những tư tưởng, tập quán của xã hội cũ. Vì vậy, những người làm công tác khoa học cũng phải *phát huy những cái tích cực* — mặt tốt, mặt vĩ đại của con người mới, đồng thời *xóa bỏ những cái tiêu cực* — mặt xấu trong bản thân mình.

Mong rằng các đồng chí làm công tác khoa học sẽ suy nghĩ và giải quyết tốt những vấn đề đó qua đợt sinh hoạt chính trị lần này. Mong rằng, qua việc nghiên cứu để quán triệt Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24, bài nói của đồng chí Lê-Duẩn và các văn kiện khác của Đảng, các đồng chí đều có quyết tâm cao và phương hướng hành động đúng, phấn đấu trở nên con người mới xã hội chủ nghĩa, trở nên một chiến sĩ tốt trên mặt trận cách mạng then chốt, góp phần tích cực đưa nền khoa học và kỹ thuật của nước ta tiến lên trình độ mới.

Các đồng chí đều biết rằng, Đảng ta đề ra đường lối là trong vòng 15 — 20 năm nữa chúng ta sẽ hoàn thành thắng lợi về cơ bản nhiệm vụ của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta — hoàn thành về cơ bản việc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Vậy điều đó có thiết thực không? Tôi cho rằng điều đó là thiết thực, là có cơ sở vững chắc. Dĩ nhiên đó là một việc khó, vì đó là một việc đã rất lớn, lại rất mới mẻ, và hơn nữa điểm xuất phát của ta lại rất thấp. Do đó, ta cần tìm ra cách làm, tìm ra bước đi. Đó là một vấn đề rất quan trọng. Ta cần phải ngày đêm suy nghĩ về vấn đề này. Trên thực tế, có nhiều chuyện trước kia người ta nói rằng không thể làm được mà bây giờ ta đã

https://tieulun.hopto.org

làm được. Trên đất nước ta, bao nhiêu việc trước đây không thể làm được mà bây giờ ta đã làm được. Về mặt khoa học và kỹ thuật, chúng ta cũng có khả năng làm được với thời hạn đã định chứ? Muốn vậy, tất phải thảo luận phương hướng và nhiệm vụ như thế nào, bước đi như thế nào, cách làm như thế nào và đi tới kết luận đúng về những vấn đề đó. Có đồng chí nói rất đúng rằng cách làm rất quan trọng. Thật vậy, cách làm, phương pháp tiến hành là rất quan trọng. Mong rằng các đồng chí, với những kết quả tuy còn có hạn trong đợt sinh hoạt này, hãy phấn khởi tiến lên, phấn đấu trở thành những người chiến sĩ tốt trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật, một mặt trận cách mạng then chốt trong giai đoạn mới.

Rất cảm ơn các đồng chí đã tỏ ý hoan nghênh tôi đến dự. Anh Ba đã đến đây rồi, Anh Tô[1] cũng đã đến đây rồi, bây giờ tôi đến. Nhưng mà chúng tôi có đến chăng nữa thì chúng tôi cũng chỉ có thể đặt ra vấn đề để các đồng chí cán bộ khoa học nghiên cứu, thảo luận, góp ý kiến với Chính phủ, với Trung ương Đảng, nhằm xác định kế hoạch làm công tác khoa học sao cho có hiệu quả hơn, tốt hơn, để rồi các đồng chí có phương hướng mà làm và tự bản thân các đồng chí sẽ làm.

Chúc hội nghị của các đồng chí thành công tốt đẹp.

---

1. *Tên gọi thân mật của đồng chí Phạm-văn-Đồng.*

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TẠI HỘI NGHỊ CÁC CÁN BỘ GIẢNG DẠY VÀ NGHIÊN CỨU CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VỀ CUỘC CÁCH MẠNG KHOA HỌC – KỸ THUẬT Ở NƯỚC TA*

Hôm nay, tôi rất phấn khởi được dự cuộc họp của các đồng chí cán bộ giảng dạy và nghiên cứu các trường đại học thảo luận vấn đề cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Đây là một vấn đề lớn và đối với chúng ta lại rất mới. Hơn nữa, việc nghiên cứu khoa học ở các viện, các trường đại học, các cơ sở sản xuất như thế nào thì tôi chưa nắm được nhiều. Cho nên, hôm nay tôi đến chủ yếu là để nghe các đồng chí, tôi chỉ phát biểu ngắn.

Trước hết, thay mặt lực lượng vũ trang nhân dân, tôi cảm ơn các đồng chí đã góp phần đào tạo nên những lớp thanh niên tốt, nhiều anh chị em đã tham gia quân đội, đã chiến đấu anh dũng, lập được chiến công. Các đồng chí thanh niên

* Ngày 1 tháng 10 năm 1976

https://tieulun.hopto.org

khác, các sinh viên, học sinh ở hậu phương cũng đã ra sức học tập, công tác, phục vụ chiến đấu, phục vụ sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước. Đó là thành tích lớn, trong đó có sự cống hiến đáng biểu dương của tất cả các đồng chí. Không những thế, trong lúc giảng dạy, các đồng chí giáo viên còn để công sức nghiên cứu khoa học phục vụ công tác đào tạo cán bộ, phục vụ sản xuất, phục vụ đời sống của nhân dân và phục vụ yêu cầu chiến đấu của quân đội. Một lần nữa, nhân dịp này, tôi biểu dương thành tích của các đồng chí và thay mặt quân đội cảm ơn các đồng chí.

Ngày nay đất nước ta đã bước vào *một kỷ nguyên mới*. Các đồng chí lãnh đạo ta đã nói: đây là một kỷ nguyên hoàn toàn mới, kỷ nguyên mà cả nước ta tiến lên chủ nghĩa xã hội, nhân dân lao động nước ta, dưới sự lãnh đạo của giai cấp công nhân và Đảng tiên phong, làm chủ vận mệnh của đất nước, làm chủ xã hội, làm chủ thiên nhiên, làm chủ bản thân, xây dựng đất nước ta giàu mạnh, xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, xây dựng nền kinh tế mới — nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa.

Trong kỷ nguyên mới này, *quy luật cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta* — như đồng chí Lê-Duẩn đã nói — là nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then

https://tieulun.hopto.org

chốt, để xây dựng đời sống ấm no, hạnh phúc của nhân dân, đáp ứng yêu cầu của quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội, tức là thỏa mãn nhu cầu ngày càng cao của nhân dân lao động về vật chất, văn hóa và tinh thần, đồng thời đáp ứng yêu cầu bảo vệ đất nước ta bây giờ và mãi mãi về sau. Đảng ta đã đề ra cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt và giao nhiệm vụ to lớn này cho tất cả quần chúng nhân dân lao động, trong đó đội ngũ các cán bộ làm công tác khoa học và kỹ thuật là lực lượng nòng cốt. Đương nhiên, *chúng ta phải hiểu thật sâu sắc vấn đề cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt và mối quan hệ khăng khít giữa ba cuộc cách mạng.*

Cách mạng khoa học — kỹ thuật chính là vấn đề mà ta đã bắt đầu làm và đang làm, chứ không phải bây giờ mới làm. Nhưng đi vào cụ thể thì nhận thức tư tưởng của ta về vấn đề đó, nói chung, chưa hình thành một cách rõ rệt và có hệ thống. Vì vậy, cần đi sâu nghiên cứu, suy nghĩ để nắm vững những đặc điểm, phát hiện những *quy luật*, trên cơ sở đó mà đề ra mục tiêu, phương hướng, nội dung, bước đi, đề ra *phương pháp khoa học*, sáng tạo nhất, cách mạng nhất.

Trong khi phát biểu, các đồng chí có nhắc đến *công cuộc chống Mỹ, cứu nước.* Tôi muốn nói thêm là trước đây, trên thế giới có rất nhiều người cho rằng ta khó lòng thắng Mỹ được, thế mà ta đã thắng Mỹ. Thắng Mỹ, đó là công lao của đồng bào chúng ta trong cả nước, của tất cả chúng ta, trong đó có các đồng chí, và trước hết, đó là công lao của

https://tieulun.hopto.org

Đảng ta. Vì sao vậy? Là vì chúng ta có chính nghĩa, và trước hết là vì Đảng ta có đường lối đúng đắn, đã nêu cao ngọn cờ độc lập dân tộc và ngọn cờ xã hội chủ nghĩa, đã cụ thể hóa đường lối đó thành từng bước đi chiến lược, thành những kế hoạch chiến lược trong từng thời kỳ, thành từng chiến dịch, từng trận chiến đấu như thế nào cho thích hợp, thành những phương pháp hành động đúng đắn, sáng tạo, v.v... Đảng ta đã vận dụng chủ nghĩa Mác — Lê-nin để phân tích đặc điểm cụ thể về địch, về ta, về chiến trường; phân tích đặc điểm con người cũng như phương tiện vũ khí kỹ thuật về phía Mỹ và về phía ta. Trên cơ sở đó, Đảng ta đã *nắm được quy luật* của chiến tranh cách mạng, đề ra *phương pháp hành động cách mạng* đúng đắn, sáng tạo để thắng địch. Chúng ta có những con người Việt-nam dũng cảm, có tinh thần yêu nước vô song, có tinh thần yêu chủ nghĩa xã hội, đồng thời giàu trí thông minh và sáng tạo. Điểm cao của trí thông minh và sáng tạo chính là nắm được khoa học, phát hiện được quy luật, hành động phù hợp với quy luật. Chính vì vậy mà trong những hoàn cảnh vô cùng khó khăn, chúng ta vẫn tìm ra được con đường đưa cách mạng đến thắng lợi.

Thiên nhiên chung quanh ta có thế giới thông thường mà ta thấy được như cây cỏ, hoa lá, nắng mưa, gió bão..., lại có thế giới mà ta không quan sát được bằng mắt thường — có thế giới vĩ mô và cả thế giới vi mô. Thế giới tự nhiên luôn luôn vận động, biến đổi không ngừng, *vận động theo những quy luật khách quan* vốn có của nó. Thiên

https://tieulun.hopto.org

nhiên như vậy, xã hội cũng như vậy. *Song phát hiện ra quy luật là do con người.* Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, ta đã làm nên chiến thắng thần kỳ, không phải chỉ do quân giỏi tướng tài, mà cái chính là do Đảng ta phát hiện ra quy luật, *nắm vững quy luật* của chiến tranh cách mạng. Tôi muốn nói trong xây dựng kinh tế cũng như trong đấu tranh vũ trang đều có quy luật, có những hệ thống quy luật. *Nắm được quy luật và đề ra được phương pháp hành động phù hợp với quy luật là con đường làm chủ cao nhất và cũng là con đường đưa cách mạng đến thắng lợi*, đưa xây dựng kinh tế, xây dựng đất nước đến thành công. Các Mác là nhà khoa học vĩ đại nhất và là nhà cách mạng vĩ đại nhất. Cách mạng và khoa học, khoa học và cách mạng gắn bó chặt chẽ với nhau là như thế.

Đảng ta đã đề ra phải làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Các văn kiện của Đảng đều đã nói đến vấn đề đó. Chúng ta phải tiếp tục đi sâu nghiên cứu, góp phần làm sáng tỏ những vấn đề cơ bản của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta và vai trò then chốt của nó. Tất nhiên, về vấn đề này, chúng ta không thể giải quyết được ngay trong một buổi thảo luận. Vì thế, tôi cũng chưa phát biểu được gì nhiều, chỉ có thể nói rằng nhất thiết chúng ta phải đi sâu nghiên cứu, phân tích những đặc điểm cụ thể, phát hiện cho được quy luật của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Có như thế mới có thể giải quyết thành công những vấn đề kinh tế, khoa học và kỹ thuật đề ra trong 15 — 20 năm sắp đến, mới có thể đưa nền khoa học và kỹ thuật của nước ta lên trình độ tiên tiến

https://tieulun.hopto.org

trên thế giới. Nói rộng ra, phải có đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội đúng đắn và sáng tạo như thế nào thì mới có thể trong vòng 15 — 20 năm xây dựng thành công cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội và đưa một nước nghèo nàn, lạc hậu như nước ta (nghèo về năng lượng, về tổng sản phẩm xã hội, về thu nhập quốc dân tính theo đầu người...) thành một nước giàu có, tiên tiến. Từ điểm xuất phát thấp như hiện nay mà đi đến một xã hội tiên tiến về kinh tế, tiên tiến về khoa học và kỹ thuật thì không phải dễ, song cũng không phải là không thể làm được. Vấn đề chính là chúng ta nắm cho được đặc điểm, phát hiện được quy luật, xác định cho được nội dung, phương hướng, bước đi đúng đắn. Việc đó đòi hỏi một sự tư duy rất công phu, một tinh thần trách nhiệm rất lớn, một trình độ tri thức khoa học, một nhiệt tình cách mạng rất cao. Qua hành động thực tiễn mà phát hiện từng bước, từng bước nâng lên thành lý luận, rồi từ lý luận trở lại thực tiễn, có như vậy mới đi đến thành công.

Bây giờ, trên thế giới đang diễn ra cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật rộng lớn, trên cơ sở những nền kinh tế rất phát triển, có nền khoa học rất phát triển, với đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật rất mạnh. Các đồng chí đều đã biết rằng một nước tiên tiến có đội ngũ cán bộ gồm mấy chục vạn phó tiến sĩ, mấy vạn tiến sĩ, hàng triệu công nhân kỹ thuật, lại thêm bao nhiêu yếu tố khác nữa như cơ sở nghiên cứu, thiết bị nghiên cứu rất hiện đại. Thế thì trong hoàn cảnh của ta mà làm nên sự nghiệp cách mạng khoa

https://tieulun.hopto.org

học — kỹ thuật với yêu cầu cao như vậy, tất nhiên đòi hỏi ở chúng ta một sự cố gắng lớn lao vô cùng.

Hôm nay, các đồng chí có nhắc đến câu nói của các đồng chí lãnh đạo của ta: ta đã đánh thắng Mỹ, đã thắng trong lĩnh vực quân sự, nhất định ta sẽ thành công trong lĩnh vực xây dựng đất nước, trong lĩnh vực kinh tế, khoa học và kỹ thuật. Nói như vậy, tin tưởng như vậy là hoàn toàn đúng. Tôi muốn nói rõ thêm: ta thắng về quân sự là do đâu? Trước hết là do có đường lối của Đảng, là do Đảng đã phát động và tổ chức được quần chúng đứng lên chiến đấu; do Đảng ta rất vĩ đại, nhân dân ta rất anh hùng. Đương nhiên, trong đó có vai trò của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, cán bộ chỉ huy, nhưng đường lối đúng đắn và sáng tạo là nhân tố quyết định nhất. Có những cuộc chiến đấu gặp nhiều khó khăn, nhưng cuối cùng vẫn giành được thắng lợi. Cho nên, vấn đề là mỗi cán bộ khoa học và kỹ thuật, mỗi tập thể những người làm công tác khoa học và kỹ thuật phải dày công suy nghĩ, nghiên cứu, tìm tòi, kết hợp lý luận với thực tiễn, tìm ra được quy luật, cách làm để đưa cách mạng khoa học — kỹ thuật tiến những bước tuần tự và nhảy vọt. Các đồng chí là những người làm công tác khoa học tự nhiên, khoa học xã hội, cho nên chắc các đồng chí đều biết rằng đấy là một quá trình tư duy ghê gớm lắm. Bộ chính trị, Trung ương Đảng ta lãnh đạo cuộc kháng chiến là phải suy nghĩ ngày đêm. Có những vấn đề không phải một lúc đã được giải đáp hoàn toàn về mọi mặt, mà lúc thì tìm ra mặt

https://tieulun.hopto.org

này, lúc thì sáng ra mặt khác. Chúng ta phải cố gắng trong lĩnh vực mà chúng ta có trách nhiệm — lĩnh vực cách mạng khoa học — kỹ thuật. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, xuất phát từ đường lối của Đảng, nhất định chúng ta đề ra được những vấn đề cơ bản, những phương hướng cụ thể của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Tôi tán thành ý kiến của một số đồng chí đã phát biểu. Tất cả những công trình nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng, nghiên cứu triển khai đều có thể và phải làm tốt và đều có quan hệ khăng khít với nhau. Làm sao đưa xã hội nước ta tiến lên với nhịp độ nhanh, đưa nền khoa học nước ta tiến lên với nhịp độ nhanh. Trong mỗi chúng ta, trong tập thể cán bộ chúng ta, trong nhân dân lao động chúng ta, đều có những tri thức tiềm tàng về vấn đề cách mạng khoa học — kỹ thuật. Vấn đề đặt ra bây giờ là làm sao mà bằng tư duy của mỗi người và tư duy của tập thể, tìm cho ra quy luật cụ thể, đề ra cho được cách làm tốt nhất.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, chúng ta hãy dày công nghiên cứu, góp phần xác định mục tiêu, phương hướng, nhiệm vụ và bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Dựa vào sự cố gắng của toàn thể đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật, của cả quần chúng nhân dân lao động, chúng ta tin rằng sẽ làm được như vậy. Có suy nghĩ như thế mới đúng, chứ nếu suy nghĩ khác đi là không đúng.

Bây giờ, mình phải làm cho dân mình có đủ cơm ăn, áo mặc, có nhà ở tốt, được học hành tốt, có văn hóa ngày càng cao, có nền khoa học và kỹ

https://tieulun.hopto.org

thuật tiên tiến. Ta tìm hiểu cách làm của thế giới, ta vận dụng quy luật và kinh nghiệm chung, nhưng ta phải nghiên cứu tìm ra *quy luật* của ta, *cách làm* của ta. Vấn đề này là vấn đề cực kỳ quan trọng, vấn đề rất lớn, vấn đề có ý nghĩa quyết định.

Trong những năm qua, quân đội ta cũng đã có những kinh nghiệm nhất định về mặt tiến hành cách mạng kỹ thuật. Suy cho cùng thì *kỹ thuật gì cũng phải có con người, con người làm chủ kỹ thuật. Bây giờ, chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật thì vấn đề cũng vẫn là kết hợp con người với khoa học và kỹ thuật, mà con người là nhân tố quyết định; ở nước ta hay ở đâu cũng thế, con người là nhân tố quyết định nhất.* Trong chiến tranh, với một kỹ thuật nhất định, với nhiệt tình cách mạng, với tri thức khoa học, con người Việt-nam dũng cảm, thông minh đã tạo nên hiệu suất chiến đấu cao. Trong lĩnh vực kinh tế, lao động sản xuất cũng như thế. Chúng ta có những nữ dân quân đã bắn rơi máy bay Mỹ. Tôi đã có lần gặp khoảng năm, sáu chục anh chị em cán bộ trung đội đã từng chỉ huy bắn rơi máy bay phản lực của Mỹ, để hỏi các đồng chí ấy đã bắn máy bay thế nào. Tôi có ghi âm lại những lời các đồng chí đó nói, đưa về cho Bác[1] nghe. Nhiều chị, nhiều cô dân quân độ 17—18 tuổi nói là họ đã theo dõi, nghiên cứu đường bay của địch, tìm ra quy luật để bắn. Tất cả đều nói đến quy luật và đều đã hành động phù hợp với

1. Bác Hồ của chúng ta.

https://tieulun.hopto.org

quy luật. Tuy chưa học triết học, nhưng như thế là họ đã vận dụng triết học rồi đấy! Và kết quả là họ đã hạ được máy bay phản lực Mỹ bằng súng trường. Một người con gái nông thôn hạ máy bay phản lực Mỹ bằng súng trường thì cũng đạt được hiệu suất chiến đấu ngang với một người chỉ huy bộ đội tên lửa, vì tên lửa cũng có khi trúng, có khi trượt mà «giá thành» thì cao hơn nhiều. Cách làm của người Việt-nam là như vậy đó.

Tất nhiên, ta cũng sử dụng cả các vũ khí hiện đại và tương đối hiện đại với hiệu suất rất cao, nhưng vấn đề chính là phải có một trình độ làm chủ kỹ thuật như thế nào, phải biết cách sử dụng vũ khí như thế nào đó để đạt kết quả cao. Loại tên lửa ta dùng thì bọn Mỹ đã biết, nó biết loại đó sử dụng như thế nào và nó cũng biết đại thể số lượng. Tất nhiên, đánh nhau thì việc tìm hiểu được phía đối phương một phần nào đó là chuyện thường. Tên lửa của ta tuy có được ngụy trang, nhưng nói chung là chúng biết. Và chúng cho rằng với máy bay B.52 hiện đại được trang bị 15 máy gây nhiễu thì ta không thể nào phát hiện được. Chúng nó tin như vậy cũng không phải không có căn cứ. Nhưng rồi ta tìm ra quy luật, phát hiện được và đã bắn rơi máy bay B.52. Cách mạng kỹ thuật trong quân đội là như vậy, vai trò của con người là quyết định.

Tìm ra quy luật để hành động phù hợp với quy luật. Lãnh đạo, chỉ huy đều phải dựa vào quy luật. Tiến hành cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta phải hiểu rõ đặc điểm của ta: chế độ xã hội chủ nghĩa, đường lối của Đảng, đất nước

https://tieulun.hopto.org

ta, lịch sử dân tộc ta, con người Việt-nam ta... Tài nguyên của ta, trên rừng, dưới biển, trong lòng đất, nói chung hết sức phong phú. Không phải ở đâu cũng có một vùng biển, một thềm lục địa như của ta. Nước ta có một môi trường với khí hậu nhiệt đới rất khác các nước hàn đới, ôn đới, (chẳng hạn lúc ngồi đông trong phòng vào những ngày hè này thì ta phải dùng quạt, vì thời tiết rất nóng. Ở nước ta, khi khách tới nhà, kể cả các chị phụ nữ, không cần phải có phòng treo áo và nhân viên giữ măng-tô cho khách. Đến mùa đông, ta không cần có người quét tuyết). Ta có đường lối đúng đắn, có thiên nhiên ưu đãi, có đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật giàu nhiệt tình, ai cũng muốn phục vụ cho Tổ quốc, phục vụ nhân dân, thế thì phải tìm cho ra cách làm của ta, và ta sẽ làm tốt, làm thật tốt. Ta nhất định làm sao để trong vòng 15—20 năm đạt đến một nền khoa học có trình độ tiên tiến trên thế giới (tiên tiến cụ thể là như thế nào, điều đó cũng cần thảo luận).

Lúc đánh Mỹ, ta đề ra mục tiêu giành thắng lợi hoàn toàn, nghĩa là tiêu diệt, đánh đuổi bọn xâm lược Mỹ, lấy lại đất nước. Bây giờ, trong xây dựng chủ nghĩa xã hội, xây dựng đất nước, mục tiêu của ta là gì? Trung ương đề ra mục tiêu kinh tế cụ thể là bữa ăn, là cái mặc, là nhà ở, là sức khỏe, học hành, đi lại của nhân dân, là nhu cầu ngày càng cao về vật chất và văn hóa; bởi vì con người sống để lao động, để chiến đấu, để xây dựng hạnh phúc chung cho xã hội, cho gia đình, cho mỗi một người, để làm sao có đời sống cao đẹp, có lòng yêu quý bè bạn, thương anh em, có quan hệ với nhau tốt.

https://tieulun.hopto.org

Thế thì các đồng chí chủ chốt trong các ngành khoa học phải biết những mục tiêu xây dựng chủ nghĩa xã hội, trong đó quan trọng nhất là mục tiêu về kinh tế: về nông nghiệp, về công nghiệp, về giao thông, về xây dựng cơ bản... Nói gì cao xa, chứ thực ra cái ăn là rất quan trọng. *Mục tiêu của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật là làm sao phục vụ tốt cho đời sống, phục vụ xây dựng kinh tế,* và đương nhiên *phục vụ cả văn hóa và quốc phòng*; phục vụ cho được những cái đó với yêu cầu cao nhất. Nếu không đưa khoa học vào thì không thể làm được việc đó. Các Mác đã nói và Lê-nin cũng đã nói: khoa học là một động lực trong lịch sử phát triển của loài người, là một động lực cách mạng. Một điều quan trọng nữa cần phải nói tới là trong vòng 15 — 20 năm nữa, ta phải xây dựng được một tiềm lực khoa học để sau này tiếp tục đưa trình độ văn hóa và khoa học nước ta tiến lên và phát triển hơn nữa. Nếu nhìn rộng như vậy, ta sẽ thấy là mỗi ngành khoa học cơ bản, khoa học ứng dụng, khoa học kỹ thuật đều có tầm quan trọng của nó. Khoa học cơ bản cuối cùng cũng nhằm ứng dụng vào thực tiễn. Đứng về giác độ nào đó mà nói, có khoa học cơ bản cũng do có khoa học ứng dụng; và cuối cùng tri thức khoa học cũng bắt nguồn từ thực tiễn lao động, do nhu cầu đời sống mà ra. Trong các trường đại học, các đồng chí dạy cho học sinh có lý tưởng, có kiến thức; sau này các em học sinh đó sẽ phục vụ đời sống của xã hội và biết phục vụ tốt vì có giác ngộ cách mạng và có tri thức khoa học.

https://tieulun.hopto.org

Nói như vậy cũng có nghĩa là cách mạng khoa học — kỹ thuật cần gắn liền với nội dung giảng dạy, với cải cách giáo dục, với cách mạng tư tưởng và văn hóa, đưa lý tưởng cách mạng và tri thức khoa học vào nhà trường, vào xã hội. Không những thế, cách mạng khoa học — kỹ thuật còn phải gắn liền với cách mạng về quan hệ sản xuất, xóa bỏ chế độ người bóc lột người. Làm ba cuộc cách mạng như vậy để xây dựng chế độ mới — chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, xây dựng nền kinh tế mới — nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng con người mới — con người xã hội chủ nghĩa Việt-nam.

Có người đặt vấn đề: ở trong trường đại học, làm công tác giảng dạy là chính, vậy thì có nên làm công tác nghiên cứu hay không? Tôi thấy điều này không phải bàn; trong trường đại học là phải dạy cho tốt và nghiên cứu cho giỏi. Có nghiên cứu tốt thì mới giảng dạy được tốt.

Hôm nay, tôi thấy các đồng chí đều có một nguyện vọng cơ bản là tổ chức lại lực lượng. Điều đó, tôi hoàn toàn đồng ý. Sự thực, lực lượng làm khoa học hiện cũng đã có tổ chức rồi, bây giờ ta cần tổ chức lại chặt chẽ hơn nữa, kiện toàn cơ quan lãnh đạo, tập hợp lực lượng lại. Tôi đã đến Viện khoa học Việt-nam, ở đó, anh chị em cũng mong muốn có sự tổ chức lại. Tôi đến Viện kỹ thuật quân sự cũng nghe nói cần phải kiện toàn tổ chức. Như vậy, *nguyện vọng tập hợp lại là nguyện vọng chung* của tất cả chúng ta. Còn tập hợp lực lượng như thế nào, kiện toàn tổ chức như thế nào, thì đồng chí Nguyễn-đình-Tứ là một

https://tieulun.hopto.org

trong những người được giao trách nhiệm tham gia nghiên cứu, đồng chí Tạ-quang-Bửu cũng vậy, và một số đồng chí có trách nhiệm khác nữa. Chúng ta đã quyết tâm tập hợp lại thì chắc chúng ta sẽ tập hợp lại được; và tập hợp lại trên những phương hướng, nhiệm vụ chung, trên những đề tài lớn; tập hợp lại để giải quyết những vấn đề mũi nhọn; tập hợp trên từng đề tài; đồng thời tập hợp lại về tổ chức. Khắc phục tư tưởng cục bộ địa phương, chúng ta nhất định sẽ làm được. Đấy là sự mong mỏi của Bộ chính trị, của các đồng chí trong Hội đồng Chính phủ, của đồng chí Thủ tướng Phạm-văn-Đồng. Mỗi lần tôi đến gặp các đồng chí làm công tác khoa học thì anh Đồng đều dặn là làm sao cho anh em đoàn kết lại, tập hợp nhau lại. Tất cả đều muốn như thế thì ý dân là «ý trời», Đảng sẽ lãnh đạo làm cho kỳ được việc đó.

Tôi đã từng đi dạy học nên hôm nay đến đây được gặp các anh, các chị là những người làm công tác giảng dạy, tôi thấy rất vui. Tôi muốn nêu lên *tầm quan trọng của vấn đề phát hiện và nắm vững quy luật và đề ra phương pháp đúng đắn và sáng tạo nhất trong cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta*, coi đó là một điều kiện không thể thiếu để đi đến thắng lợi, là một vấn đề rất lớn. Tôi nêu một số ý kiến để các đồng chí suy nghĩ. Có xác định được quy luật, mới đề ra được phương pháp đúng đắn và sáng tạo, đề ra được nội dung cụ thể của cách mạng khoa học — kỹ thuật là những gì, cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta khác với ở các nước khác như thế nào.

https://tieulun.hopto.org

Các đồng chí hãy cố gắng suy nghĩ, phải suy nghĩ ngày đêm, với tinh thần trách nhiệm chính trị thật cao. Không ai muốn làm nhà khoa học mà đi song song với cuộc sống, mà không bao giờ gặp nhau với cuộc sống, hoặc ở ngoài lề cuộc sống. Nếu ai cũng muốn đi vào phục vụ đời sống ấm no và hạnh phúc của nhân dân, ai cũng muốn tập hợp nhau lại thì sau này, những biểu hiện của tư tưởng khoa học xa rời thực tiễn cuộc sống, những hiện tượng địa phương, cục bộ cũng sẽ bớt dần đi.

Với cố gắng chung, chúng ta sẽ đưa nền khoa học của nước ta tiến lên và phấn đấu trong thời gian 15 — 20 năm, góp phần xây dựng đất nước, làm cho đời sống của dân ta được ấm no, hạnh phúc. Người Việt-nam có khi không có «nhiều đô-la» bằng người Mỹ, nhưng con người Việt-nam sẽ có cuộc sống văn minh hơn, với trình độ văn hóa cao, với những tình cảm đẹp đẽ. Chúng ta sẽ xây dựng một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật có phẩm chất và tài năng. Những người làm công tác khoa học phải là những chiến sĩ cách mạng luôn luôn lao động sáng tạo, tôn trọng chân lý, đoàn kết với nhau, trung thực, khiêm tốn, một lòng một dạ phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc. Bằng việc làm chúng ta sẽ thúc đẩy cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta phát triển mạnh mẽ dưới ánh sáng đường lối chung của Đảng.

Chúc tất cả các đồng chí khỏe, hăng hái tiến lên giành được những thành tựu lớn trên mặt trận cách mạng khoa học—kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TRONG BUỔI GẶP CÁN BỘ, CHIẾN SĨ VIỆN KỸ THUẬT QUÂN SỰ*

Tôi rất phấn khởi đến thăm các đồng chí sau khi Quân ủy vừa ra Nghị quyết về tăng cường Viện kỹ thuật quân sự—thực chất là Viện khoa học—kỹ thuật quân sự, và quy định nhiệm vụ của Viện trong giai đoạn mới. Nhiệm vụ này rất nặng. Xét về tổ chức biên chế đã được quyết định, thì Viện các đồng chí rồi đây sẽ lớn hơn. Còn nói về nhiệm vụ thì sẽ lớn hơn rất nhiều. Tôi đến thăm các đồng chí, thay mặt Quân ủy và Bộ Quốc phòng, chính thức trao nhiệm vụ mới cho Viện kỹ thuật quân sự.

Đến đây, tôi đã nghe báo cáo vắn tắt thành tích của các đồng chí trong những năm chiến tranh. Thành tích đó là lớn. Viện kỹ thuật quân sự cùng các binh chủng, quân chủng, với các cơ quan khoa học và kỹ thuật Nhà nước đã góp phần to lớn vào thắng lợi của chúng ta, không những trong phát minh sáng chế về kỹ thuật mà cả trong phương

* Ngày 21 tháng 9 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

pháp công tác; và qua những thành tích đó, qua công tác và chiến đấu, đã rèn luyện được đội ngũ cán bộ và rèn luyện được năng lực chỉ đạo cũng như đã tạo ra những khả năng kỹ thuật mới. Đó là một cái vốn rất quý. Hôm nay, tôi thay mặt Quân ủy đánh giá cao thành tích của Viện kỹ thuật quân sự trong những năm chiến tranh và biểu dương thành tích của tất cả các đồng chí.

Thành tích của Viện kỹ thuật quân sự cũng nằm trong thành tích chung về mặt khoa học và kỹ thuật của toàn quân ta trong những năm kháng chiến. Trong những năm đó, có thể nói trong quân đội ta đã tiến hành một cuộc cách mạng kỹ thuật với quy mô tương đối lớn. Đứng trước một kẻ địch có vũ khí và trang bị hiện đại như vậy, chúng ta đã có những nhiệm vụ chiến đấu cực kỳ nặng nề, khó khăn, phức tạp. Và để thực hiện những nhiệm vụ đó, chúng ta có sự lãnh đạo của Đảng, có lực lượng vũ trang, nhưng đồng thời ta cũng tiếp thu được một khối lượng kỹ thuật, vũ khí, trang bị hiện đại rất lớn so với cơ sở vật chất — kỹ thuật vốn có của nước ta trong những năm đó. Với số vũ khí trang bị khá lớn đó, chúng ta đã tiến hành một cuộc cách mạng kỹ thuật trong quân đội và cuộc cách mạng kỹ thuật đó đã góp một phần to lớn vào thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Cho nên những người cán bộ kỹ thuật, cán bộ lãnh đạo chỉ huy trong quân đội ta, có ý thức hay không có ý thức, đã làm và đã có kinh nghiệm làm cách mạng kỹ thuật. Vì vậy, chúng ta cần tổng kết kinh nghiệm của cuộc cách mạng kỹ thuật trong quân đội trong những

https://tieulun.hopto.org

năm chống Mỹ, cứu nước, và một trong những bộ phận chịu trách nhiệm về vấn đề tổng kết đó là Viện kỹ thuật quân sự, ngoài ra còn các binh chủng, quân chủng và các cơ quan khoa học và kỹ thuật khác.

Đặc điểm lớn nhất của cách mạng kỹ thuật trong quân đội ta là cuộc cách mạng kỹ thuật đó đã tiến hành trong hoàn cảnh chiến tranh, với con người Việt-nam, với những vũ khí trang bị tương đối hiện đại, nhưng lại chủ yếu nhập từ các nước xã hội chủ nghĩa anh em vào. Chúng ta đã tiến hành một cuộc chiến tranh rộng lớn cả về quy mô của chiến tranh nói chung, cũng như quy mô của tổ chức lực lượng vũ trang, đã sử dụng những vũ khí trang bị hiện đại và tương đối hiện đại. Cuộc chiến tranh đó đã được tiến hành trên một đất nước có nền nông nghiệp lạc hậu với những tuyến giao thông chưa được phát triển, với cơ sở hạ tầng chưa được phát triển. Trong điều kiện như vậy, chúng ta đã tiến hành rất tốt cuộc cách mạng kỹ thuật đó.

Ở đây, chúng ta chưa có thì giờ để đi sâu vào các đặc điểm của cuộc cách mạng kỹ thuật này, nhưng rồi ta cần phải tổng kết để rút kinh nghiệm và góp phần cống hiến vào cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật nói chung của toàn dân và nói riêng của quân đội trong giai đoạn mới.

Trong cuộc cách mạng kỹ thuật đó, nói đến kỹ thuật, thì vũ khí, trang bị, phương tiện vật chất chỉ là một mặt thôi, còn phải nói đến phương pháp sử dụng kỹ thuật. Nói cách mạng kỹ thuật

https://tieulun.hopto.org

ở đây là nói đến sự đổi mới những vũ khí như thế nào, cải tiến trang bị như thế nào, tăng cường và hiện đại hóa cơ sở vật chất—kỹ thuật như thế nào. Đồng thời còn phải nói đến tổ chức tập thể của những con người sử dụng cơ sở vật chất — kỹ thuật đó như thế nào, những tập thể, những chiến sĩ sử dụng cơ sở vật chất—kỹ thuật đó phải có tinh thần như thế nào, phải có phương pháp sử dụng và phương pháp chiến đấu như thế nào, phải có tổ chức như thế nào. Điểm đó có liên quan đến một luận điểm cực kỳ cơ bản của chủ nghĩa Mác — Lê-nin: con người là quyết định. Có thể nói rằng toàn bộ lịch sử nước Việt-nam ta cũng là một sự chứng minh cho luận điểm đó.

Trên đất nước Việt-nam này, dân tộc Việt-nam, nhân dân lao động Việt-nam dưới sự lãnh đạo của Đảng ta là người giữ vai trò quyết định vận mệnh của đất nước. Vì vậy, nét nổi bật của cách mạng kỹ thuật trong quân đội ta là: *với một cơ sở vật chất — kỹ thuật nhất định, với những vũ khí trang bị nhất định, thì người Việt-nam dưới sự lãnh đạo của Đảng lao động Việt-nam, của Hồ Chủ tịch, đã biết tự tổ chức lại như thế nào và tìm ra phương pháp sử dụng, phương pháp chiến đấu như thế nào để phát huy hiệu lực của kỹ thuật đến một trình độ rất cao, giành được hiệu lực chiến đấu rất cao.* Thí dụ như trong trận đánh máy bay B. 52 Mỹ cuối năm 1972 chẳng hạn. Lúc đó, mỗi máy bay bay B. 52 được trang bị đến 15 máy gây nhiễu (bây giờ Mỹ đã có những loại máy gây nhiễu mới rồi). Bộ tham mưu của không quân Mỹ đánh giá rằng với 15 máy gây nhiễu như vậy, với những giải

https://tieulun.hopto.org

tần số khác nhau và bổ trợ cho nhau, thì máy bay chiến lược B. 52 nhất định là những mục tiêu bất khả xâm phạm, không thể phát hiện được đối với những đơn vị tên lửa, cao xạ và ra-đa của ta. Kẻ địch nghĩ như thế cũng có lý, vì bình thường với các loại phương tiện mà ta có thì ta không thể nào phát hiện được B 52. Thế nhưng, cái mà địch không lường hết được là phương tiện đó lại do con người cách mạng Việt-nam dũng cảm, thông minh và sáng tạo sử dụng. Bằng nghiên cứu khoa học, bằng biện pháp kỹ thuật thích hợp, bằng kinh nghiệm chiến đấu phong phú và tài nghệ của cán bộ chỉ huy và chiến sĩ ta, ta đã phát hiện và hạ được máy bay B. 52 của Mỹ, giành được thắng lợi to lớn. Thắng lợi đánh máy bay B. 52 cũng là thắng lợi của con người cách mạng Việt-nam đối với bọn xâm lược, dù chúng từ một nước công nghiệp hiện đại nhất đến xâm phạm đất nước ta. Đó là ý nghĩa của thắng lợi ấy.

Hãy lấy một thí dụ khác. Tôi có đi thăm Ta-lê, một trọng điểm trên con đường Hồ-Chí-Minh. Ở đó, có thời kỳ mà mỗi ngày chỉ có 24 tiếng đồng hồ thì máy bay B. 52 đánh liên tục 23 tiếng, đội bom từ trường xuống không ngớt. Thế nhưng ta đã dùng những phương tiện kỹ thuật không phức tạp lắm, do ta nghiên cứu chế tạo mà phá được bom từ trường. Sáng tạo ra phương tiện để phá bom từ trường cực kỳ hiện đại của Mỹ như vậy, đó là sáng kiến của người Việt-nam, phong cách làm khoa học của con người Việt-nam. Nhưng, với những phương tiện như vậy, cũng không thể phá bom từ trường được nếu không có những

https://tieulun.hopto.org

con người thép, những con người dũng cảm. Nếu là những người bình thường, cứ mỗi trận ném bom là chạy đi ẩn nấp, thì không thể nào phá bom kịp và xe không tài nào qua được. Nhưng, các chiến sĩ của những tiểu đội thép ở Ta-lê, trong đó có những đồng chí nữ, đã tự vùi mình ở hố cá nhân ngay tại những chỗ địch thường ném bom, dù biết là mỗi trận bom mình đều có thể hy sinh; người này hy sinh, người khác tiếp vào, tranh thủ từng giây từng phút phá bom, bảo đảm thông xe. Đấy là những con người mới Việt-nam vô cùng thông minh, dũng cảm, trước cái chết vẫn rất vui vẻ, rất phấn khởi làm những công việc khó khăn nguy hiểm như vậy. Con người Việt-nam là như thế đấy!

Trên đây, tôi nêu lên hai thí dụ về đánh B.52 và phá bom từ trường để nói lên rằng trong cuộc cách mạng kỹ thuật vừa qua trong quân đội ta, kỹ thuật không bao giờ tách rời con người, tách rời tổ chức chiến đấu và chỉ huy chiến đấu. Các phương tiện kỹ thuật, dù là phương tiện hiện đại như tên lửa phòng không hoặc phương tiện phá bom từ trường, chỉ có kết hợp chặt chẽ với con người cách mạng, lấy con người làm chủ, với cách tổ chức chiến đấu khoa học và chỉ huy chiến đấu tài giỏi mới có thể tạo ra được sức chiến đấu mới, đưa đến hiệu quả chiến đấu cao.

Trong khi tiến hành tổng kết cuộc cách mạng kỹ thuật vừa qua trong quân đội ta, cũng cần chú ý tổng kết các mặt hoạt động nghiên cứu khoa học nữa. Ngay trong những thí dụ dẫn ra trên đây, kỹ thuật đã được kết hợp khá chặt chẽ với khoa

https://tieulun.hopto.org

học, trực tiếp là khoa học quân sự và nói rộng hơn là với khoa học tự nhiên và khoa học xã hội. Công tác nghiên cứu khoa học đã có đóng góp khá quan trọng vào việc cải tiến kỹ thuật, cải tiến tổ chức và chỉ huy chiến đấu, nâng cao rõ rệt sức mạnh của các phương tiện kỹ thuật. *Khoa học, trong mức độ nhất định đã trở thành một lực lượng chiến đấu trực tiếp.* Cần tổng kết tất cả những kinh nghiệm phong phú đó để đẩy mạnh hơn nữa cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật hiện nay trong quân đội ta nói chung và trong Viện của các đồng chí nói riêng.

Bây giờ, *chúng ta đã bước vào một kỷ nguyên mới.* Bước vào kỷ nguyên mới nghĩa là thế nào? Như đồng chí Lê-Duẩn và các đồng chí lãnh đạo khác đã nói, từ lúc có dân tộc Việt-nam đến bây giờ là một kỷ nguyên, còn kỷ nguyên mới là từ bây giờ cho đến mãi mãi về sau, cho đến lúc nước ta xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, tiến lên chủ nghĩa cộng sản. Trong kỷ nguyên mới, nhiệm vụ của ta hết sức to lớn: tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa, xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội trên Tổ quốc Việt-nam thân yêu, xây dựng Tổ quốc Việt-nam ta thành một nước xã hội chủ nghĩa hùng mạnh có kinh tế công — nông nghiệp hiện đại, quốc phòng vững mạnh (vững mạnh cũng tức là hiện đại), văn hóa, khoa học và kỹ thuật tiên tiến, để mang lại đời sống ấm no, hạnh phúc cho nhân dân.

Nền quốc phòng của ta hiện nay cũng có tính hiện đại của nó. Nếu không hiện đại thì làm sao lại thắng được quân đội rất hiện đại của đế quốc

https://tieulun.hopto.org

Mỹ! Nhưng mà nói hiện đại là hiện đại ở sự kết hợp tinh chiến đấu và tổ chức chiến đấu của con người mới Việt-nam với những cơ sở vật chất — kỹ thuật nhất định. Hiện đại tức là nhìn toàn bộ, chứ nhìn riêng ra từng mặt, thì dụ như mặt cơ sở vật chất — kỹ thuật, thì nước ta hiện còn lạc hậu. Ta tiếp tục xây dựng chủ nghĩa xã hội và tiếp tục củng cố quốc phòng trong điều kiện cơ sở vật chất — kỹ thuật của nước ta còn lạc hậu, nên nhiệm vụ của ta hết sức nặng nề. Quan điểm của ta là từ độc lập tự chủ về chính trị phải đi đến độc lập tự chủ về kinh tế; và trên cơ sở độc lập tự chủ về kinh tế mới có độc lập tự chủ về quốc phòng. Vừa qua, do đường lối của Đảng đúng đắn, ta đã nhận được một sự viện trợ to lớn về vật chất; một tỷ lệ rất lớn vũ khí, trang bị chiến tranh là do các nước anh em giúp đỡ. Nhưng nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa muốn có một nền quốc phòng hiện đại, độc lập tự chủ thì phải có nền kinh tế hiện đại, có nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, có cơ cấu kinh tế công — nông nghiệp hiện đại. Cho nên, để đưa sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa đến thắng lợi, Đảng ta đã đề ra ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt.

Vì vậy, quân đội ta cũng phải ra sức tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật và tiến hành với nhịp độ hết sức khẩn trương. Để làm gì? Để đóng góp vào sự nghiệp xây dựng nền quốc phòng hiện

https://tieulun.hopto.org

đại, và hơn thế nữa để đóng góp vào việc xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa có cơ cấu công — nông nghiệp hiện đại của nước ta. Ngay cả Viện khoa học kỹ thuật quân sự đây cũng vậy. Cho nên, để thực hiện Nghị quyết của Đại hội lần thứ IV sắp tới của Đảng, và để làm tốt nhiệm vụ của Viện thì chúng ta phải tìm hiểu cách mạng khoa học — kỹ thuật nói chung trong giai đoạn mới có nội dung như thế nào, và nói riêng trong lĩnh vực quân sự thì có nội dung như thế nào.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật xuất hiện chưa phải lâu lắm, mới mấy chục năm nay thôi. Nó xuất hiện ở những nước có nền kinh tế phát triển như Liên-xô và các nước xã hội chủ nghĩa, Mỹ và các nước tư bản phát triển khác rồi đến cả một số nước trong thế giới thứ ba nữa. Còn ở nước ta, với kinh tế còn lạc hậu, cơ sở vật chất—kỹ thuật còn non yếu, trên cơ sở đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa của Đảng trong Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24 đã đề ra, thì đặc điểm của cách mạng khoa học — kỹ thuật như thế nào? Đương nhiên, ta không phải tiến hành giống y như Liên-xô, nhưng phải làm như thế nào để trong vòng 15—20 năm hoàn thành về cơ bản việc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, làm cho cơ sở vật chất — kỹ thuật của nền quốc phòng cũng tiến kịp các nước trên thế giới, đủ sức bảo vệ độc lập, chủ quyền của nước Việt-nam ta với một lãnh thổ, với một vùng trời, một vùng biển và một thềm lục địa như hiện nay.

Hiện nay, chúng ta đang mở một cuộc thảo luận ở nhiều cơ sở khoa học và kỹ thuật ở trong và

https://tieulun.hopto.org

ngoài quân đội về đặc điểm, phương hướng, nội dung, bước đi của cách mạng khoa học— kỹ thuật ở nước ta. Viện kỹ thuật quân sự cũng là một đơn vị trọng điểm có nhiệm vụ thảo luận vấn đề quan trọng ấy. Bây giờ, ở đây có một tổ chuẩn bị, nhưng rồi đến một lúc nào đó phải có thông tin chung cho tất cả các đồng chí cán bộ trong Viện biết, bởi vì, có khi những ý kiến quan trọng có thể từ những người làm công tác khoa học và kỹ thuật bình thường mà ra. Cũng như mọi cuộc cách mạng khác, cách mạng khoa học — kỹ thuật là sự nghiệp của nhân dân lao động, mà trong đó lực lượng nòng cốt là những cán bộ khoa học và kỹ thuật, những công nhân lành nghề. Nó phải là một phong trào quần chúng chứ không phải chỉ có riêng mấy nhà bác học làm mà được, mặc dầu những nhà bác học, nhà khoa học có vị trí rất quan trọng. Ngay Viện kỹ thuật quân sự này muốn làm được nhiệm vụ tốt cũng phải có phong trào cách mạng khoa học — kỹ thuật với những mục tiêu cụ thể.

Trên bối cảnh như vậy, tôi muốn nhấn mạnh rằng nhiệm vụ sắp tới của Viện kỹ thuật quân sự rất nặng. Hôm nay, tôi có đi thăm các cơ sở của Viện, thấy so với lần trước tôi đến đây thì Viện đã có phát triển, nhưng so với yêu cầu của cách mạng về sau này đối với Viện thì các đồng chí còn phải làm thêm nhiều lắm đấy. Tuy vậy, trong thời gian vừa qua, các đồng chí đã làm được như thế là tốt, đã có cố gắng lớn, có thành tích lớn; ở tất cả các phòng thí nghiệm, các cán bộ đã cố gắng nhiều. Tôi hoan nghênh những cố gắng đó,

https://tieulun.hopto.org

những thành tích đó. Còn so với nhiệm vụ thì đương nhiên ai cũng nghĩ là ta còn chưa đáp ứng được và nếu làm việc với nhịp độ như bây giờ thì sẽ càng khó đáp ứng được. Tuy so với trước đây, nhà cửa bây giờ phát triển thêm nhiều, trang bị cũng hiện đại hơn, lại làm được một số việc mới, nhưng cần phải đề phòng tư tưởng thỏa mãn; bởi vì càng nhìn về tương lai thì yêu cầu đối với công tác khoa học quân sự, kỹ thuật quân sự càng cao.

Ở các nước, khoa học và kỹ thuật quân sự thường phản ánh những đỉnh cao của nền khoa học và kỹ thuật của các nước đó. Ở nước ta, Nghị quyết của Trung ương yêu cầu trong khoảng 15 — 20 năm tới, khoa học và kỹ thuật của ta phải tiến kịp trình độ tiên tiến trên thế giới. Thế thì yêu cầu đối với khoa học và kỹ thuật quân sự càng phải khẩn trương hơn. Bây giờ, trên thế giới có hòa bình, nhưng chúng ta đều biết rằng nước độc lập nào cũng chăm lo công nghiệp quốc phòng, coi trọng khoa học và kỹ thuật quân sự. Nhiều nước đang phát triển năng lượng nguyên tử. Ngoài Liên-xô và Mỹ, một số nước khác đã làm tên lửa mang đầu đạn hạt nhân, chế tạo các loại vũ khí hiện đại. Câu lạc bộ khoa học của các đồng chí phải phổ biến những tri thức phổ thông về khoa học và kỹ thuật quân sự hiện đại cho các cán bộ biết để tất cả cùng suy nghĩ. Trong công tác khoa học, không bao giờ nên coi thường những người làm công tác khoa học và kỹ thuật bình thường, vì ta thấy trong lịch sử đã có biết bao nhiêu phát minh lớn nảy ra từ những người

https://tieulun.hopto.org

làm công tác bình thường; có bao nhiêu thành tựu khoa học và kỹ thuật quan trọng do những người hoạt động trực tiếp trong thực tiễn sản xuất làm nên. Không bao giờ nên coi thường chuyện đó, phải làm sao cả tập thể Viện ở đây cùng nhau suy nghĩ, làm cho nền khoa học và kỹ thuật quân sự của ta tiến lên nhanh chóng và mạnh mẽ.

Chúng ta nên nhận thức thật rõ rằng những cố gắng, những thành tích vừa qua của Viện kỹ thuật quân sự chỉ mới là bước đầu trong sự nghiệp cách mạng khoa học — kỹ thuật to lớn của quân đội ta, của cả nước ta mà thôi. Phải hiểu điều này một cách rất nghiêm túc. Các đồng chí ở đây, cả cán bộ và nhân viên kỹ thuật đều phải hiểu như vậy để cùng nhau cố gắng. Hôm vừa rồi, đồng chí Lê-Duẩn đã đến thăm Viện, các đồng chí càng thấy Đảng ta quan tâm đến công tác này như thế nào. Các đồng chí cần cố gắng hơn nữa, cố gắng vượt bậc. Tuyệt đối không được thỏa mãn chút nào, mà phải thấy ta làm như thế là còn ít quá, phải tiến lên thật mạnh mẽ. Sắp tới, trong cuộc tổng kết cách mạng kỹ thuật, Viện kỹ thuật cần có sự cống hiến quan trọng, rút ra những kinh nghiệm lớn. Cần làm nổi bật vai trò của nhân tố con người, nhân tố kỹ thuật và của sự kết hợp con người với kỹ thuật, và nhấn mạnh tinh thần dũng cảm, hy sinh, trí thông minh sáng tạo của con người. Và trong cuộc thảo luận về đặc điểm và bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật hiện đang tiến hành thì Viện kỹ thuật quân

https://tieulun.hopto.org

sự cũng cần có phần đóng góp của mình. Không phải chỉ các đồng chí lãnh đạo mà tất cả anh chị em cán bộ làm công tác ở đây đều phải đóng góp công sức vào.

Phải nhận thức đầy đủ hơn nữa, nhận thức thật sâu sắc và thật nghiêm túc về yêu cầu làm cho nước ta có một nền quốc phòng vững mạnh, có một nền văn hóa, khoa học tiên tiến. Tôi tin ta có thể làm được. Tôi mong rằng các đồng chí hiểu nhiệm vụ thật sâu sắc. Với tinh thần của một người đảng viên, của người đoàn viên, với lòng yêu nước xã hội chủ nghĩa, yêu Tổ quốc Việt-nam tha thiết, với nhận thức sâu sắc đối với nhiệm vụ cách mạng nói chung, đối với nhiệm vụ khoa học và kỹ thuật nói riêng, trong điều kiện cơ sở vật chất và phương tiện của Viện ngày càng được tăng cường, chắc chắn các đồng chí sẽ đẩy mạnh công tác khoa học và kỹ thuật tiến lên những bước mới, những bước tiến vượt bậc, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ của Viện trong giai đoạn mới, hoàn thành xuất sắc như trong giai đoạn trước, hơn cả trong giai đoạn trước. Đó là nhiệm vụ vô cùng vẻ vang, nhưng nặng nề hơn trước không biết bao nhiêu lần.

Tôi mong rằng, mấy lời nói vắn tắt của tôi làm rõ được yêu cầu của cách mạng đối với Viện và có tác dụng nâng cao quyết tâm của các đồng chí, trên cơ sở đó các đồng chí sẽ đề ra phương hướng cụ thể, cách làm việc cụ thể, cách lãnh đạo cụ thể, tác phong công tác cụ thể để hoàn thành nhiệm vụ mới.

https://tieulun.hopto.org

Tôi muốn nói thêm về nhiệm vụ của đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật. Chúng ta thường nói là ta phải quý trọng đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật, nhưng đôi khi là nói với nhận thức như thế này: cán bộ chính trị là cán bộ lãnh đạo thì phải có tri thức về chính trị, lại phải có phẩm chất về chính trị rất cao; cán bộ chỉ huy thì phải dũng cảm, phải có tri thức quân sự, có tài năng tổ chức, lại phải có phẩm chất rất cao; còn cán bộ khoa học và kỹ thuật thì phải có tri thức khoa học và kỹ thuật thật cao, còn về phẩm chất, về trình độ giác ngộ chính trị, sự hiểu biết về đường lối cách mạng thì tuy không ai nói là chỉ cần thấp, nhưng vô hình chung có phần nào nghĩ rằng không cần phải cao như đối với các cán bộ khác. Tôi thấy quan điểm đó là lạc hậu.

Vì sao nói như thế là lạc hậu? Bởi vì khoa học là một động lực phát triển của lịch sử, kỹ thuật là một nhân tố cách mạng, là sản phẩm lao động sáng tạo của con người. Chỉ có điều là trước đây khoa học và kỹ thuật bị bọn tư sản, bọn bóc lột chiếm lấy, dùng để bóc lột nhân dân lao động, nhưng một khi ở trong tay nhân dân lao động thì khoa học và kỹ thuật là cái rất quý, trở thành một nhân tố cách mạng rất lớn. Các đồng chí hãy suy nghĩ xem, Đảng ta đã đề ra ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học—kỹ thuật là then chốt, là có ý nghĩa như thế nào? Vậy thì các đồng chí là cán bộ khoa học và kỹ thuật, các đồng chí cũng đang đứng trên mặt trận then chốt của sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa.

https://tieulun.hopto.org

Do đó, yêu cầu của cách mạng đối với người cán bộ, người chiến sĩ trên mặt trận cách mạng khoa học—kỹ thuật rất toàn diện, rất cao. Có tri thức khoa học và kỹ thuật rồi, còn phải có hiểu biết về mục tiêu, về nhiệm vụ của cách mạng, về đường lối của Đảng; phải hiểu biết chủ nghĩa Mác—Lê-nin; phải có phương pháp tư tưởng tốt, phải có phẩm chất cách mạng cao. Đương nhiên, cách mạng khoa học — kỹ thuật là sự nghiệp của đông đảo nhân dân lao động, trong quân đội thì của đông đảo cán bộ và chiến sĩ toàn quân; nhưng các đồng chí là cán bộ khoa học và kỹ thuật, là những người đóng vai trò quan trọng, có trách nhiệm quan trọng.

Các đồng chí phải làm công tác với tinh thần cách mạng tiến công, phải biết đi sâu hơn nữa vào thực tiễn của xã hội, vào thực tiễn chiến đấu; phải có quyết tâm rất lớn, phải nghiên cứu bền bỉ, dũng cảm, táo bạo. Không phải chỉ trong lúc đánh giặc mới táo bạo, mà làm công tác khoa học và kỹ thuật cũng phải táo bạo. Ta muốn nền quốc phòng của ta thật vững mạnh sau một thời gian ngắn, thì ta phải suy nghĩ ngày đêm và phải có những cách làm, có những sáng kiến hết sức táo bạo; đồng thời phải khiêm tốn, đoàn kết, phải có tinh thần hợp tác xã hội chủ nghĩa giữa các đồng đội, các bạn chiến đấu, giữa các đồng chí làm công tác khoa học và kỹ thuật và các đồng chí làm các công tác khác trong quân đội, giữa các cán bộ làm công tác khoa học và kỹ thuật trong

https://tieulun.hopto.org

quân đội với các cán bộ làm công tác khoa học và kỹ thuật trong các ngành của Nhà nước.

Chúc các đồng chí nghiên cứu tốt, học tập tốt, tự rèn luyện thành những người chiến sĩ tốt, những người chiến sĩ cách mạng gương mẫu trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật của Đảng ta.

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TRONG BUỔI HỌP MẶT VỚI ĐẠI BIỂU CÁN BỘ, GIÁO VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC KỸ THUẬT QUÂN SỰ*

Hôm nay chủ nhật, tôi tranh thủ lên thăm các đồng chí. Tôi đã làm việc và nêu một số ý kiến về cách mạng khoa học — kỹ thuật với các đồng chí phụ trách. Bây giờ, tôi tới thăm và nói với các đồng chí mấy điểm.

Trước hết, thay mặt Quân ủy trung ương, tôi gửi lời thăm sức khỏe đến toàn thể cán bộ, giáo viên, học viên, chiến sĩ và công nhân viên nhà trường, khen ngợi những thành tích vừa qua của nhà trường. Mặc dù trường mới xây dựng chưa được mười năm, với một thời gian còn ngắn, nhưng trong những năm qua, các đồng chí đã có những đóng góp đáng kể về mặt đào tạo cán bộ kỹ thuật quân sự cũng như nghiên cứu khoa học và kỹ thuật.

---

* Ngày 5 tháng 9 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

Kỹ thuật là một trong những yếu tố cơ bản trong hoạt động của con người, của xã hội, kể cả của lực lượng vũ trang. Trong lịch sử, con người qua thực tiễn hoạt động của mình mà chế tạo ra những công cụ từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp. Từ thực tiễn lao động sản xuất, nhận thức con người về thế giới quanh mình dần dần hình thành, ngày càng sâu sắc và có hệ thống, kỹ thuật và khoa học dần dần ra đời. Kỹ thuật là phương tiện hoạt động có mục đích do con người tạo nên, là hệ thống phương pháp hoạt động của con người. Kỹ thuật phát triển đến một trình độ nhất định thì xuất hiện khoa học. Trong lịch sử loài người, khoa học ra đời rất sớm, nó là sự khái quát hóa kinh nghiệm thực tiễn của con người. Trong mỗi thời kỳ lịch sử nhất định, khoa học đều có tác động đến kỹ thuật và ngược lại kỹ thuật thúc đẩy trở lại sự phát triển của khoa học. Là một yếu tố bên trong của lực lượng sản xuất, kỹ thuật bao giờ cũng là yếu tố động nhất, cách mạng nhất. Nội dung khái niệm kỹ thuật cũng biến đổi theo lịch sử, phù hợp với sự phát triển của sản xuất. Tuy nhiên, kỹ thuật bao giờ cũng gắn liền với khoa học, không những chỉ gắn liền với khoa học tự nhiên, mà còn gắn liền với khoa học xã hội nữa. Vì vậy, giữa khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật và khoa học xã hội có một mối liên quan khăng khít không thể tách rời nhau, luôn tác động và thúc đẩy lẫn nhau trong quá trình phát triển. Trong lịch sử, có lúc nào đó cũng xảy ra sự tách rời, hoặc kết hợp không được chặt chẽ. Điều đó gây trở ngại cho sự phát triển của trí tuệ

https://tieulun.hopto.org

con người và của sản xuất xã hội. Nhận thức về sự thống nhất đó là quan trọng lắm, quan trọng đối với việc tiến hành cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật, quan trọng đối với công tác đào tạo cán bộ của trường các đồng chí, mà cũng quan trọng cả đối với việc học tập và rèn luyện của từng con người chúng ta.

Quân đội ta phát triển lúc đầu từ những đội vũ trang tuyên truyền, trong điều kiện một nước nông nghiệp lạc hậu, ngày một trưởng thành trong đấu tranh cách mạng, đến nay đã trở thành một quân đội chính quy, tương đối hiện đại và đã chiến thắng vẻ vang. Trong quân đội ta, chúng ta đã tiến hành cuộc cách mạng kỹ thuật, một cuộc cách mạng kỹ thuật rộng lớn.

Nói đến cách mạng kỹ thuật trong quân đội, không phải chỉ nói đến những trang bị, thiết bị kỹ thuật, những phương tiện kỹ thuật, mà còn phải nói đến khả năng sáng tạo của con người sử dụng các phương tiện và trang bị, thiết bị kỹ thuật đó, nói đến vị trí quyết định của con người. Nói cách mạng kỹ thuật trong quân đội, phải nói đến vị trí, vai trò con người có giác ngộ cách mạng cao, con người được tổ chức lại chặt chẽ để sử dụng các trang bị và phương tiện kỹ thuật có hiệu lực nhất, thí dụ, đội du kích sử dụng vũ khí thô sơ như chông, mìn, cạm bẫy như thế nào để phát huy hiệu lực cao đến thế; các chiến sĩ đặc công dùng vũ khí gì và sử dụng như thế nào để đạt hiệu suất chiến đấu lớn như vậy; bộ đội phòng không sử dụng vũ khí có trong tay như thế nào để hạ được các máy bay hiện đại của giặc Mỹ.

https://tieulun.hopto.org

Cuộc cách mạng kỹ thuật trong quân đội ta không thể không gắn liền với sự phát triển của nền khoa học quân sự của ta, mà khoa học quân sự là một khoa học tổng hợp. Cho nên người cán bộ kỹ thuật trong quân đội phải hiểu biết cả khoa học xã hội, không thể coi nhẹ việc học tập chủ nghĩa Mác — Lê-nin, đường lối chính trị, đường lối quân sự của Đảng, không thể coi nhẹ việc rèn luyện phẩm chất, đạo đức cách mạng.

Hiện nay, cách mạng nước ta đã chuyển sang một giai đoạn mới. Tôi muốn nói vài ý kiến với các đồng chí về cách mạng khoa học — kỹ thuật, bộ phận then chốt của ba cuộc cách mạng hiện nay, cuộc cách mạng mà các đồng chí phải là những chiến sĩ xung kích.

Vừa qua, các đồng chí đã học tập đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa của Đảng ta. Đó là một đường lối rất đúng đắn, sáng tạo và đã được thể nghiệm qua thực tiễn cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc. Đường lối của Đảng ta có tính cách mạng rất cao đồng thời rất khoa học. Trong chiến tranh, ta đã nắm được quy luật phát triển của chiến tranh, nhờ đó đã đề ra được đường lối và phương pháp cách mạng đúng đắn, sáng tạo, giành được thắng lợi to lớn. Trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, Đảng ta đã sớm phát hiện quy luật của cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta mà đặc điểm to lớn nhất là từ một nền

https://tieulun.hopto.org

sản xuất nhỏ là phổ biến tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một bộ phận hữu cơ của cách mạng xã hội chủ nghĩa, nó có vị trí then chốt trong ba cuộc cách mạng. Đó là một sự nghiệp cách mạng to lớn, một sự nghiệp không phải dễ dàng. Cuộc cách mạng đó do ai làm, động lực của cuộc cách mạng đó là gì? Cuộc cách mạng đó phải do nhân dân lao động cả nước làm. Đã nói đến cách mạng là phải nói đến phong trào cách mạng của quần chúng. Cũng như trong chiến tranh, muốn giành được thắng lợi, dưới sự lãnh đạo của Đảng, phải có một phong trào toàn dân đánh giặc. Quy luật xây dựng kinh tế, phát triển khoa học và kỹ thuật tuy có khác với quy luật đấu tranh vũ trang, nhưng về những phương diện nào đó đều diễn ra theo quy luật chung của một cuộc vận động cách mạng. Với ý nghĩa như vậy, cái gì đã đưa dân tộc ta đến thắng lợi trong chiến tranh, thì ngày nay trong điều kiện mới, cái đó sẽ được phát triển lên và sẽ đưa dân tộc ta đến thắng lợi trong xây dựng. Đúng như Lê-nin đã nói, phương sách gì đã đưa nước Nga đến thắng lợi trong cách mạng và nội chiến, sẽ đưa nhân dân lao động Nga đến thắng lợi trong cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Kinh tế nước ta còn nghèo nàn và lạc hậu, nhưng chúng ta có Đảng vĩ đại, có nhân dân rất anh hùng, có tài nguyên phong phú, có chế độ xã hội ưu việt. Trải qua 45 năm đấu tranh cách mạng và hơn 30 năm chống ngoại xâm dưới sự lãnh đạo của Đảng, nhân dân ta đã tự tổ chức lại và đã

https://tieulun.hopto.org

chiến thắng. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, người Việt-nam chúng ta đã tỏ rõ có trình độ tổ chức rất cao trong chiến tranh. Vì thế mà dân tộc ta, quân đội ta đã giành được thắng lợi. Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, chúng ta phải tự tổ chức lại, phải biết tổ chức lại một cách hợp lý, khoa học, một cách tối ưu như các đồng chí vẫn thường nói, để đưa sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa đến thắng lợi.

Trong cách mạng khoa học — kỹ thuật, toàn dân tham gia nhưng phải có lực lượng nòng cốt là đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật; cũng như trong chiến tranh, toàn dân đánh giặc nhưng phải có lực lượng nòng cốt là lực lượng vũ trang. Cán bộ khoa học và kỹ thuật là người chiến sĩ nòng cốt trong cuộc cách mạng khoa học—kỹ thuật. Với vị trí như vậy, người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải coi đó là một vinh dự lớn, phải nhận thức rất rõ ràng về nhiệm vụ của mình. Phải thấy mình là một chiến sĩ cách mạng trên mặt trận khoa học và kỹ thuật; có vinh dự rất lớn, nhưng có trách nhiệm cũng rất nặng. Phải hiểu thật sâu, đi thật sâu trong lĩnh vực khoa học và kỹ thuật mà Đảng trao trách nhiệm cho mình. Phải hiểu rõ các mối quan hệ giữa khoa học với kỹ thuật, khoa học tự nhiên với khoa học xã hội, khoa học kỹ thuật với khoa học quân sự. Phải hiểu thật sâu sắc đường lối cách mạng của Đảng, bởi vì cách mạng khoa học — kỹ thuật nhất thiết phải xuất phát từ đường lối ấy. Phải có phẩm chất cách mạng cao đẹp, có thái độ đúng trong công tác, trong học tập, trong chiến đấu và sẵn sàng chiến đấu, trong lao động, trong quan hệ đối với mọi người. Phải có phương pháp

https://tieulun.hopto.org

tư tưởng đúng. Mỗi người phải thấy ưu điểm và nhược điểm của mình. Tôi mong rằng các cán bộ, đảng viên cũng như học viên trường Đại học kỹ thuật quân sự phải là những chiến sĩ tốt trên mặt trận khoa học và kỹ thuật quân sự và hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ của mình.

Từ Cách mạng tháng Tám trở lại đây, dưới sự lãnh đạo của Đảng, phải trải qua 30 năm đấu tranh anh dũng, nhân dân ta mới đi đến thắng lợi trọn vẹn như ngày nay, thiết lập chuyên chính vô sản trên cả nước; nước ta từ nay đã được hoàn toàn độc lập và tự do. Bây giờ, nhân dân ta bước vào một kỷ nguyên mới — kỷ nguyên nhân dân lao động làm chủ đất nước, làm chủ xã hội, làm chủ thiên nhiên, làm chủ bản thân mình để xây dựng Tổ quốc ta giàu mạnh. Mong rằng lực lượng khoa học và kỹ thuật trong quân đội sẽ đóng vai trò xứng đáng của mình trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước, xây dựng quân đội, làm sao cho xứng đáng là người chiến sĩ cách mạng trong cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật, cuộc cách mạng then chốt mà nhân dân ta tiến hành trong kỷ nguyên mới của đất nước. Mong rằng, dưới sự lãnh đạo và giáo dục của Đảng, theo phương hướng đó, các đồng chí sẽ có những bước tiến mới, phấn đấu tiến bộ không ngừng.

Chúc các đồng chí mạnh khỏe.

Tôi gửi lời thăm và chúc sức khỏe của Quân ủy trung ương tới toàn thể cán bộ, giáo viên, học viên và chiến sĩ, công nhân viên phục vụ trong nhà trường. Tôi cũng gửi lời thăm và chúc sức khỏe tới các cụ, các chị và các cháu.

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TẠI LỚP HỌC VỀ QUẢN LÝ KINH TẾ CHO CÁN BỘ CAO CẤP VÀ TRUNG CẤP TOÀN QUÂN*

(Trích)

. . . . . .

Bây giờ, tôi nói đến vấn đề quân đội ta làm kinh tế phải tiến lên làm chủ khoa học và kỹ thuật.

Làm kinh tế cũng như đánh giặc, phải biết làm chủ khoa học và kỹ thuật. Đánh giặc thì phải làm chủ khoa học và kỹ thuật để tiêu diệt địch, giành quyền làm chủ. Làm kinh tế thì phải làm chủ khoa học và kỹ thuật để chinh phục thiên nhiên, phát triển sản xuất, làm ra của cải cho xã hội.

Từ sản xuất nhỏ đi lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, cái thiếu thốn nghiêm trọng nhất cua chúng ta là cơ sở vật chất — kỹ thuật. Muốn củng cố chế độ kinh tế xã hội chủ nghĩa, củng cố khối liên minh công nông và nền chuyên chính vô sản,

---

* Ngày 29 tháng 9 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

muốn gột sạch những tư tưởng, tâm lý và thói quen của sản xuất nhỏ, củng cố và phát triển tư tưởng xã hội chủ nghĩa, muốn chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu, mang lại cho nhân dân ta cơm no, áo ấm, cuộc sống văn minh, hạnh phúc, muốn phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân, làm chủ xã hội cũng như làm chủ thiên nhiên thì phải có đại công nghiệp, phải tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật.

Trên thế giới ngày nay, ở các nước xã hội chủ nghĩa cũng như ở các nước tư bản chủ nghĩa phát triển, đang diễn ra cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật hết sức rộng lớn. Khác hẳn với cuộc cách mạng công nghiệp thế kỷ thứ XVIII, trong cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật lần này của thế giới, giai cấp vô sản đã nắm chính quyền ở một số nước và đang đóng vai trò tích cực của mình trong cuộc cách mạng đó. Các nước xã hội chủ nghĩa đã đạt đến đỉnh cao về một số lĩnh vực trong cách mạng khoa học — kỹ thuật.

Ngày nay, loài người đang đi sâu hơn nữa vào cả thế giới vi mô và thế giới vĩ mô, đang phát triển mạnh việc cơ giới hóa, điện khí hóa, tự động hóa và hóa học hóa. Khoa học đang trở thành một lực lượng sản xuất trực tiếp hết sức to lớn. Yêu cầu trong nước cũng như bối cảnh quốc tế càng đòi hỏi bức thiết và thúc bách chúng ta, và cũng mở ra cho chúng ta những điều kiện thuận lợi để đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật. Cách đi tốt nhất của chúng ta trong cách mạng khoa học — kỹ thuật, như Đảng ta đã chỉ ra là vừa phát triển tuần tự theo quy luật chuyển biến

https://tieulun.hopto.org

từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn, lại vừa có thể và cần phải nhảy vọt, nắm ngay lấy kỹ thuật hiện đại, kể cả kỹ thuật hiện đại nhất.

Trong những năm qua, công nhân, nông dân tập thể và trí thức xã hội chủ nghĩa của nước ta, theo con đường do Đảng vạch ra, đã đẩy mạnh cuộc cách mạng kỹ thuật, phát triển nghiên cứu khoa học và đã đạt được nhiều thành tựu đáng phấn khởi, đáng tự hào. Hãy lấy vài thí dụ, trên mặt trận nông nghiệp chẳng hạn, với những cơ sở vật chất — kỹ thuật ban đầu còn ít ỏi, còn thô sơ, chúng ta đã nghiên cứu, thực nghiệm, vận dụng những thành tựu của «cách mạng xanh» vào đồng ruộng Việt-nam, bước đầu rút ra những kết luận thực tiễn về một số vấn đề khoa học và kỹ thuật trong trồng trọt và chăn nuôi ở nước ta. Cuộc cách mạng về giống cây trồng, những kết quả tốt đẹp trong việc lai tạo giống chăn nuôi, sự chuyển biến có ý nghĩa cách mạng trong việc thâm canh, tăng vụ đã tạo nên những điển hình đưa năng suất lúa lên 5 — 7 tấn một héc-ta ở nhiều vùng, nhiều tỉnh. Điều đó chứng tỏ trong điều kiện hiện nay, người nông dân tập thể, dưới sự lãnh đạo của Đảng, trong mối liên minh chặt chẽ với giai cấp công nhân, đã tiến lên từng bước làm chủ khoa học và kỹ thuật và đã giành được thắng lợi bước đầu.

Quân đội ta, *làm nhiệm vụ chiến đấu cũng như làm nhiệm vụ lao động, sản xuất, đều phải đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật.* Chúng ta có khả năng và cũng đã có những kinh nghiệm trong vấn đề này.

https://tieulun.hopto.org

Trong những năm chiến tranh giải phóng, ta phải đương đầu với một quân địch đông, mạnh và có nhiều trang bị kỹ thuật hiện đại nhất của chủ nghĩa đế quốc. Lực lượng vũ trang ta lúc đầu được trang bị những vũ khí thô sơ, từng bước lại được trang bị nhiều phương tiện, vũ khí, kỹ thuật tương đối hiện đại và hiện đại, và ngày nay đã có cơ sở kỹ thuật phát triển vượt bậc. Quân đội ta, trên thực tế, đã tiến hành mạnh mẽ cuộc cách mạng kỹ thuật về quân sự, đẩy mạnh công tác nghiên cứu khoa học, làm chủ những trang bị, kỹ thuật hiện đại, phức tạp, sử dụng một cách thông minh, sáng tạo những trang bị đó để đánh thắng kẻ địch có ưu thế về trang bị vật chất, kỹ thuật. Một phần khá quan trọng là những ngành mũi nhọn của khoa học và kỹ thuật như điện tử, tự động, cơ khí chính xác, điều khiển từ xa... đã được vận dụng trong quân đội ta.

Đặc điểm đầu tiên và quan trọng nhất của cách mạng kỹ thuật trong lực lượng vũ trang là ***sự kết hợp một cách khoa học nhất, cách mạng nhất con người với kỹ thuật,*** trong đó nhân tố quyết định nhất là con người dũng cảm, thông minh, sáng tạo biết vươn lên làm chủ khoa học và kỹ thuật hiện đại. Một nét đặc sắc của chúng ta là vừa qua, quân đội ta đã đào tạo được rất nhanh chóng những con người biết làm chủ những phương tiện kỹ thuật hiện đại mà bản thân nền công nghiệp của chúng ta chưa sản xuất được, thí dụ như tên lửa, máy bay cùng các vũ khí và phương tiện kỹ thuật hiện đại khác. Chiến sĩ và cán bộ trong quân đội ta, những người trực tiếp sử dụng và điều khiển những vũ khí, kỹ thuật hiện đại đó, đã thực hiện

https://tieulun.hopto.org

một bước nhảy vọt lớn trong tri thức khoa học và kỹ thuật. Điều đó cũng chứng tỏ khả năng tiếp thu nhanh chóng khoa học và kỹ thuật hiện đại của con người Việt-nam. Khả năng này là một cái vốn quý, một yếu tố quan trọng của vấn đề con người làm chủ khoa học và kỹ thuật.

Đặc điểm thứ hai là *dựa vào ý thức tự lực, tự cường, dựa vào tư duy sáng tạo của con người làm chủ khoa học và kỹ thuật*, ta đã phát huy đến mức cao nhất hiệu suất của những phương tiện kỹ thuật thô sơ hay nửa hiện đại để chiến thắng kẻ địch có những phương tiện hiện đại hơn, từ việc bố trí những hầm chông, cạm bẫy để tiêu diệt quân địch đến việc dùng súng trường để bắn rơi máy bay siêu âm của Mỹ. Dùng những vũ khí, phương tiện không hiện đại mấy để đánh bại các phương tiện hiện đại nhất của Mỹ, con người Việt-nam, người du kích cũng như anh bộ đội, đều tỏ rõ tinh sáng tạo, tính khoa học của mình trong việc nghiên cứu nắm vững quy luật, làm chủ khoa học và kỹ thuật.

Những thành công của quân đội ta trên lĩnh vực khoa học và kỹ thuật trong thời gian chiến tranh là căn cứ vững chắc tỏ rõ thanh niên ta, dưới sự lãnh đạo của Đảng, có khả năng rất lớn trong cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Tuy nhiên, trước những bước tiến khổng lồ của cuộc cách mạng khoa học—kỹ thuật hiện nay trên thế giới, trước yêu cầu phải tạo ra những bước nhảy vọt lớn về khoa học và kỹ thuật ở nước ta, quân đội ta còn phải cố gắng vượt bậc. Trên lĩnh vực này, chỉ cần chúng ta thỏa mãn một chút là đã bắt đầu lạc hậu rồi.

https://tieulun.hopto.org

Toàn quân phải tiếp tục đẩy mạnh cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật, phải vận dụng và phát huy những đặc điểm lớn trên đây vào quá trình thực hiện cách mạng khoa học — kỹ thuật trong sản xuất.

Xác định mục tiêu, phương hướng và bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta là một việc lớn đòi hỏi phải nghiên cứu đầy đủ, phải nắm vững đặc điểm của con người, của tư liệu lao động, của thiên nhiên nước ta, phải nhận rõ điểm xuất phát về cơ sở kỹ thuật sẵn có của ta.

Cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta phải là một phong trào rộng lớn do toàn thể những người lao động cùng tham gia, cùng tiến hành. Trên mặt trận kinh tế, phong trào đó được thể hiện cụ thể thành phong trào phát minh sáng kiến, cải tiến kỹ thuật, hợp lý hóa sản xuất, tăng năng suất lao động. Lực lượng nòng cốt của phong trào đó là đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật các cấp và đội ngũ công nhân lành nghề. Một mặt, phải phát huy tinh thần tự lực tự cường, tận dụng mọi khả năng kỹ thuật sẵn có của nước ta, cả kỹ thuật thô sơ, kỹ thuật nửa hiện đại và kỹ thuật hiện đại; mặt khác, phải biết dựa vào ưu thế vốn có của chế độ kinh tế xã hội chủ nghĩa, sự giúp đỡ của các nước xã hội chủ nghĩa anh em và sự trao đổi quốc tế mà tranh thủ kỹ thuật hiện đại, kể cả những kỹ thuật hiện đại nhất trên thế giới.

Từ những kinh nghiệm thực tiễn của việc làm chủ khoa học và kỹ thuật trong chiến đấu trước

https://tieulun.hopto.org

đây, trên mặt trận mới, mặt trận xây dựng kinh tế, quân đội ta phải quán triệt mấy nguyên tắc lớn sau đây:

Một là, *phải phát huy cao độ yếu tố con người trong việc làm chủ khoa học và kỹ thuật.*

Trong sự nghiệp kháng chiến, cứu nước trước đây, chiến sĩ chúng ta thấm nhuần sâu sắc ý chí «không có gì quý hơn độc lập, tự do», đã xả thân vì nước, chiến đấu với lòng dũng cảm và trí thông minh tuyệt vời. Ngày nay, trên mặt trận mới, phải làm sao phát huy đến cao độ trình độ giác ngộ chính trị, lòng yêu nước xã hội chủ nghĩa, làm cho mọi người có ý thức và nhiệt tình, có tinh thần và thái độ lao động xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa. Chỉ khi nào cán bộ, chiến sĩ ta phát huy được đầy đủ tinh thần tự giác, lòng trung thành với sự nghiệp cách mạng, tinh thần hy sinh và bền bỉ thì lúc đó mới đem hết sức lực, trí tuệ và cả cuộc đời mình để thực hiện nhiệm vụ trong giai đoạn mới. Có như vậy thì mới có tinh thần vươn lên làm chủ khoa học và kỹ thuật trên mặt trận sản xuất. Ở đây, nhân tố chính trị — tinh thần hết sức quan trọng. Việc phát huy cao độ yếu tố con người trong mối quan hệ kết hợp con người với kỹ thuật làm cho con người Việt-nam thông minh, sáng tạo có thể làm chủ và phát huy tác dụng cao nhất những trang bị kỹ thuật sẵn có. Muốn thế, trước hết phải giáo dục tinh thần làm chủ tập thể cho mọi người.

Hai là, *bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật nước ta phải kết hợp phát triển tuần tự với phát triển nhảy vọt*, phải biết tận dụng khả năng

https://tieulun.hopto.org

sẵn có của sản xuất thủ công, từng bước và mạnh dạn đưa lên nửa cơ giới và cơ giới hóa, *kết hợp thô sơ với nửa hiện đại và hiện đại, hết sức tranh thủ kỹ thuật hiện đại nhất.*

Quán triệt tinh thần làm chủ khoa học và kỹ thuật cũng có nghĩa là phải biết tận dụng những phương tiện, máy móc sẵn có của ta, nâng cao công suất, hiệu suất của cơ sở vật chất và phương tiện kỹ thuật hiện có; biết phát huy ý thức tự lực tự cường, tinh thần chủ động, sáng tạo, làm ra công cụ lao động tùy theo sức, theo khả năng và yêu cầu của sản xuất. Trong chiến tranh, chúng ta đã biết tạo nên sức mạnh tổng hợp để đánh thắng địch về mặt kỹ thuật, chính là đã biết phát huy sức mạnh tổng hợp của các phương tiện, vũ khí, từ cây chông tre cho đến quả tên lửa để đánh bại quân thù. Trên mặt trận lao động, về mặt kỹ thuật, quân đội ta cũng phải phấn đấu, vươn lên làm được như vậy. Ta vào trận để chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu với tất cả các loại công cụ, phương tiện sẵn có trong tay, từ những thứ thô sơ đến những thứ tương đối hiện đại và hiện đại.

Hướng phấn đấu của chúng ta là phải hết sức tranh thủ thời gian để thực hiện những bước nhảy vọt về kỹ thuật. Trên tất cả các lĩnh vực sản xuất, xây dựng cơ bản, làm công nghiệp hoặc làm nông nghiệp, chúng ta đều chú trọng tranh thủ áp dụng kỹ thuật hiện đại và những phương pháp tiên tiến. Cần làm tốt việc đó ở những ngành, những lĩnh vực đòi hỏi phải có sự đồng bộ, nhưng cũng có thể ở cả những khâu trọng điểm, những công trường trọng điểm.

https://tieulun.hopto.org

Ba là, *phải nắm vững một yếu tố quan trọng nữa của việc tiến lên làm chủ khoa học và kỹ thuật là vấn đề tổ chức sản xuất, tổ chức lao động.*

Chúng ta coi trọng tinh thần giác ngộ xã hội chủ nghĩa của người chiến sĩ, người lao động, coi nhân tố con người là quyết định, nhưng mặt khác, chúng ta hết sức coi trọng *nhân tố tổ chức.*

Quy mô của *tổ chức lao động* không tùy thuộc hoàn toàn vào phương tiện kỹ thuật. Chúng ta có thể có những tổ chức lao động nhỏ và vừa nhưng lại có trang bị kỹ thuật hiện đại, nửa hiện đại, và cũng có thể có những công trường thủ công mà quy mô rất lớn, trong đó có thể kết hợp giữa thô sơ và hiện đại, giữa những khâu lao động thủ công và những khâu lao động bằng máy móc. Phương hướng chủ yếu là tiến lên sản xuất quy mô lớn, hiện đại.

Tổ chức là một vấn đề khoa học và là một nghệ thuật. Trên mặt trận kinh tế, chúng ta còn phải tìm tòi, sáng tạo ra những hình thức tổ chức hợp lý nhất để tăng nhanh năng suất lao động. Muốn làm kinh tế giỏi, phải có tri thức kinh tế, phải nắm vững những quy luật của nó. Đối tượng của chúng ta trên mặt trận xây dựng kinh tế không phải là những kẻ địch cần phải tiêu diệt, mà là thiên nhiên; mục tiêu của chúng ta không phải là tiêu diệt địch mà là chinh phục thiên nhiên, làm ra của cải vật chất. Ở đây, phải nắm vững quy luật kinh tế, lại phải nắm vững quy luật thiên nhiên.

Cuộc chiến đấu trên mặt trận mới đòi hỏi cán bộ, chiến sĩ ta phải mở rộng tầm nhìn chiến lược,

https://tieulun.hopto.org

mở rộng phạm vi suy nghĩ của mình. Chúng ta đã bước đầu có tri thức quân sự, còn cần phải có tri thức khoa học, cả khoa học xã hội và khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật, để vừa tiến hành cuộc đấu tranh xã hội vừa đấu tranh với thiên nhiên. Ta đã bước đầu làm chủ khoa học và kỹ thuật trong chiến đấu, phải tiếp tục tiến lên nữa, phải hăng hái tiến lên làm chủ khoa học và kỹ thuật trong sản xuất. Những điều mà ta đã tích lũy được trong chiến đấu, phải được đưa vào trong lao động. Đã có kinh nghiệm lãnh đạo, chỉ huy chiến đấu, quản lý bộ đội, nay cán bộ phải phấn đấu làm tốt việc điều hành, lãnh đạo sản xuất, quản lý lao động, quản lý kinh tế theo quy luật kinh tế. Quân đội ta đã có hiệu suất chiến đấu cao thì nay phải phấn đấu có năng suất lao động cao. Quân đội ta phải phấn đấu trở thành một tập thể chiến đấu giỏi, lao động xây dựng chủ nghĩa xã hội giỏi, cùng với giai cấp công nhân trở thành một lực lượng xung kích trên mặt trận lao động sản xuất.

https://tieulun.hopto.org

BÀI PHÁT BIỂU KHAI MẠC
HỘI NGHỊ CÁN BỘ KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT*

Thưa các đồng chí !

Hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật của chúng ta do Phủ Thủ tướng và Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước triệu tập, là hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật lớn đầu tiên từ sau khi nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt-nam ra đời. Thay mặt Trung ương Đảng và Chính phủ, tôi nhiệt liệt hoan nghênh các đồng chí lãnh đạo các bộ, các cơ quan, các đồng chí cán bộ khoa học và kỹ thuật của các ngành đã đến dự hội nghị hôm nay đông đủ. Trong hội nghị lần này, chúng ta chưa có điều kiện mời những anh chị em tiêu biểu cho giới khoa học và kỹ thuật ở các tỉnh phía Nam, anh chị em công tác khoa học và kỹ thuật ở nước ngoài về dự. Rất nhiều đồng chí ở các cơ quan, các viện, các trường, các cơ sở, các địa phương tỏ ý muốn tham gia hội nghị, nhưng vì điều kiện

* Ngày 26 tháng 10 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

tổ chức và thời gian hạn chế, cho nên hôm nay, chúng ta chưa có thể triệu tập được. Mong rằng một ngày nào đó, chúng ta sẽ có dịp tập hợp đông đủ hơn, với thành phần hội nghị rộng rãi hơn.

Cuộc hội nghị này được triệu tập với ý định phát huy những kinh nghiệm, những kiến thức mà những cơ quan nghiên cứu và quản lý khoa học và kỹ thuật, các cơ sở sản xuất đã thu được trong mấy năm qua, để tiến lên một bước, xác định rõ thêm mấy vấn đề cơ bản của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Chúng ta họp hội nghị này trong lúc toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta từ Bắc đến Nam đang nô nức thi đua lập thành tích chào mừng Đại hội lịch sử lần thứ IV sắp tới của Đảng, một sự kiện cực kỳ quan trọng trong đời sống chính trị của Đảng ta và nhân dân ta. Chúng ta sẽ làm việc trong hội nghị này cũng như cả sau hội nghị này với tinh thần cách mạng tiến công, với sự cố gắng lớn trong công tác khoa học và kỹ thuật, trong sản xuất để chào mừng Đại hội và để thực hiện thắng lợi Nghị quyết của Đại hội.

Tôi đã nhận được một số bản tham luận mà các đồng chí dự định đọc ở đây. Tôi đã đọc các bản tham luận đó. Tôi thấy cần nêu lên một vài ý kiến để các đồng chí chú ý trong lúc thảo luận tại hội nghị.

Chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong tình hình nhân dân ta đã giành được thắng lợi vĩ đại, cả nước đã độc lập, thống nhất và đang tiến lên chủ nghĩa xã hội. Qua tổng kết kinh nghiệm thực tiễn trong nhiều năm, Đảng ta đã tập

https://tieulun.hopto.org

trung trí tuệ của toàn Đảng mà đề ra đường lối tiến lên chủ nghĩa xã hội của nước ta. Nội dung cơ bản của đường lối đó là *nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt, đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa để xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, xây dựng một chế độ không có người bóc lột người, xây dựng Tổ quốc xã hội chủ nghĩa giàu mạnh có nền kinh tế công — nông nghiệp hiện đại, quốc phòng vững mạnh, văn hóa và khoa học tiên tiến, mang lại no ấm, hạnh phúc và cuộc sống văn minh cho nhân dân ta.*

Quy luật tiến lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta là phải tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng, xây dựng chế độ mới, nền kinh tế mới, con người mới. Tuy mỗi cuộc cách mạng có đặc điểm riêng của nó, nhưng ba cuộc cách mạng có quan hệ mật thiết với nhau, tác động và thúc đẩy lẫn nhau. Vì vậy, không thể tách rời khoa học và kỹ thuật với sự phát triển của lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất; không thể tách rời khoa học và kỹ thuật với con người, với việc tổ chức con người lại để làm chủ khoa học và kỹ thuật, với việc tổ chức lại lao động; không thể tách rời khoa học tự nhiên với khoa học xã hội. Công tác của những người chuyên môn làm khoa học và kỹ thuật cũng không tách rời công tác của những người lao động bình thường. Dĩ nhiên công tác của những

https://tieulun.hopto.org

cán bộ khoa học và kỹ thuật là rất quan trọng. Nói Đảng coi trọng vai trò, vị trí của cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng tức là Đảng giao nhiệm vụ hết sức nặng nề và vẻ vang cho những người làm công tác khoa học và kỹ thuật, đồng thời cho toàn thể nhân dân lao động.

Đảng ta đã đề ra đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa ở nước ta là: «*Ưu tiên phát triển công nghiệp nặng một cách hợp lý trên cơ sở phát triển nông nghiệp và công nghiệp nhẹ, kết hợp đúng đắn công nghiệp và nông nghiệp; xây dựng kinh tế trung ương đồng thời phát triển kinh tế địa phương; kết hợp kinh tế với quốc phòng, tranh thủ mở rộng quan hệ kinh tế với các nước xã hội chủ nghĩa và các nước khác trên cơ sở giữ vững độc lập, chủ quyền và có lợi cho việc xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ; phấn đấu để trong vòng 15 20 năm hoàn thành về cơ bản nhiệm vụ xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội ở nước ta*»[1]. Tất cả những vấn đề trong nội dung của đường lối này đều là những vấn đề mới. Tinh thần của đường lối này phải được quán triệt trên tất cả mọi mặt, cả trong cách mạng khoa học—kỹ thuật, trong công tác khoa học và kỹ thuật cũng vậy.

Như vậy, toàn bộ hoạt động khoa học và kỹ thuật đều phải hướng vào mục tiêu: xây dựng nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa làm cơ sở kinh tế cho chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, đáp ứng nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng

---

1. Nghị quyết Hội nghị lần thứ 24 của Ban chấp hành trung ương Đảng

https://tieulun.hopto.org

cao của nhân dân lao động, đưa nhanh tiến bộ khoa học và kỹ thuật vào sản xuất, tăng năng suất lao động. Ta làm khoa học và kỹ thuật phải với tinh thần đó, phải căn cứ vào đường lối chung đó, đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa đó, phục vụ cho việc vận dụng quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội là thỏa mãn yêu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động. Ta làm khoa học và kỹ thuật không phải theo kiểu khoa học vì khoa học, mà là khoa học vì nhân dân lao động, khoa học vì đời sống, vì ấm no và hạnh phúc của nhân dân, và đương nhiên là vì quốc phòng nữa.

Căn cứ vào đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa, Đảng ta đề ra phương hướng và nhiệm vụ chung của kế hoạch dài hạn và của kế hoạch 5 năm 1976 — 1980 cũng như phương hướng và nhiệm vụ cụ thể hơn nữa của kế hoạch năm tới — năm 1977. Như vậy, trong kế hoạch 5 năm này, khoa học và kỹ thuật phải giải quyết cái gì nếu không phải là *vấn đề cải thiện đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, đồng thời tăng cường một bước cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội.*

Về vấn đề đời sống thì trước hết phải giải quyết *vấn đề ăn.* Ăn cho no và tương đối ngon (chứ chưa dám nói ăn ngon) và sau này là ăn ngon. Ăn như thế nào bây giờ, ăn như thế nào sau 20 năm nữa, và các thế hệ mai sau của nước ta ăn uống như thế nào? Đó là một vấn đề khoa học. Nghiên cứu giải quyết vấn đề đó là nghiên cứu

https://tieulun.hopto.org

khoa học và ứng dụng khoa học vào đời sống. Sau đó còn *vấn đề mặc* như thế nào đây, mặc cái gì đây, bây giờ và mai sau con cháu mình mặc thế nào? Phải giải quyết với tinh thần là không thể để trẻ em mùa đông không có một cái áo ấm và đẹp, do đó phải xem xét vấn đề sản xuất sợi nhân tạo, bông tự nhiên, tơ tằm, v.v... như thế nào để đáp ứng yêu cầu ấy. Lại còn *vấn đề ở* như thế nào đây? Bây giờ ở Hà-nội và nhiều nơi khác trên đất nước ta, nhiều người chưa có nhà ở. Vậy thì phải giải quyết vấn đề nhà ở như thế nào, bằng cách nào ở thành thị rồi ở nông thôn? Rồi còn *vấn đề học hành* như thế nào đây? Không thể để trẻ em đi học thiếu chỗ ngồi, thiếu sách vở... Nhưng đó chỉ là nói về điều kiện vật chất, còn điều kiện tinh thần thì giải quyết như thế nào? Về *sức khỏe* của nhân dân thì thuốc men, dược liệu, phòng bệnh và chữa bệnh thế nào? Giải quyết cho tốt *vấn đề đi lại* cũng là việc phải làm. Và đương nhiên còn phải nâng cao không ngừng *trình độ văn hóa* của nhân dân. Ta không thể dừng lại ở trình độ văn hóa lớp 7, không thể không đưa trình độ văn hóa phổ cập của toàn dân lên tới lớp 10. Con người Việt-nam phải có văn hóa cao, ngay lúc còn nghèo, văn hóa cũng đã cao. Chúng ta có quan niệm của chúng ta về đời sống ấm no và hạnh phúc của nhân dân ta. Trong khi thu nhập quốc dân của ta chưa đạt được đến hàng mấy trăm tỷ đô-la, nhưng mà đời sống nhân dân ta vẫn phải văn minh và hạnh phúc. Chúng ta cần kế tục và phát huy truyền thống của dân tộc ta, và tiếp thu tất cả những gì

https://tieulun.hopto.org

cao đẹp nhất của nhân loại. Đảng ta nghĩ và làm như vậy, và ta phải thảo luận để nắm vững đường lối của Đảng, nắm vững mục tiêu trước mắt đó.

Hiện nay, trên thế giới, tại những nước kinh tế đã phát triển, cách mạng khoa học — kỹ thuật diễn ra trên cơ sở nền kinh tế đã rất phát triển, với một cơ sở vật chất — kỹ thuật rất to lớn và hiện đại, với một tiềm lực khoa học và kỹ thuật rất lớn, một đội ngũ những người làm công tác khoa học và kỹ thuật rất mạnh. Ở nước ta, trong quá trình 30 năm lãnh đạo nhân dân ta chiến đấu và xây dựng đất nước, Đảng ta đã đề ra những nhiệm vụ và mục tiêu cho công tác khoa học và kỹ thuật, và chúng ta đã làm cách mạng kỹ thuật. Tôi nghĩ rằng, trong cuộc cách mạng kỹ thuật đó đã có một phần nào là khoa học, còn có nhiều hay ít thì các đồng chí thảo luận cho sáng tỏ. Tôi nêu lên điểm này để các đồng chí thảo luận: Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24 đã đề ra nhiệm vụ làm cách mạng khoa học — kỹ thuật và có chỉ rõ chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện Việt-nam, trong những điều kiện chính trị, kinh tế, văn hóa và xã hội Việt-nam nên phải căn cứ vào những điều kiện đó để làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Còn những điều kiện đó như thế nào thì các đồng chí thảo luận để đi tới kết luận, ở đây, tôi chỉ nói qua thôi.

Chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta không phải như ở Mỹ. Mỹ là nước tư bản đế quốc, nên nó làm cách mạng khoa học — kỹ thuật là vì lợi nhuận. Còn nước ta có những tiền đề chính trị, kinh tế và xã hội khác hẳn: đó

https://tieulun.hopto.org

là chế độ xã hội chủ nghĩa, chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa. Chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật vì lợi ích của nhân dân lao động, vì sự giàu mạnh của Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

Về trình độ kinh tế, cơ sở khoa học và kỹ thuật mà nói, thì ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện không phải đã có một nền đại công nghiệp cơ khí như ở các nước tư bản, và cũng không phải như ở Liên-xô. Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện từ sản xuất nhỏ tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, tuy cơ sở vật chất — kỹ thuật, tiền đề khoa học và kỹ thuật chưa phát triển, nhưng ta lại có chế độ chính trị, chế độ làm chủ tập thể rất tiến bộ. Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện đất nước còn nghèo nàn và lạc hậu lại trải qua chiến tranh ác liệt và kéo dài. Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện số tiến sĩ, phó tiến sĩ, số công nhân lành nghề của ta chưa bằng người, nhưng Đảng ta lại biết vận dụng chủ nghĩa Mác — Lê-nin, phát hiện và vận dụng đúng quy luật trong cuộc đấu tranh nhằm cải tạo xã hội, chinh phục thiên nhiên; nhân dân ta lại rất cần cù, thông minh và sáng tạo trong lao động. Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện ta có lực lượng của cả dân tộc, có con người Việt-nam đã trải qua đấu tranh cách mạng, trải qua chiến đấu và sản xuất, đã được tổ chức lại trong chiến đấu cũng như trong sản xuất.

Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật ở đâu? Không phải ở bên Âu, bên Mỹ, và cũng không

https://tieulun.hopto.org

phải ở nước xã hội chủ nghĩa nào khác, mà ở nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt-nam, trên đất nước ta. Vậy đất nước ta là một đất nước thế nào, hình thế địa lý ra sao? Nước ta có châu thổ sông Hồng, có châu thổ sông Cửu-Long, có rừng, có biển bao la, có tài nguyên phong phú. Nước ta là một nước ở trong vùng nhiệt đới, do đó vấn đề ăn, mặc, ở... cũng như những vấn đề khoa học và kỹ thuật đặt ra cũng có những điểm khác với các nước khác.

Ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện quốc tế hiện nay có các nước xã hội chủ nghĩa đã lớn mạnh, các nước dân tộc độc lập đang lên, các nước đế quốc đang xuống và trong điều kiện khoa học và kỹ thuật trên thế giới phát triển với một nhịp độ nhanh ghê gớm.

Đấy, ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong những điều kiện và với những đặc điểm như vậy. Tôi không muốn nói ngay là với mấy đặc điểm, bởi vì chúng ta còn đang thảo luận, các đồng chí muốn thêm vào đó một chục đặc điểm nữa cũng được, không có vấn đề gì cả. Tuy nhiên, phải thấy rõ đặc điểm là ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật ở một nước nhiệt đới, chứ không phải ở một nước hàn đới, ở Việt-nam chứ không phải ở Liên-xô hay ở Trung-quốc, lại càng không phải là ở Pháp, ở Mỹ. Tóm lại, *ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật với con người Việt-nam, với chế độ chính trị và nền kinh tế Việt-nam, với thiên nhiên Việt-nam, với điều kiện quốc tế ngày nay.* Phải

https://tieulun.hopto.org

nắm vững những đặc điểm đó để tìm ra quy luật, vạch ra mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Khoa học không thể tách rời đời sống của nhân dân, mà vì ấm no và hạnh phúc của nhân dân. Làm khoa học và kỹ thuật phải nghĩ đến đứa trẻ mới ra đời, những đôi vợ chồng mới cưới chưa có nhà ở, nghĩ đến các em học hành như thế nào, nghĩ đến các bà mẹ sống như thế nào..., đồng thời nghĩ đến tương lai của nền khoa học, kỹ thuật và văn hóa của nước ta nữa. Vì thế, phải nắm vững mục tiêu của Đảng về kinh tế và văn hóa trong kế hoạch 15— 20 năm và kế hoạch 5 năm 1976—1980.

Ngoài ra còn phải nắm vững cái gì nữa? Chúng ta hễ đã làm công tác khoa học và kỹ thuật thì *phải xây dựng tiềm lực khoa học và kỹ thuật, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật*, đẩy mạnh hoạt động khoa học và kỹ thuật ở các cơ sở nghiên cứu, ở các trường đại học, ở các cơ sở sản xuất, ở hợp tác xã, ở huyện, ở tỉnh, ở mọi ngành, ở trong nhân dân lao động. Chúng ta phải xây dựng tiềm lực khoa học và kỹ thuật trong toàn dân ta để chuẩn bị điều kiện tiến lên trong tương lai sau này nữa. Trong những điều kiện như trên, mục tiêu của công tác khoa học và kỹ thuật trong 15 — 20 năm tới là xây dựng một nền khoa học và kỹ thuật Việt-nam ngang với trình độ tiên tiến trên thế giới; bảo đảm được đời sống ấm no và hạnh phúc của nhân dân theo kế hoạch kinh tế của Nhà nước, để con người Việt-nam ta sẽ sống

https://tieulun.hopto.org

rất đẹp, rất hạnh phúc; tạo một tiềm lực lớn về khoa học và kỹ thuật. Với nhiều tiến sĩ, phó tiến sĩ, kỹ sư, nhất là có nhiều công nhân kỹ thuật, nhiều nông dân tập thể ưu tú, và đặc biệt là toàn dân đều hiểu biết quy luật của xã hội, quy luật của tự nhiên, có trình độ làm chủ cao đối với xã hội, tự nhiên và bản thân mình. Từ đó mà ta tạo nên được một lực lượng hùng mạnh thực hiện cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta, tạo cơ sở để tiếp tục phát triển lên một bước cao hơn về khoa học và kỹ thuật.

Vị trí của cách mạng khoa học — kỹ thuật trong cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta rất quan trọng, nhiệm vụ của nó rất nặng nề và khó khăn, cho nên ta phải có cách làm đúng thì bước đi của nó mới nhanh được. Nếu cứ tính toán một cách máy móc như cần phải có bao nhiêu tiến sĩ và phó tiến sĩ, bao nhiêu tiền, bao nhiêu vốn, v.v... cho gần bằng với các nước rồi mới bắt đầu làm cách mạng khoa học — kỹ thuật thì không được. Ta phải có cách làm của ta. Chúng ta sẽ làm sao để cho trong vòng 15 — 20 năm tới, từ điểm xuất phát thấp như hiện nay mà tiến lên xây dựng được cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, từng bước thỏa mãn những nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân.

Trong hội nghị này sẽ có nhiều tham luận. Các đồng chí tham luận có thể nêu ra nhiều vấn đề, nhưng tôi nghĩ rằng các đồng chí nên từ cụ thể mà khái quát lên, làm sao *phải bám sát mục tiêu*

https://tieulun.hopto.org

kinh tế mà khái quát lên. Khoa học phải có tư duy trừu tượng, nhưng không phải vì trừu tượng mà nó không cụ thể. Nhất thiết phải bám sát mục tiêu kinh tế, nhưng không thể thiển cận, chỉ nhìn mục tiêu trước mắt. Trong báo cáo của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước có nhiều chỗ đã nói kết hợp trước mắt và lâu dài, kết hợp kỹ thuật với khoa học, khoa học ứng dụng với khoa học cơ bản. Khoa học cơ bản có cái quan trọng của nó. Nếu ta muốn đạt trình độ khoa học và kỹ thuật tiên tiến của thế giới mà coi nhẹ khoa học ứng dụng là sai, nhưng coi nhẹ khoa học cơ bản cũng sai. Giữa khoa học xã hội và khoa học tự nhiên cũng cần có sự kết hợp.

Do thời gian hạn chế, các đồng chí cần tập trung vào những vấn đề cần thiết, minh họa bằng những điển hình cụ thể để ai cũng hiểu. Hội nghị khoa học thường đi sâu vào những chuyên đề, nhưng ở hội nghị này, chúng ta bàn cái chung trước, để thống nhất với nhau một bước trên những vấn đề cơ bản đã, rồi sau mới có thể đi sâu vào những vấn đề cụ thể.

Với tinh thần như vậy, tôi tin rằng hội nghị này sẽ xác định rõ hơn một bước một số vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta, nghĩa là xác định vị trí của cách mạng khoa học — kỹ thuật; nói rõ một số đặc điểm của nó; phần nào nêu lên được quy luật, mục tiêu, phương hướng và bước đi của nó như thế nào. Còn về các vấn đề khác, thí dụ chính sách cán bộ, ai có ý kiến gì thì cứ nói. Ta làm việc với thái độ khoa

https://tieulun.hopto.org

học nghĩa là có tư duy nghiêm túc, phát huy tự do tư tưởng, có tranh luận (cái gì đúng, cái gì không đúng các đồng chí cứ nói, như vậy mới khoa học); nghĩa là có thái độ tôn trọng chân lý, cùng nhau tìm ra chân lý, trên cơ sở đó, đoàn kết ngày càng chặt chẽ mà tiến lên.

Tôi xin chuyển tới các đồng chí lời thăm hỏi rất ân cần của anh Ba và anh Tô. Chúc hội nghị của chúng ta thành công tốt đẹp.

https://tieulun.hopto.org

BÀI NÓI

TẠI HỘI NGHỊ CÁN BỘ KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT*

Tôi muốn nói rõ để các đồng chí hiểu vì sao mà trong hội nghị này đã có một bản tham luận về đông y.

Trong quá trình chuẩn bị hội nghị, khi các đồng chí ở Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước lên danh mục các bản tham luận thì tôi thấy ngành y it tham luận quá, và trong số những bản tham luận về y học lại không có tham luận về đông y. Thế nhưng một trong những tinh thần cơ bản của mấy vấn đề mà ta thảo luận, là phải xuất phát từ thực tiễn Việt-nam để làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Vì vậy, tôi có đặt vấn đề với các đồng chí phụ trách là nên cố gắng chuẩn bị để có một bản tham luận về đông y, với dụng ý là từ thực tiễn đông y rất lâu đời và rất phong phú của ta, có thể suy nghĩ gì đây về những vấn đề chung trong cách làm khoa học của ta.

---

* Ngày 28 tháng 10 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

Chúng ta nói đặc điểm lớn nhất của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là từ sản xuất nhỏ tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Trước đây, Mác cho rằng tiền đề vật chất của chủ nghĩa xã hội là một nền đại sản xuất cơ khí xã hội hóa cao độ. Lúc Cách mạng tháng Mười Nga thành công thì nước Nga ít nhiều đã có nền đại công nghiệp của chủ nghĩa tư bản. Tuy nhiên, do nước Nga vẫn còn lạc hậu về nhiều mặt, nên Lê-nin đã đề ra nhiệm vụ công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa. Sau đó, Lê-nin có nói rằng: từ một nước nông nghiệp lạc hậu cũng có thể tiến lên chủ nghĩa xã hội không phải trải qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa. Lê-nin còn nói thêm rằng chỉ có thể tiến thẳng lên chủ nghĩa xã hội với điều kiện là có sự giúp đỡ của giai cấp vô sản ở các nước mà cách mạng xã hội chủ nghĩa đã thành công. Vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác — Lê-nin, Đại hội lần thứ III của Đảng ta đã đề ra đường lối về cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là: nước ta xuất phát từ một nước mà nền kinh tế phổ biến là sản xuất nhỏ, nông nghiệp lạc hậu, tiến thẳng lên chủ nghĩa xã hội. Lúc đó, nội dung cụ thể của đường lối ấy như thế nào, Đảng ta cũng chưa phải đã đề ra hoàn chỉnh như ngày nay. Tuy nhiên, trên cơ sở nắm được quy luật chung Đảng ta đã có chủ trương rất đúng, không đợi thực hiện công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa rồi mới làm hợp tác hóa nông nghiệp, mà khi được quần chúng đồng tình thì thực hiện hợp tác hóa ngay. Liên-xô thì khi công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa đã đạt một mức độ nhất định, rồi mới thực hiện tập thể hóa

https://tieulun.hopto.org

nông nghiệp, và đến khoảng năm 1929 mới đưa đông đảo nông dân vào các nông trang tập thể. Còn ở nước ta thì ngay khi chưa có máy cày đưa về các huyện, các tỉnh, chúng ta đã hoàn thành về cơ bản hợp tác hóa nông nghiệp trên miền Bắc. Lúc đó, Trung ương ta có bàn và đi đến nhất trí rất nhanh là phải hợp tác hóa nông nghiệp ngay, và điều đó là đúng. Nhưng đã hợp tác hóa nông nghiệp rồi thì phải tiếp tục đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa để tạo ra cơ sở vật chất — kỹ thuật mới cho các hợp tác xã, tạo ra một lực lượng sản xuất mới để củng cố và hoàn thiện các quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa vừa mới ra đời.

Bây giờ, làm ba cuộc cách mạng, tiếp tục thực hiện công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa chính là thực hiện yêu cầu của những quy luật của cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội, là vận dụng hết sức sáng tạo chủ nghĩa Mác—Lê-nin vào điều kiện thực tế cụ thể của nước ta, tìm ra quy luật từ sản xuất nhỏ tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, tìm ra quy luật nội tại của sự phát triển của xã hội Việt-nam trong giai đoạn mới. Sự giúp đỡ của các nước anh em là rất quan trọng, nhưng điều quyết định là Đảng ta phải tìm ra được quy luật bên trong về sự phát triển của nền kinh tế nước ta từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Cho nên phải tự lực là chính, dựa vào sức mình là chính. Nhất thiết phải tìm ra cho được quy luật phát triển bên trong, quy luật đưa xã hội Việt-nam tiến lên, quy luật phát triển bên trong của nền kinh tế Việt-nam do

https://tieulun.hopto.org

con người Việt-nam làm, trước hết với những tài nguyên trên đất nước Việt-nam. Phải dựa vào sức mình là chính, bởi vì sự vật lớn lên chủ yếu do quy luật phát triển bên trong của bản thân nó. Vì vậy, nếu trong nhận thức, ta chỉ mới hiểu chân lý phổ biến mà không hiểu chân lý cụ thể thì chưa đủ. Ta tranh thủ viện trợ to lớn của các nước anh em, như thế là đúng, nhưng nếu không hiểu phải dựa vào sức mình là chính thì sai.

Vừa rồi, ta đấu tranh vũ trang thắng lợi là nhờ dựa vào sức mình là chính, mặc dù phần lớn vũ khí là do các nước anh em giúp đỡ. Song, nếu không có những vũ khí đó thì đánh hay không đánh? Phải đánh chứ! Và đánh thì có thể thắng được không? Tất nhiên, khó khăn sẽ nhiều hơn, nhưng nhất định thắng chứ! Trước Cách mạng tháng Tám và cả từ sau Cách mạng tháng Tám đến năm 1950, ta vẫn ở trong vòng vây của chủ nghĩa đế quốc. Ngay từ năm 1950 về sau, ta đánh Pháp vẫn với phần lớn vũ khí lấy được của địch. Và rút cục là ta đã thắng. Ta không có xe tăng mà ta lại thắng địch có xe tăng, ta không có đại bác mà ta lại thắng địch có đại bác, ta không có máy bay mà ta thắng địch có máy bay. Vì vậy, Bác Hồ mới nói rằng bộ đội ta giỏi thật, không mất chiếc máy bay nào cả. Bác nói như vậy nên có người nước ngoài lại hiểu rằng Việt-nam sao mà giỏi thế, đánh nhau với đế quốc Pháp ròng rã 9 năm mà lại không mất chiếc máy bay nào cả! Nhưng sự thật là chính vì ta không có máy bay nên ta không bị thiệt hại gì về không quân. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ sau này, tuy ta đã có máy bay, có

https://tieulun.hopto.org

tên lửa và các phương tiện hiện đại khác, nhưng ta vẫn dựa vào sức mình là chính. Quy luật phát triển bên trong của bản thân sự vật là như vậy, phải hiểu nó với tinh thần như vậy.

Xây dựng chủ nghĩa xã hội theo quy luật phát triển bên trong của xã hội nước ta nên *phải dựa vào sức mình là chính*. Như vậy ta dựa vào cái gì? Dựa vào con người, dựa vào chế độ, dựa vào tài nguyên của đất nước, dựa vào cơ sở vật chất — kỹ thuật hiện có. Đương nhiên ta vẫn *phải hết sức tranh thủ tri thức của loài người* nữa, hết sức coi trọng việc làm chủ toàn bộ tri thức của loài người; có như vậy, mới có thể xây dựng được chủ nghĩa cộng sản. Ta không bao giờ lại dại dột phủ nhận tri thức của loài người. Vì thế ta phải đi học, nhất định phải đi học nước ngoài, mà đi học để về làm ở Việt-nam. Cái gì của nước ngoài mà ta có thể dựa vào được thì ta hết sức dựa vào, nhưng làm việc đó với tinh thần là ta làm chủ. Vì vậy, mấy hôm nay ở đây có nhiều đồng chí nói phải nhập kỹ thuật hay tranh thủ kỹ thuật, tôi nghĩ rằng nói thế nào cũng được, song phải nói điều đó với tinh thần là ta làm chủ. Ngay trong cách nói cũng phải thể hiện đầy đủ tinh thần làm chủ, tránh gây ra tư tưởng ỷ lại. Tư tưởng ỷ lại không phù hợp với quy luật phát triển bên trong của cách mạng nước ta mà nhân tố quyết định trong cuộc cách mạng đó là con người Việt-nam, là trí thông minh, sáng tạo, tài năng tổ chức của con người Việt-nam.

Từ suy nghĩ như vậy, tôi thấy là cần phải có bản tham luận về đông y. Tôi có nói với các đồng

https://tieulun.hopto.org

chí ở Ủy ban khoa học và kỹ thuật rằng dù chuẩn bị có vội, nhưng cũng nên cố gắng làm việc đó. Tôi thấy rằng nếu đề cập đến y học ở Việt-nam mà chỉ nói đến tây y chứ không nói đến đông y thì không được. Hiện nay, vẫn còn hàng triệu người Việt-nam đang chữa bệnh bằng đông y. Thế thì, chỉ việc này thôi cũng chứng tỏ đông y là quan trọng rồi. Hơn nữa, ở Việt-nam trước đây, khi chưa có tây y thì dân ta chữa bệnh bằng cái gì? Dân tộc ta có tồn tại và phát triển không? Có người ốm đau và có cách chữa bệnh không? Có cả chứ! Vậy đó có phải là chân lý không? Và chân lý là cái gì? Chân lý chính là cái được thực tiễn chứng minh. Thế thì trên thực tiễn là dân ta trước đây có người mắc bệnh và do dùng thuốc đông y mà lành. Trong việc chữa bệnh bằng đông y đó có chân lý hay không? Nhất định là có chân lý chứ, vì trong đó có sự phản ánh khách quan. Tuy nhiên, do chưa tìm được những nguyên lý khoa học nên những chân lý ấy chưa được giải thích một cách khoa học và cũng chưa phải là chân lý hoàn chỉnh.

Bây giờ, tôi kể một câu chuyện. Hồi Bác còn ở Tân-trào, có hôm Bác ốm, ốm đến mức nói mê. Hôm đó, chỉ mình tôi bên Bác, mà Bác lại nói mê. Tôi không biết làm thế nào. Tôi đi tìm ông thầy thuốc chữa bệnh ở địa phương. Đó là một đồng chí người Dao mà bây giờ tôi đã cố tìm lại, vẫn không thấy. Khi đồng chí ấy đến, tôi nói « Ông cụ » bị bệnh nặng như thế, đồng chí làm thế nào chữa được? Đồng chí ấy nói: « Được rồi » và đi lấy vài cái lá, tôi không biết lá gì, đem về sao lên,

https://tieulun.hopto.org

đốt ra, rồi cho vào bát cháo hoa và đưa Bác uống. Bác uống xong rồi ngủ. Ngủ một giấc, đến sáng hôm sau thức dậy thì Bác cảm thấy đói, muốn ăn. Một ngày sau thì Bác khỏe. Có thế thôi! Lúc đó mà có một đồng chí thầy thuốc tây y thì nhất định đòi hóa nghiệm và không cho uống rồi. Tôi mà biết tây y thì chắc cũng không cho uống rồi. Thế thì, trong cái lá đó có cái gì? Bản thân tôi cũng có trường hợp như thế này: tôi đi công tác trên vùng đồng bào ít người ở Cao-bằng. Có hôm, tôi sốt. Ông cụ chủ nhà là một ông lang, nói: cháu sốt như thế này thì ở lại đây, ông cho chén thuốc. Rồi ông cụ chỉ lấy độc một cái lá (tôi còn nhớ cái lá đó là lá cây nụ ảo) và sắc cho tôi uống một cốc đặc. Uống xong tôi đắp chăn lại và ngủ một giấc. Và quả nhiên, tôi lành bệnh thật. Nhưng lần sốt thứ hai, tôi lại uống thì chỉ đỡ mà không lành hẳn. Vậy thì trong sự việc này còn có những gì mà ta chưa biết hết được!

Lúc đội Việt-nam tuyên truyền giải phóng quân mới ra đời, chúng tôi hầu như không có thuốc tây đâu. Tôi đã bị sốt rét 2 tháng rưỡi, mà chỉ được uống có một viên ký-ninh làm tượng trưng thôi. Còn ông thầy thuốc trong Giải phóng quân chỉ đeo có một cái túi đựng mấy thứ lá. Anh nào sốt thì dùng thuốc lá đó thôi. Thế mà cũng chữa được bệnh phần nào.

Ngay mới đây thôi, trong bộ đội ta có trung đoàn đã có 53% trường hợp chữa bệnh bằng cách kết hợp đông y và tây y, trong đó 30% hoàn toàn dùng đông y. Tôi cũng đã nhiều lần phê bình một

https://tieulun.hopto.org

số đơn vị quân y không coi trọng đông y. Tôi nói «một số đơn vị» thôi để khỏi mất lòng nhiều người. Thật ra đông y rất đáng được coi trọng, cho nên khi đánh giá công tác của Bộ y tế, các đồng chí lãnh đạo của ta có xét cả đến việc có thực hiện chủ trương kết hợp đông y và tây y hay không. Dùng đông y là thực tiễn của dân tộc ta, là cái chân lý mà dân tộc ta đã tích lũy được. Thử hỏi vì sao mà ta lại không biết quý đông y?

Vì vậy, tôi có nói rằng phải có một bản tham luận về đông y để tỏ rằng dân tộc Việt-nam đã lớn lên bằng cách dựa vào trí tuệ của mình, trí thông minh của mình. Nhiều cây thuốc ở nước ta có thể trị được bệnh cho nhân dân ta. Tri thức của người Việt-nam đã giải quyết được vấn đề trị bệnh đến một chừng nào. Đương nhiên, chúng ta phải dùng cả đông y và tây y. Nhưng mà hễ ông đông y và tây y ngồi với nhau thì «ông» này nói, «ông» kia cười, «ông» kia nói, «ông» này cười. Thế thì còn đâu là chân lý? Như thế là ngoan cố, cần phải đổi cái thái độ ấy đi.

Tôi thấy bản tham luận về đông y tốt. Trong đông y cũng như tây y, chúng ta đều cần phải tự lực đi lên và tranh thủ những thành tựu y học của thế giới. Xây dựng chủ nghĩa xã hội là phải có tinh thần như thế, nếu không thế là không được. Tôi thấy trong ngành y tế, trong đông y cũng như trong tây y, các đồng chí không kết hợp đông y và tây y là không đúng. Đông y không kết hợp với tây y hay tây y không kết hợp với đông y đều là trái với đường lối y tế của Đảng. Ở đây, tôi muốn nói

https://tieulun.hopto.org

rõ thêm vấn đề này để chúng ta tự bồi dưỡng thêm tinh thần tự lực tiến lên, tự lực suy nghĩ, kết hợp chặt chẽ đông y và tây y để chữa bệnh cho tốt hơn. Tôi muốn nói rõ thêm, theo tôi, kết hợp đông y và tây y chỉ là một bước thôi; ta còn phải làm sao nghiên cứu để lý giải một cách khoa học cả tây y và đông y, kết hợp tây và đông y trong một nền y học Việt-nam thống nhất. Không phải chỉ trong tây y mới có khoa học mà trong đông y cũng có khoa học, vì bản thân việc đông y chữa được bệnh đã chứng tỏ trong đó có khoa học rồi. Trong thiên nhiên có nhiều loại quy luật chứ không phải chỉ có một loại quy luật, nên ta phải tìm ra tất cả những loại quy luật đó. Hai loại quy luật mà đông y và tây y phát hiện, cần được kết hợp lại với nhau thành một thể thống nhất, trong đó chúng bổ sung lẫn nhau và cùng phát triển lên, chứ không phải tồn tại độc lập với nhau. Cần chấm dứt tình trạng một bên là cứ kinh nghiệm chủ nghĩa, còn một bên là cứ cho tây y mới là khoa học. Sự thật thì không phải như thế. Trong đông y vốn có khoa học, mà ta phải tìm cho ra những nguyên lý khoa học ấy, phải khoa học hóa đông y và thống nhất cả đông y và tây y lại thành một nền y học. Đó là ý kiến của tôi và chỉ là một ý kiến phát biểu để chúng ta cùng nhau thảo luận, chứ chưa phải là chỉ thị đâu.

Tôi nói về vấn đề này nhiều một chút để các đồng chí đừng có suy nghĩ một cách máy móc, đừng có sùng bái nước ngoài một cách mù quáng, mà phải tìm ra chân lý trong thực tiễn hoạt động

https://tieulun.hopto.org

hàng nghìn năm của dân tộc, do đó mà tin hơn nữa vào sức của mình. Bây giờ, đông y và tây y bắt mạch như thế nào? Đông y bắt mạch cả bên trái và cả bên phải. Thế thì có đúng không? Tôi thấy phải có cái lý ở trong việc đó. Khi đo huyết áp của tôi có khi thầy thuốc đo cả hai bên và thấy ở hai bên huyết áp khác nhau. Như vậy có nghĩa là cơ thể bên này khác với bên kia. Tây y bắt mạch và đo huyết áp là chú trọng phát hiện bệnh về tim mạch, nhưng đông y còn phát hiện thêm nhiều cái gì đó nữa. Chỉ về vấn đề này thôi ta cũng phải suy nghĩ để tìm ra chân lý chứ?

Vừa rồi, tôi đi thăm một trung đoàn, thấy có một bác sĩ tây y nhưng lại rất say mê nghiên cứu đông y và đã kết hợp dùng thuốc đông y để chữa bệnh. Đồng chí ấy đã chữa 25 trường hợp bị rắn độc cắn. Có trường hợp người bị rắn độc cắn đã bị phù 2 tiếng đồng hồ, gần chết, không nói được nữa, nhưng khi được bôi thuốc thì chỉ độ 2 — 3 giờ sau là lành, và đến hôm sau đã có thể đi lại bình thường. Tôi có mời đồng chí ấy đến và hỏi đồng chí ấy đã tìm ra thuốc chữa rắn cắn « thần hiện » này ở đâu. Đồng chí ấy có cho biết rằng đồng chí ấy đã tìm ra thuốc này khi về tuyển tân binh ở một làng phía nam tỉnh Bắc-ninh cũ, ngay ở một thôn làm nghề bắt rắn. Ở đây có một nhà nuôi mấy trăm con rắn. Trong nhà đó có ông cụ chuyên đi bắt rắn về nuôi để bán. Trong thực tiễn tiếp xúc với rắn độc, ông cụ có thứ thuốc gia truyền để chữa rắn cắn. Đồng chí bác sĩ ấy về công tác ở đây, rồi dần dần học được thứ thuốc đó.

https://tieulun.hopto.org

Và cho đến hôm tôi gặp đồng chí ấy thì đã có 25 trường hợp bị rắn độc cắn được đồng chí ấy chữa khỏi. Thế thì việc chữa lành người bị rắn độc cắn có phải là thực tiễn không? Trong việc đó có khoa học không? Có khoa học chứ! Hiện nay đồng chí ấy đang nhờ một viện nghiên cứu dược liệu phân tích thứ thuốc chữa rắn cắn đó để tìm ra nguyên lý khoa học. Đương nhiên, không phải do tôi muốn hiểu sâu ngành y mà tôi chú ý đến chuyện thuốc chữa rắn cắn. Tôi cốt muốn tìm hiểu bản chất của sự việc là như thế nào. Thật vậy, chân lý đã xuất hiện ở nơi tập trung nguy cơ bị rắn cắn ghê gớm nhất; ở đó qua thực tiễn hoạt động, trí tuệ con người đã tìm ra thuốc trị rắn cắn. Và ở trong Nam-bộ còn có vị thuốc chữa cho những người bị những loài rắn độc hơn nữa cắn. Việc này thì tôi nghe thấy có đồng chí cán bộ nói.

Từ thực tiễn hoạt động của con người mà tìm ra quy luật, tìm ra chân lý, đó là phương pháp nhận thức của chủ nghĩa Mác — Lê-nin đấy. Thấm nhuần chủ nghĩa Mác—Lê-nin là từ thực tiễn mà tiến đến chân lý, biết qua thực tiễn hoạt động xã hội của nhân dân lao động, của dân tộc, mà tìm ra quy luật phát triển bên trong của sự vật. Ý nghĩa của bản tham luận về đông y là để giúp ta đặt rõ và đúng vấn đề là như vậy, chứ không phải nội dung đông y có chủ nghĩa Mác — Lê-nin đâu. Riêng tôi, tôi thấy bản tham luận ấy có ý nghĩa lớn. Nhưng mà, tôi xin nhắc lại rằng chúng ta không thỏa mãn với kinh nghiệm kết hợp đông

https://tieulun.hopto.org

y và tây y. Chúng ta cần đặt vấn đề xây dựng nền y học và dược học hiện đại của nước ta trên cơ sở thống nhất và tổng hợp đông y và tây y theo những nguyên lý khoa học.

Như thế là hôm nay, tôi vừa nói chuyện về thuốc, vừa nói chuyện về triết học với các đồng chí. Từ chuyện đông y và tây y, ta nên suy nghĩ thêm về con đường nhận thức chân lý, về đường lối xây dựng chủ nghĩa xã hội, về các vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta.

https://tieulun.hopto.org

BÀI PHÁT BIỂU KẾT LUẬN

HỘI NGHỊ CÁN BỘ KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT*

Thưa Đoàn chủ tịch,

Thưa các đồng chí,

Sau mấy ngày làm việc, qua các tham luận và các báo cáo của nhiều đồng chí, cuộc hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật do Phủ Thủ tướng và Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước triệu tập đã đạt kết quả tốt.

Hôm nay, tôi nói chuyện với các đồng chí, nếu gọi là tổng kết hội nghị cũng được, vì cuộc hội nghị nào cũng phải đến lúc kết thúc; nếu gọi là sơ kết hay phát biểu ý kiến cũng được, vì những vấn đề thảo luận trong cuộc hội nghị này còn phải được tiếp tục đi sâu hơn trong các cuộc hội nghị sau.

Tham dự hội nghị lần này, có các đồng chí cán bộ khoa học và kỹ thuật tiêu biểu cho các ngành, các Bộ, các Viện, các đồng chí làm công tác quản

* Ngày 30 tháng 10 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

lý khoa học và kỹ thuật, ngoài ra lại có các đồng chí ở các viện của Ủy ban khoa học xã hội, Ủy ban kế hoạch Nhà nước và các cơ quan quản lý kinh tế. Còn nhiều đồng chí khác lẽ ra cũng được mời đến tham gia hội nghị, nhưng vì hoàn cảnh công tác cho nên lần này chưa tham dự được. Chúng ta cũng chưa được nghe ý kiến của các cán bộ khoa học và kỹ thuật ở các tỉnh phía Nam và của anh chị em cán bộ khoa học và kỹ thuật ở nước ngoài.

Hội nghị chúng ta có vinh dự được đón tiếp và nghe đồng chí Phạm-văn-Đồng, Ủy viên Bộ chính trị, Thủ tướng Chính phủ nói chuyện. Đồng chí đã hết sức phấn khởi trước nhiệt tình cách mạng, trước cách làm việc nghiêm túc và sôi nổi, với nội dung phong phú của các cán bộ khoa học và kỹ thuật chúng ta. Một lần nữa, tôi xin chuyển đến các đồng chí lời khen của đồng chí Phạm-văn-Đồng.

Trong mấy ngày qua, chúng ta đã làm việc có kết quả, đã khẳng định được một số vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta trên cơ sở nắm vững đường lối của Đảng ta. Chúng ta không chủ trương tại cuộc hội nghị này, giải quyết tất cả mọi vấn đề, nhất là những vấn đề về chính sách và biện pháp cụ thể. Những vấn đề đó không phải là không quan trọng, nhưng chúng ta chưa thể giải quyết những vấn đề ấy ngay trong một cuộc hội nghị.

Trong những ngày gần đây, trong khi nói chuyện với các đồng chí cán bộ khoa học và kỹ thuật, tôi thấy các đồng chí rất lấy làm vinh dự được làm

https://tieulun.hopto.org

một chiến sĩ trên mặt trận khoa học và kỹ thuật. Tôi cũng thấy rằng hiện nay, không ít cán bộ khoa học và kỹ thuật còn chưa nhận thức đầy đủ nhiệm vụ của cán bộ khoa học và kỹ thuật trong một nước đang xây dựng chủ nghĩa xã hội như nước ta.

Trong quá trình phát triển lịch sử của con người, kỹ thuật ra đời sớm và bao giờ cũng gắn liền với quá trình lao động, và đến một giai đoạn nhất định, nhận thức khoa học của con người ra đời, con người đã đi đến chỗ khái quát được ngày càng đầy đủ và sâu sắc hơn những quy luật của thế giới quanh mình. Những nhận thức khoa học đó, ít hay nhiều, sớm hay muộn cũng tác động trở lại và thúc đẩy kỹ thuật và sản xuất tiến lên.

Tuy nhiên, trong xã hội có giai cấp, khoa học, kỹ thuật và người lao động thường tách rời nhau, khoa học và kỹ thuật là sở hữu riêng của giai cấp thống trị mà không phục vụ nhân dân lao động. Khoa học và kỹ thuật vốn nảy sinh trong quá trình lao động sản xuất, nhưng trong điều kiện lao động bị tha hóa, những cái đó trở thành một cái gì ở bên ngoài, đối lập lại với lao động. Tình hình đó để lại những dấu vết khá rõ trong nhận thức tư tưởng của quần chúng. Ngay ở nước ta hiện nay, khi chúng ta nhấn mạnh phải coi trọng khoa học và kỹ thuật, thì trong nhận thức tư tưởng của một số người có khi vẫn còn cảm thấy có cái gì là « tư sản » đây.

Chúng ta thường quan niệm rằng: đồng chí này là cán bộ lãnh đạo chính trị thì phẩm chất cách mạng phải rất cao; đồng chí kia là chỉ huy quân

https://tieulun.hopto.org

sự thì phẩm chất cách mạng cũng phải rất cao; còn một số đồng chí nào đó là cán bộ khoa học và kỹ thuật thì cần có tri thức chuyên môn giỏi, nhưng về phẩm chất cách mạng thì có thể chỉ cần vừa vừa thôi. Đó là một quan niệm không đúng và có hại. Cho nên một vấn đề quan trọng là phải làm sao cho cán bộ khoa học và kỹ thuật chúng ta, như nhiều đồng chí đã phát biểu, có nhận thức đầy đủ hơn là mình *đang đứng trên một mặt trận cách mạng then chốt của Đảng, người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải là một người chiến sĩ cách mạng.* Cũng vì vậy, trong lúc đề ra và thảo luận mấy vấn đề cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật, chúng ta không quên những chính sách, những biện pháp về tổ chức cần phải giải quyết, nhưng tôi thấy rằng điều phải giải quyết đầu tiên là phải làm cho người cán bộ khoa học và kỹ thuật không những thấy vinh dự, mà còn phải có nhận thức sâu sắc rằng mình là một người chiến sĩ cách mạng, thấy hết trách nhiệm của mình. Đánh giá kết quả của hội nghị, trước hết phải thấy rằng, trên điểm đó, hội nghị chúng ta bước đầu đã đạt được kết quả.

Một điểm nữa là, sau khi tiếp xúc với một số đồng chí làm công tác kinh tế và một số đồng chí làm khoa học và kỹ thuật, tôi thấy rằng chỉ thị rất cơ bản của Lê-nin là kế hoạch hóa nền kinh tế phải được chuẩn bị bằng khoa học và được củng cố bằng kỹ thuật, chưa được thực hiện đầy đủ trong việc kế hoạch hóa nền kinh tế nước ta. Các đồng chí làm kế hoạch kinh tế tuy đã có coi trọng phần nào khoa học và kỹ thuật, nhưng nói

https://tieulun.hopto.org

chung, chưa coi trọng đúng mức, mặc dầu vẫn nhất trí rằng cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt. Còn các đồng chí cán bộ khoa học và kỹ thuật, thì có nhiều đồng chí hầu như ít chú ý hoặc là không được biết những mục tiêu, nhiệm vụ của kế hoạch kinh tế của nước ta. Vì vậy, trong cuộc hội nghị này, chúng tôi có ý định làm sao cho anh chị em cán bộ khoa học và kỹ thuật thấy rằng, *khoa học không thể tách rời đời sống, không đứng bên lề đời sống*, mà *khoa học phải phục vụ đời sống của nhân dân lao động, phục vụ yêu cầu của quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội*, phục vụ ấm no hạnh phúc của nhân dân, và *phục vụ công việc bảo vệ đất nước*, công việc quốc phòng. Chính vì thế, trong hội nghị này, có những đồng chí đã được mời đến để trình bày những mục tiêu kinh tế với các đồng chí. Chúng tôi đã giành vị trí tương đối quan trọng, với thời gian thích đáng cho các báo cáo đó. Điều đó đã góp phần quan trọng vào thành công của hội nghị lần này.

Điểm thứ ba là, Đảng ta đã đào tạo được một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật tương đối đông đảo, rất đáng quý. Nhưng các cán bộ đó được sử dụng như thế nào, được phát huy lao động sáng tạo của mình như thế nào, được tập hợp chung quanh những mục tiêu, những nhiệm vụ chính ra sao, được tổ chức lại và được quản lý như thế nào, có những điều kiện làm việc ra sao... — trên những điểm đó còn có nhiều vấn đề, nhiều vấn đề quá. Cho nên trong hội nghị này, chúng tôi cũng muốn để các đồng chí

https://tieulun.hopto.org

tự do tư tưởng nói lên những cái gì cần làm, và trước hết là nói lên *sự cần thiết phải tập hợp nhau lại, đoàn kết nhau lại*, cần phối hợp và tập trung lại, *hợp tác với nhau xung quanh những mục tiêu chủ yếu của nền kinh tế quốc dân*, xung quanh những yêu cầu của đất nước, xóa bỏ tất cả những cái gì là tản mạn, cục bộ, bản vị, đố kỵ, ghen tỵ, khắc phục những cái bất hợp lý trong tổ chức làm phân tán lực lượng của chúng ta; để làm sao từng bước tạo điều kiện cho các cán bộ khoa học và kỹ thuật của ta làm công tác được tốt hơn.

Khoa học và kỹ thuật là sự nghiệp của quần chúng, đó chính là sức mạnh của ta. Nếu chúng ta chỉ thấy rằng cách mạng khoa học — kỹ thuật là do đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật làm thôi, thì không đúng. Không coi trọng vị trí và vai trò của đội ngũ chủ lực đó, thì cũng là không đúng. Nếu chúng ta không coi trọng cả đội ngũ đông đảo nhân dân lao động, trong đó có những người công nhân kỹ thuật, những người nông dân xã viên tiên tiến, thì ta không thể làm cuộc cách mạng này được. Thậm chí, nếu chúng ta mới thấy rằng, làm cuộc cách mạng này chỉ là do 22 triệu người lao động thôi thì cũng chưa phải là đúng hẳn. Những người sau này sẽ trở nên những người lao động thì có vị trí như thế nào? Học sinh các trường đại học, học sinh các trường phổ thông, các em trong các lớp mẫu giáo, các lớp vỡ lòng đều có liên quan với cách mạng khoa học — kỹ thuật. Hôm nay, tôi không đi vào khoa học đào tạo con người, nhưng công tác của ta rõ ràng có liên quan với

https://tieulun.hopto.org

cải cách giáo dục, có liên quan đến công tác giảng dạy trong các trường. Vì vậy, chúng tôi đã mời những đồng chí đến nói chuyện với hội nghị về vấn đề đó.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt, nhưng cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật bị tách ra riêng rẽ thì không thể hiểu được, cũng không thể làm được. Cho nên Đảng ta nói: nội dung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng, trong đó, cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt. *Không thể tách rời cách mạng khoa học — kỹ thuật với cách mạng về quan hệ sản xuất và cách mạng tư tưởng và văn hóa*; cũng như không thể tách rời kỹ thuật với con người, tách rời khoa học tự nhiên với khoa học xã hội. Muốn làm cách mạng khoa học — kỹ thuật thì chúng ta cần có nhận thức đầy đủ rằng, khoa học tự nhiên có quan hệ mật thiết với khoa học xã hội, mà nói trực tiếp hơn nữa, *khoa học và kỹ thuật có mối quan hệ mật thiết với triết học, với các khoa học về kinh tế, các khoa học xã hội khác.* Cho nên, trong hội nghị này, chúng tôi đã có bố trí để có một số tham luận về khoa học xã hội.

Chúng tôi cảm ơn tất cả các đồng chí đến tham gia hội nghị. Trong số trên 50 bản báo cáo và tham luận chuẩn bị cho hội nghị này, vì lý do thời gian, chỉ có 42 bản được trình bày thôi. Cảm ơn các đồng chí tuy không trực tiếp làm công tác khoa học và kỹ thuật, nhưng thấy rằng công việc

https://tieulun.hopto.org

của mình có liên quan mật thiết đến cách mạng khoa học – kỹ thuật nên đã đến tham gia cuộc hội nghị của chúng ta.

Như vậy, sau mấy ngày làm việc, hội nghị đã nói lên một tinh thần cơ bản là: *thứ nhất*, muốn làm cách mạng khoa học – kỹ thuật, mỗi người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải thấy rõ mình không có gì giống một chuyên gia «thuần túy», càng không phải là một chuyên gia tư sản, mà là một chiến sĩ cách mạng của Đảng. Đó là điểm quan trọng nhất. *Thứ hai*, các cán bộ khoa học, kỹ thuật cần thấy rằng dù nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng, hay nghiên cứu triển khai, dù làm khoa học hay làm kỹ thuật, tất cả đều có liên quan đến đời sống, đều phải phục vụ việc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta. *Thứ ba*, phải thấy rằng cách mạng khoa học – kỹ thuật phải gắn bó chặt chẽ với cách mạng về quan hệ sản xuất, với cách mạng tư tưởng và văn hóa. Và *cuối cùng*, phải thấy rằng cần có nhiệt tình cách mạng, cần phải đoàn kết và tập hợp nhau lại, trong tư tưởng cũng như trong tổ chức phải hết sức vươn lên, dựa vào sức mình là chính, phát huy tinh thần làm chủ và tinh thần lao động sáng tạo.

Chúng ta thấy rằng, đúng như các đồng chí đã phát biểu và đánh giá, và sáng hôm nay, Đoàn chủ tịch cuộc họp đã hoàn toàn nhất trí với sự đánh giá đó, cuộc hội nghị này đã đạt được kết quả tốt, nhất là về những điểm nói trên. Chúng ta mong

https://tieulun.hopto.org

rằng, hội nghị sẽ góp phần tạo nên một chuyển biến tốt trong công tác khoa học và kỹ thuật của chúng ta.

Những vấn đề mà các đồng chí nêu lên tại hội nghị đều là những vấn đề đáng nêu cả, nhưng chúng ta chỉ có thể chọn những vấn đề cơ bản nhất, cấp bách nhất để dành thì giờ trao đổi ý kiến nhiều hơn. Có đồng chí nói với tôi là nên tăng cường thông tin như thế nào, nên tăng cường quan hệ quốc tế như thế nào. Tất cả những điều đó đều cần cả. Thường vụ Hội đồng Chính phủ sẽ chú ý, Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước sẽ ghi nhận các đề nghị của các đồng chí. Vấn đề gì giải quyết được sẽ giải quyết, trong đó có những vấn đề về kiện toàn tổ chức biên chế, tổ chức lại lực lượng... Ta sẽ tổ chức những cuộc hội nghị chuyên đề về các vấn đề quan trọng. Một lần nữa tôi thấy hội nghị chúng ta đã thu được kết quả tốt, đầy hứa hẹn. Tuy nhiên, đó chỉ mới là thắng lợi bước đầu, chúng ta sẽ phát huy thắng lợi đó để đi đến những kết quả lớn hơn nữa.

*
* *

Bây giờ, tôi phát biểu thêm về một số vấn đề mà mấy hôm nay tôi đã nói đến ít nhiều. Đó là vấn đề vị trí then chốt của cách mạng khoa học—kỹ thuật, những điều kiện trong đó cuộc cách mạng ấy diễn ra, mục tiêu, nội dung, phương hướng, nhiệm vụ, bước đi và lực lượng của cuộc cách mạng ấy.

Tôi chỉ nói những điểm chính.

https://tieulun.hopto.org

1—Vị trí của cuộc cách mạng khoa học—kỹ thuật.

Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24 đã đề ra đường lối chung về cách mạng xã hội chủ nghĩa, đề ra nhiệm vụ chiến lược của cách mạng Việt-nam trong kỷ nguyên mới.

Hôm trước, tôi có nói với các đồng chí là vấn đề xây dựng chủ nghĩa xã hội trước đây đã được đề ra trên những phương hướng lớn, rất cơ bản, nhưng chưa phải đã được đề ra một cách cụ thể và hoàn chỉnh trong các tác phẩm kinh điển. Công lao to lớn của Mác là đã nghiên cứu một cách hết sức sâu sắc chủ nghĩa tư bản, đã phát hiện quy luật phát sinh, phát triển và diệt vong của chủ nghĩa tư bản, đi đến kết luận rằng chủ nghĩa tư bản nhất định diệt vong, nhường bước cho chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa xã hội nhất định sẽ trở thành hiện thực. Và trong những tác phẩm của Mác và Ăng-ghen, chủ nghĩa xã hội đã được đề cập đến trên những nét tổng quát. Phát triển tư tưởng của Mác và Ăng-ghen, sau Cách mạng tháng Mười, trong điều kiện đã có chính quyền, Lê-nin đã đề ra đường lối xây dựng chủ nghĩa xã hội, phát triển lý luận về chuyên chính vô sản, về công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, tập thể hóa nông nghiệp, v.v.. Những nội dung đó có một ý nghĩa chỉ đạo to lớn, là cơ sở lý luận cho đường lối xây dựng chủ nghĩa xã hội ở các nước mà giai cấp vô sản đã giành được chính quyền và đang xây dựng xã hội mới. Tuy nhiên, cho đến nay, các nước xã hội chủ nghĩa vẫn còn đang phải tìm tòi những kinh nghiệm mới để xây dựng cơ sở vật chất—kỹ

https://tieulun.hopto.org

Thủ tướng Phạm-văn-Đồng và Phó Thủ tướng Võ-nguyên-Giáp nói chuyện thân mật với các cán bộ khoa học—kỹ thuật trong giờ nghỉ (Hội nghị khoa học—kỹ thuật tại câu lạc bộ Ba đình, tháng 10 năm 1976)

https://tieulun.hopto.org

thuật của chủ nghĩa cộng sản, của chủ nghĩa xã hội phát triển. Tình hình đó chứng tỏ rằng chủ nghĩa xã hội còn là một sự kiện lịch sử mới xuất hiện và đang phát triển.

Ngay từ khi mới ra đời, Đảng ta đã đề ra đường lối cách mạng ở nước ta là tiến hành cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân, tiến lên cách mạng xã hội chủ nghĩa, không kinh qua giai đoạn tư bản chủ nghĩa. Không kinh qua giai đoạn tư bản chủ nghĩa là thế nào? Theo lý luận của Mác thì chủ nghĩa xã hội chỉ có thể được xây dựng trên cơ sở một nền đại sản xuất cơ khí đã phát triển cao trong lòng chủ nghĩa tư bản. Sau khi Cách mạng tháng Mười thành công, nước Nga lúc đó tuy đã là một nước mà chủ nghĩa tư bản đã bắt đầu phát triển, nhưng về cơ bản vẫn còn là một nước tiểu nông. Vì vậy, muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, Liên-xô đã đề ra nhiệm vụ công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, xây dựng nền đại công nghiệp cơ khí, và coi đó là nhiệm vụ trung tâm để trang bị lại các ngành kinh tế quốc dân, trên cơ sở kỹ thuật hiện đại. Thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Liên-xô diễn ra trong một quá trình công nghiệp hóa hết sức khẩn trương, rồi đến lúc công nghiệp đã đạt đến một mức độ phát triển nhất định, có máy kéo, máy cày rồi mới đưa nông dân vào con đường tập thể hóa.

Còn những nước lạc hậu như nước ta, chủ nghĩa tư bản chưa phát triển, chưa có cơ sở công nghiệp phát triển, có thể tiến lên chủ nghĩa xã hội được không? Trước đây, Lê-nin cũng đã từng nói rằng,

https://tieulun.hopto.org

một nước nông nghiệp lạc hậu hoàn toàn có khả năng tiến thẳng lên chủ nghĩa xã hội không trải qua giai đoạn tư bản chủ nghĩa với sự chi viện đắc lực của giai cấp vô sản đã làm cách mạng thành công trong các nước anh em, nghĩa là với sự chi viện của nền đại công nghiệp cơ khí của các nước xã hội chủ nghĩa anh em. Thế thì ở nước ta như thế nào? Sau thắng lợi Điện-biên-phủ, miền Bắc được giải phóng, đặc điểm lớn nhất của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc nước ta là từ nền sản xuất nhỏ tiến thẳng lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Tiến lên bằng con đường nào? Có phải chúng ta đi lên chủ yếu dựa vào sự chi viện có ý nghĩa quyết định của các nước xã hội chủ nghĩa đã thắng lợi hay không? Dĩ nhiên, sự chi viện đó là hết sức cần thiết và hết sức quan trọng. Tuy nhiên, từng bước, Đảng ta càng nhận thức sâu sắc rằng phải tìm ra con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội, chủ yếu bằng sự vận động của những quy luật bên trong của xã hội ta, chủ yếu bằng sự phát triển những lực lượng bên trong của cách mạng nước ta.

Hôm nay, không phải lúc nói về đấu tranh vũ trang, nhưng tôi thấy cũng cần phải nói rằng, nhiều điều trong đấu tranh vũ trang có thể giúp ta suy nghĩ để giải quyết những vấn đề hiện nay. Trong chiến tranh, hai nhân tố cách mạng nhất là con người và kỹ thuật. Trong chiến tranh cách mạng vừa qua, sự chênh lệch giữa ta và địch về kỹ thuật là ghê gớm. Nhưng, với những con người Việt-nam dũng cảm và mưu trí, với cách tổ chức sáng tạo, phát huy được tác dụng của các phương

https://tieulun.hopto.org

tiện vật chất có trong tay, chúng ta đã tạo nên một sức mạnh tổng hợp hết sức to lớn. Có thể nói rằng, ở thế kỷ XX, trong lĩnh vực quân sự có hai phát minh lớn: một là bom nguyên tử, hai là chiến tranh nhân dân.

Ở Liên-xô, sau nội chiến, khi bước vào công cuộc xây dựng kinh tế, đứng trước tình hình rất khó khăn lúc đó, Lê-nin có nói rằng, cái gì đã đưa ta tới thắng lợi trong những năm nội chiến, thì cũng sẽ đưa ta đến thắng lợi trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội. Đó là ý thức giác ngộ xã hội chủ nghĩa, đó là ý chí thống nhất và tự giác của quần chúng công nông, đó là chủ nghĩa anh hùng cách mạng, đó là tổ chức, là kỷ luật; cho nên phải đưa tổ chức, đưa kỷ luật, đưa ý chí thống nhất, đưa ý thức giác ngộ xã hội chủ nghĩa vào mặt trận xây dựng kinh tế, để đưa chủ nghĩa xã hội đến thắng lợi.

Tổng kết kinh nghiệm xây dựng chủ nghĩa xã hội trên miền Bắc nước ta, vận dụng toàn bộ kinh nghiệm lãnh đạo cách mạng và chiến tranh cách mạng của Đảng ta trong những năm trước đây, đồng thời tham khảo kinh nghiệm của các nước anh em, Trung ương Đảng ta đã đề ra ngày càng hoàn chỉnh đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Như Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24 đã đề ra, đường lối đó là: « *Nắm vững chuyên chính vô sản*, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, *tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng* (cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học—kỹ thuật, cách mạng tư

https://tieulun.hopto.org

tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học— kỹ thuật là then chốt), *đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa nước nhà*, xây dựng nền kinh tế sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa; xóa bỏ chế độ người bóc lột người; xóa bỏ nghèo nàn và lạc hậu...; đoàn kết toàn dân, phấn đấu xây dựng Tổ quốc Việt-nam xã hội chủ nghĩa có công nghiệp hiện đại, nông nghiệp hiện đại, quốc phòng vững mạnh, văn hóa và khoa học tiên tiến, có cuộc sống văn minh và hạnh phúc».

Đường lối chung đó khẳng định là nhất thiết phải có chuyên chính vô sản và chuyên chính vô sản luôn luôn gắn liền với quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động. Chuyên chính của giai cấp vô sản là nền chuyên chính phải quán triệt và thực hiện đường lối của Đảng, tức là đường lối của giai cấp công nhân, chứ không phải đường lối của giai cấp nào khác. Chỉ có một đường lối của giai cấp vô sản mà thôi, đó là đường lối của chủ nghĩa Mác — Lê-nin. Trong khi chuyên chính vô sản bảo đảm sự thực hiện triệt để đường lối của một giai cấp, thì đồng thời nền chuyên chính ấy bảo đảm quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động dưới sự lãnh đạo của giai cấp công nhân. Cho nên Lê-nin nói, Nhà nước chuyên chính vô sản không hoàn toàn còn là Nhà nước theo định nghĩa trước đây, vì Nhà nước chuyên chính vô sản là sự đàn áp của tuyệt đại đa số đối với một thiểu số phản cách mạng, và là

https://tieulun.hopto.org

công cụ có hiệu lực để xây dựng chế độ xã hội mới. Như vậy, chuyên chính vô sản là sự phát huy cao nhất quyền làm chủ của nhân dân lao động, của công nhân, của nông dân tập thể, của trí thức xã hội chủ nghĩa để cùng nhau xây dựng chủ nghĩa xã hội, làm cho mọi người lao động đều có quyền làm chủ, dưới sự lãnh đạo của giai cấp công nhân, theo đường lối của giai cấp công nhân.

Đi vào cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội, Đảng ta đề ra nhiệm vụ xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa. Trong xã hội có giai cấp bóc lột, quần chúng nhân dân vẫn là người sáng tạo ra lịch sử, nhưng sáng tạo một cách tự phát. Theo Ăng-ghen thì đấy còn là thời kỳ tiền sử của loài người. Đến lúc giai cấp công nhân nắm chính quyền, xác lập quyền làm chủ của nhân dân lao động, thì mới bắt đầu lịch sử thực sự của loài người. Giai cấp công nhân và nhân dân lao động làm chủ xã hội, làm chủ thiên nhiên, làm chủ bản thân, làm chủ vận mệnh của Tổ quốc mình. Đứng trên giác độ đó mà nói, bước vào kỷ nguyên mới, chúng ta hoàn toàn có khả năng phát hiện ra những quy luật phát triển của xã hội ta và có đầy đủ quyền tự do để hành động theo quy luật để tự giác đưa xã hội ta, Tổ quốc ta tiến lên đỉnh cao của văn minh và hạnh phúc. Như vậy, chuyên chính vô sản và quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động là một quan điểm rất cơ bản, là điều kiện tiên quyết để thực hiện cách mạng xã hội chủ nghĩa, để tiến hành ba cuộc cách mạng.

https://tieulun.hopto.org

Đảng ta nói ba cuộc cách mạng cần tiến hành đồng thời, ba cuộc cách mạng gắn thành một khối. Ba mà là một, phải tiến hành đồng thời, tiến hành một cách tổng hợp để đưa xã hội ta tiến lên. Chính trong tổng thể đó, trong tổng hợp các quan hệ đó, cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt. Mấy hôm nay, các đồng chí có phát biểu vì sao cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt. Cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt là vì ở nước ta, muốn đi từ sản xuất nhỏ, cơ sở vật chất — kỹ thuật hết sức thấp kém tiến thẳng lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, thì nhất thiết phải tạo nên một cơ cấu công — nông nghiệp hiện đại, phải nắm vững nhiệm vụ trung tâm là công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, mà đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng chính là để thực hiện nhiệm vụ trung tâm ấy, tạo nên cơ sở vật chất — kỹ thuật hiện đại ấy. Chỉ có làm như vậy mới biến nền sản xuất phần lớn là lao động thủ công phân tán, phân công lao động chưa phát triển, năng suất, hiệu quả, chất lượng còn thấp, thành nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, cơ khí hóa, điện khí hóa, tự động hóa, hóa học hóa — một nền sản xuất tập trung hóa, chuyên môn hóa, liên hiệp hóa, và hợp tác hóa, tổ chức lao động lại theo quy mô lớn, áp dụng những thành tựu khoa học và kỹ thuật tiên tiến trên thế giới, phát huy và sử dụng hợp lý lao động và tài nguyên của đất nước; mới xây dựng thành công được chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta.

Tổ chức lại sản xuất vừa là một vấn đề cách mạng về quan hệ sản xuất, lại vừa là vấn đề

https://tieulun.hopto.org

thuộc về cách mạng khoa học — kỹ thuật, thuộc về lực lượng sản xuất. Và đương nhiên, lúc lao động đã được tổ chức lại thì điều khiển tổ chức là công việc của khoa học quản lý. Tăng cường quản lý, cải tiến quản lý, hoàn thiện chế độ quản lý trong từng cơ sở,... rồi trong phạm vi cả nước là vấn đề đẩy mạnh lực lượng sản xuất, đồng thời là vấn đề cải tạo quan hệ sản xuất cũ, xây dựng và hoàn thiện quan hệ sản xuất mới. Toàn bộ quá trình đó do con người làm, con người mới với tinh thần làm chủ tập thể cao, tinh thần yêu lao động, với lòng yêu nước xã hội chủ nghĩa, với trình độ văn hóa và khoa học, kỹ thuật cao. Vì vậy, ba cuộc cách mạng phải đi liền với nhau, phải tiến hành đồng thời. Chỉ có như vậy mới tạo nên một sức mạnh tổng hợp, đưa toàn bộ nền kinh tế của nước ta tiến lên.

Chúng ta chủ trương tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật, coi cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt, nhưng bước đi của nó như thế nào, điểm xuất phát của nó từ đâu? Điểm xuất phát của cách mạng khoa học — kỹ thuật nước ta là một nền sản xuất nhỏ, phân tán, cơ sở vật chất — kỹ thuật còn lạc hậu. Từ điểm xuất phát đó, có phải đợi cho đến khi có đại công nghiệp cơ khí, rồi mới tổ chức lại sản xuất, mới hợp tác hóa nông nghiệp, hay là với một cơ sở vật chất — kỹ thuật như vậy chúng ta đi ngay vào làm cách mạng xã hội chủ nghĩa, vừa cải tạo, vừa xây dựng, vừa tổ chức lại lao động xã hội trên mọi lĩnh vực? Như hôm qua, đồng chí Hoàng-văn-Thái nói

https://tieulun.hopto.org

chuyện, các đồng chí đã thấy, nếu trong đánh giặc mà chúng ta đợi phải có tên lửa, có máy bay, có đại bác..., tổ chức ra các binh chủng, quân chủng hiện đại rồi mới bắt đầu đánh Mỹ, thì không thể được. Trước đây, khi chúng ta còn ở trong vòng vây, bên kia biên giới còn Tưởng-giới-Thạch, không có một sự viện trợ vật chất ở ngoài nào, nhưng chúng ta, với những con người Việt-nam yêu nước, với những phương tiện vũ khí nhất định, chúng ta đã biết tự tổ chức lại, biết sáng tạo phương pháp chiến đấu tốt, chúng ta đã đi đến thắng lợi và chúng ta vẫn lớn lên. Đó là trí thông minh, sáng tạo, anh hùng, dũng cảm của con người Việt-nam.

Bây giờ, mặt trận xây dựng chủ nghĩa xã hội tuy có những quy luật cơ bản khác, nhưng có những vấn đề đặt ra về mặt nào đó cũng như trong chiến tranh. Dù còn thiếu máy cày, máy gặt đập, nhưng chúng ta vẫn đưa nông dân vào con đường hợp tác hóa. Trên cơ sở những kỹ thuật thô sơ được cải tiến, với cách giải quyết của ta, từng bước đưa khoa học và kỹ thuật mới vào nông nghiệp thì năng suất bình quân trên một héc-ta vẫn tăng lên. Ngày nay, ở miền Bắc, công cuộc hợp tác hóa của ta, dù còn có nhược điểm, nhưng vẫn là một thành công rất lớn. Có những tỉnh, năng suất lúa bình quân đạt tới 6 tấn/héc-ta hay hơn nữa. Dĩ nhiên, bây giờ cần phải nghiên cứu giải quyết tiếp nhiều vấn đề cấp thiết như thủy lợi, giống, phân bón, cơ giới hóa nông nghiệp,v.v... Hôm qua, có đồng chí đem so tỷ lệ phân bón hóa

https://tieulun.hopto.org

học, tỷ lệ cơ giới hóa của nông nghiệp ở nước ta với tỷ lệ ở một số nước khác. Nếu chỉ so sánh đơn giản như vậy, mà không nói gì đến các mặt khác thì các đồng chí không thể cắt nghĩa được vì sao chúng ta đã có những tỉnh 5 tấn, 6 tấn. Tôi vừa đi thăm một huyện 10 tấn, tôi thấy việc đạt được năng suất cao của các đồng chí đó là có cơ sở khoa học.

Tóm lại, chúng ta *phải tìm ra con đường tiến hành cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta.* Đó là con đường đi từ cơ sở vật chất — kỹ thuật non yếu, lạc hậu lên cơ sở vật chất — kỹ thuật ngày càng hiện đại, bằng cách phát huy những chỗ mạnh của ta, sức mạnh của ba cuộc cách mạng, sức mạnh của nền chuyên chính vô sản và quyền làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa của người lao động. Chúng ta cần phát huy cao độ sức mạnh của con người lao động Việt-nam, phát huy hiệu lực của cơ sở vật chất — kỹ thuật có trong tay, tổ chức lại lao động trong phạm vi cả nước, lãnh đạo và quản lý tốt nhất các lực lượng đó. Làm như vậy, chúng ta có thể đạt tới hiệu quả kinh tế cao, làm cho cuộc cách mạng phát triển nhanh, mạnh, hoàn thành thắng lợi các nhiệm vụ do Đảng đề ra.

Đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa của Đảng ta là một đường lối hết sức đúng đắn và sáng tạo. Đó chính là con đường tiến lên theo quy luật phát triển bên trong của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Trước đây, với đường lối chính trị và quân sự đúng đắn và sáng tạo của Đảng, nhân dân ta đã nêu lên một tấm gương chói lọi

https://tieulun.hopto.org

là một nước nhỏ có nền kinh tế lạc hậu, cơ sở vật chất—kỹ thuật non yếu có thể đánh thắng mọi kẻ xâm lược, kể cả tên đế quốc đầu sỏ là đế quốc Mỹ. Ngày nay, với đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa đúng đắn và sáng tạo, chúng ta phải phấn đấu làm sao nêu lên một tấm gương, và nhất định nêu được tấm gương thành công của một nước nông nghiệp lạc hậu, từ sản xuất nhỏ tiến thẳng lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa với một nhịp độ chưa từng có; nghĩa là trong vòng 15 — 20 năm, hoàn thành về cơ bản công cuộc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, xây dựng thành công nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa giàu mạnh của chúng ta.

2 — Đặc điểm của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật trong những điều kiện nào? Cuộc cách mạng ấy phản ánh những đặc điểm chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta như Nghị quyết của Trung ương đã nêu rõ, nhưng đặc điểm cụ thể của cách mạng khoa học — kỹ thuật là gì? Qua bản báo cáo của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước và qua các bản tham luận của các đồng chí, tôi thấy có thể nêu lên những đặc điểm sau đây:

Thứ nhất là, *chúng ta tiến hành cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện chế độ nước ta là chế độ xã hội chủ nghĩa.* Hiện nay, trên thế giới đang diễn ra một cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật rộng lớn trong hệ thống các nước tư bản

https://tieulun.hopto.org

chủ nghĩa cũng như trong hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa. Cách mạng khoa học — kỹ thuật ở các nước tư bản phục vụ mục tiêu lợi nhuận của bọn tư bản độc quyền. Cuộc cách mạng đó diễn ra trong một xã hội có giai cấp đối kháng, trong tình hình khủng hoảng kinh tế rất trầm trọng. Những khó khăn và mâu thuẫn nội tại của chủ nghĩa tư bản ngày càng ngăn trở sự phát triển của cách mạng khoa học — kỹ thuật. Điều đó thể hiện rõ rệt ở tốc độ phát triển kinh tế của nhiều nước tư bản. Từ năm 1950 cho đến 1968, 1969, cùng với sự phát triển của cách mạng khoa học — kỹ thuật, tốc độ phát triển kinh tế hằng năm của nhiều nước tư bản đạt đến 5 — 6%. Nhưng từ 1970 cho đến nay, thì nền kinh tế của các nước tư bản càng lún sâu vào cuộc tổng khủng hoảng nghiêm trọng. Do vậy, ở một số nước, tốc độ phát triển kinh tế có thời kỳ đã giảm hẳn, như ở Nhật chẳng hạn, có năm đã xuống đến con số không. Bên cạnh khủng hoảng sản xuất thừa và khủng hoảng về thị trường, hiện nay lại thêm tình trạng khủng hoảng về nguyên liệu, về năng lượng.

Còn hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa thì sao? Tính ưu việt của chế độ xã hội chủ nghĩa ngày càng rõ rệt. Trước năm 1917, chưa có một nước xã hội chủ nghĩa nào, năm 1917 có một nước xã hội chủ nghĩa. Lúc đó tỷ lệ công nghiệp của Liên-xô chỉ là mấy phần trăm của công nghiệp thế giới. Đến sau chiến tranh thế giới thứ hai thì một loạt nước xã hội chủ nghĩa mới ra đời. Bây giờ lại thêm một số nước nữa, ngay trên bán đảo Đông-dương này đã có mấy nước xã hội chủ

https://tieulun.hopto.org

nghĩa. Tỷ lệ sản lượng công nghiệp của các nước xã hội chủ nghĩa trong sản lượng công nghiệp thế giới đã tăng lên đến 49%. Rồi đây, đến năm 2000, trong hơn hai mươi năm tới, thế giới sẽ còn nhiều biến đổi nữa theo phương hướng tiến lên. So với chế độ tư bản, chế độ xã hội chủ nghĩa là tiền đề kinh tế — xã hội thuận lợi nhất để phát triển khoa học và kỹ thuật, bởi vì yêu cầu của quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội là thỏa mãn nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động. Ở đây, con người đã trở nên người làm chủ, người chủ động xây dựng nên xã hội mới. Vì vậy, cách mạng khoa học — kỹ thuật trong các nước xã hội chủ nghĩa ngày càng phát triển mạnh.

Vừa qua, có đồng chí làm công tác sử học nói rằng trung tâm của các nền văn minh thường chuyển từ nơi này đến nơi khác. Ta cũng rất tự hào rằng nền văn minh của ta, từ nền văn hóa Đông-sơn, văn hóa Văn-lang, văn hóa Đại-Việt cho đến văn hóa của thời đại ngày nay đã kế tiếp nhau phát triển trên đất nước Việt-nam, vun đắp nên nền văn hóa của nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa. Nền văn minh ấy không chuyển đi đâu cả, mà cứ phát triển mãi lên và ngày càng được xây dựng, phát triển trên cơ sở chủ nghĩa xã hội. *Chủ nghĩa xã hội chính là tiền đề chính trị, kinh tế, xã hội thuận lợi nhất cho sự phát triển của cách mạng khoa học — kỹ thuật.* Đó là một đặc điểm rất khác với cách mạng khoa học — kỹ thuật ở các nước tư bản.

https://tieulun.hopto.org

Thứ hai là, *chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện từ một nền kinh tế nông nghiệp lạc hậu, sản xuất nhỏ là phổ biến tiến thẳng lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa.* Trong một nền kinh tế lạc hậu như vậy, cơ sở vật chất — kỹ thuật còn rất non yếu, nền công nghiệp còn thấp kém. Có đồng chí đã đưa ra một con số: nếu kể 4 ngành công nghiệp, nông nghiệp, giao thông vận tải và xây dựng, thì mức độ cơ giới hóa hiện mới có 10%. Cũng có người nêu số đó là 7,8%. Ở miền Nam, trong khâu cày, bừa cũng có nơi trình độ cơ giới hóa khá cao. Thế nhưng, nói chung thì lao động thủ công còn chiếm tới gần 90%. Trình độ cơ giới hóa thấp như vậy, thế thì đưa lao động thủ công lên lao động cơ giới hóa như thế nào là một vấn đề cực kỳ quan trọng. Hôm trước, có đồng chí tham luận về cơ khí, đáng lẽ phải nói đến điểm này, nhưng lại chỉ nói lướt qua mà thôi. Thế là đồng chí ấy không thấy rõ điểm xuất phát như thế nào, chưa thấy rõ đặc điểm này của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Trong một nền kinh tế lạc hậu như vậy, lao động chưa được tổ chức lại một cách hợp lý, bố trí và phân công lao động cũng chưa hợp lý, cho nên năng suất lao động không thể cao được. Tóm lại, cơ sở vật chất — kỹ thuật còn thấp kém, lực lượng sản xuất quan trọng bậc nhất là người lao động thì chưa được bố trí hợp lý, chưa được tổ chức hợp lý; ở nơi tài nguyên nhiều lại ít người, ở nơi tài nguyên ít lại nhiều người. Cho nên bố trí lại lao động, sẽ lập tức có tác dụng tăng năng suất lao động xã hội, tăng thêm của cải.

https://tieulun.hopto.org

Bố trí lại lao động là vấn đề lực lượng sản xuất hay là vấn đề quan hệ sản xuất ? Nếu đem độ 1 triệu người lên Tây-nguyên thì đấy là đưa một lực lượng sản xuất lên đó; đồng thời tổ chức lực lượng ấy thành nông trường hay hợp tác xã chẳng hạn thì đó là vấn đề quan hệ sản xuất. Điều quan trọng không phải ở chỗ bố trí lao động là thuộc vấn đề gì, mà điều quan trọng là phải giải quyết vấn đề bố trí lại lao động để khắc phục tình trạng bất hợp lý hiện nay. Ở đồng bằng Bắc-bộ có nơi mật độ đến 1000 người/1km², nhưng có vùng thì trên 1 km² chỉ có 12 — 20 người, tuy ở đó đất đai tốt, và có nhiều tài nguyên. Ta có truyền thuyết về tổ tiên ta sinh ra trăm trứng nở ra trăm con, 50 con đi lên núi, 50 con đi xuống biển, nhưng từ trước đến nay, phần lớn chúng ta chỉ ở vùng đồng bằng và trung châu. Cho nên, bây giờ một phần phải đi lên núi, một phần phải đi ra những vùng ven biển. Điểm này, các vua Hùng đã nói đúng, mà nói rất là khoa học.

Thứ ba là, *đặc điểm về con người Việt-nam.* Bây giờ, ta có 50 triệu dân, trong đó có khoảng 22 triệu lao động. Trong 5 năm tới, ta phải bố trí công ăn việc làm cho độ 8 triệu lao động. Các đồng chí ở Bộ chính trị nhắc chúng ta phải nhìn xa, nhìn xa hơn. Bây giờ, thế giới có hơn 4 tỷ người; độ ba mươi năm nữa có thể tăng lên đến 6—7 tỷ. Ở Việt-nam, ta cũng phải tính đến lúc nào đó dân số có thể lên đến 70 triệu, lên đến 80 triệu. Hiện nay, ta có 22 triệu lao động, đó là những con người yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, đương

https://tieulun.hopto.org

nhiên là có trình độ yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội khác nhau. Bản tham luận của Ủy ban khoa học xã hội mặc dầu ngắn, nhưng đã nói lên rằng, năng khiếu lao động, tay nghề của người lao động Việt-nam không phải là thấp. Trong lịch sử đã có lúc thuyền biền của Việt-nam thuộc loại tốt nhất của Đông — Nam Á; có những lúc, vũ khí của Việt-nam là thuộc loại lợi hại nhất ở phương Đông này; tơ lụa của Việt-nam đã từng nổi tiếng bền và đẹp. Chủ nghĩa xã hội chắc chắn sẽ đưa lại ngày càng nhiều sản phẩm tốt và đẹp, đạt tiêu chuẩn quốc tế.

Con người lao động Việt-nam thông minh, dũng cảm, cần cù, sáng tạo, được tổ chức lại sẽ là một sức mạnh to lớn. Lê-nin có nói rằng chủ nghĩa xã hội sẽ thắng ở Nga, bởi vì ba năm nội chiến là một bài học cho người Nga và làm cho người Nga biết tự tổ chức lại. Lê-nin nhấn mạnh: tổ chức là sức mạnh, không có tổ chức, giai cấp công nhân không là gì cả; tổ chức lại, giai cấp công nhân là tất cả. Đối với chúng ta, sứ mệnh lịch sử đã giao cho dân tộc ta phải đánh giặc, đứng ở tuyến đầu của cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc trong hơn 30 năm trời. Nhân dân ta đã được tổ chức lại trong chiến tranh, không những chỉ ở trong lực lượng vũ trang mà toàn thể nhân dân, cả sản xuất và đời sống cũng đã được tổ chức lại. Trong quá trình đấu tranh đó, nhân dân ta đã tự nguyện chiến đấu dưới lá cờ của Đảng ta. Điều này là một điều rất quý, không phải ở đâu cũng như vậy!

https://tieulun.hopto.org

Chúng ta có một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật trung cấp, đại học, trên đại học và hàng triệu công nhân kỹ thuật. Điều đáng tiếc là công nhân kỹ thuật của chúng ta được đào tạo chưa thật tốt lắm, nhưng chúng ta sẽ nhanh chóng khắc phục điều đó, vì những người công nhân, những người nông dân lao động là những người có tinh thần hăng say lao động. Nếu chúng ta biết tổ chức lại tốt hơn, nâng cao hơn nữa tinh thần làm chủ tập thể, thì không phải chỉ có mấy phần trăm công nhân lành nghề phát huy sáng kiến mà là hàng chục triệu người nữa tham gia phong trào phát minh, sáng kiến. Chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật, chúng ta phải nghiên cứu con người Việt-nam như là một lực lượng sản xuất. Thật vậy, con người là lực lượng sản xuất chủ yếu và vô giá, là nguồn gốc sáng tạo ra mọi giá trị vật chất và tinh thần của xã hội. Ta là người đứng ra làm chủ, sử dụng mọi thứ hàng tiêu dùng để sống, ăn, ở, đi lại, học hành và sinh hoạt văn hóa, nhưng bản thân ta cũng là một lực lượng sản xuất. Thế thì, chúng ta phải đánh giá đúng vị trí vai trò của con người lao động Việt-nam trong cách mạng khoa học — kỹ thuật. Đây là vấn đề của khoa học xã hội hay khoa học tự nhiên? Ăng-ghen có lúc đã nói khoa học tự nhiên bao gồm cả con người với mức độ con người đã trở thành một đối tượng của khoa học tự nhiên.

Thứ tư là, *đất nước ta nằm trong vùng nhiệt đới, có tài nguyên phong phú và đa dạng.* Ta thường nói rằng đất nước ta giàu đẹp. Điều đó là đúng.

https://tieulun.hopto.org

Cũng có đồng chí cho rằng tài nguyên nước ta có nhiều loại thật, nhưng trữ lượng có thứ không phải là nhiều lắm như than đá, quặng sắt, v.v... Nghe tham luận về địa chất, ta cũng thấy nhất định phải đẩy mạnh công tác điều tra tài nguyên hơn nữa và sớm có những kết luận tương đối chính xác. Của cải trong lòng đất của ta hiện chỉ mới được phát hiện một phần nhỏ. Tuy nhiên, chắc chắn là nước Việt-nam có tài nguyên nhiều hơn một số nước như Nhật-bản chẳng hạn. Về dân số, ta là nước thứ ba trong các nước xã hội chủ nghĩa. Còn về tài nguyên thì có thể nói, trong phe xã hội chủ nghĩa, ta cũng là một nước có nhiều tài nguyên. Về biển ta có 3260 km bờ biển. Về thềm lục địa thì hôm qua đã có đồng chí nói, thềm lục địa của ta rất rộng và có được một thềm lục địa như vậy là một sự ưu đãi của thiên nhiên. Ở nhiều nước, cứ đi ra cách bờ biển độ mấy dặm là biển đã sâu đến 1000m, chứ không phải như ở ta. Ở ta, ra xa hơn nhiều mà cũng chỉ sâu một hai trăm mét. Và thềm lục địa của ta, biển của ta có một trữ lượng hải sản rất dồi dào. Tôi nghĩ rằng sau này ta không chỉ nói về nghề cá, mà phải nói về nghề biển, bởi vì có động vật biển, có thực vật biển, và đương nhiên là có cả khoáng sản ở biển nữa. Biển Việt-nam ta rất giàu. Các vùng đồng bằng của ta tuy diện tích không lớn, nhưng rõ ràng là hết sức phì nhiêu. Rừng của ta là rừng nhiệt đới, rừng nhiều tầng. Bản tham luận về lâm nghiệp có nói rừng hiện bị phá nhiều. Ta phải trồng lại, nhất thiết phải trồng lại, vì nếu không trồng rừng lại thì nguy hiểm vô cùng. Nói

https://tieulun.hopto.org

chung, vùng có khí hậu nhiệt đới giàu hơn, hay có khí hậu hàn đới giàu hơn? Điều đó còn phải bàn. Nhưng, đứng về sự phát triển của sinh vật mà nói thì vùng nhiệt đới có điều kiện hơn. Khí hậu nhiệt đới có gây ra những vấn đề phức tạp mà khoa học và kỹ thuật phải giải quyết, nhưng về cơ bản là thuận lợi.

Thứ năm là, *ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện quốc tế ngày nay về cơ bản có nhiều thuận lợi*. Ở đây, cần nói rõ hai điểm:

Một là, đứng về chính trị, lực lượng cách mạng thế giới, trong đó có các nước xã hội chủ nghĩa anh em, đang đi lên, còn chủ nghĩa tư bản thì đang đi xuống. Ba dòng thác cách mạng đang lên, chủ nghĩa đế quốc đang xuống, đang suy yếu.

Từ trước đến nay, sự thất bại của các chiến lược của Mỹ tuy có những nguyên nhân bên trong, nhưng còn chịu sự tác động rất quan trọng của những nguyên nhân bên ngoài. Sau thất bại ở Việt-nam, trong lịch sử 200 năm của Mỹ, đây là lúc vị trí của Mỹ sa sút hơn bao giờ hết. Tình hình kinh tế — chính trị của Mỹ hiện nay rất khác trước. Còn các nước xã hội chủ nghĩa thì nhất định là vững vàng rồi. Tuy trong phong trào cộng sản quốc tế còn có bất đồng về mặt này, mặt kia, nhưng nói chung, ba dòng thác cách mạng vẫn đang dâng lên và đang trên thế tiến công.

Hai là, cách mạng khoa học — kỹ thuật đang phát triển với một nhịp độ chưa từng thấy trên thế giới, tri thức của loài người đang phát triển với một nhịp độ rất ghê gớm. Trong điều kiện đó, cách mạng khoa học — kỹ thuật của ta sẽ có những thuận lợi lớn mà chúng ta phải biết tranh thủ. Ta

https://tieulun.hopto.org

phải tận dụng tri thức khoa học và kỹ thuật của thế giới, của các nước xã hội chủ nghĩa, của cả các nước thuộc thế giới thứ ba. Tranh thủ kỹ thuật của nước ngoài, điều đó rất quan trọng. Cái đó hoàn toàn không có gì trái với tự lực cả.

Với mục tiêu phục vụ sản xuất, phục vụ đời sống và phục vụ quốc phòng, cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta còn phải đáp ứng yêu cầu xuất khẩu. Trước đây, trong thời kỳ chiến tranh, ta đánh Mỹ vì chính nghĩa, vì sự nghiệp giải phóng đất nước ta, nhưng cũng vì lợi ích chung của phong trào cách mạng thế giới, vì lợi ích của phe xã hội chủ nghĩa và nhân loại tiến bộ. Với đường lối cách mạng đúng đắn và sáng tạo của Đảng ta, chúng ta đã tranh thủ được sự ủng hộ và giúp đỡ to lớn về tinh thần và vật chất rất quan trọng của các nước xã hội chủ nghĩa anh em, cũng như sự đồng tình ủng hộ của bè bạn khắp năm châu. Điều đó đã góp phần quan trọng vào thắng lợi vĩ đại của chúng ta.

Bước vào giai đoạn mới, toàn Đảng, toàn dân ta đang tiến quân vào mặt trận hòa bình xây dựng đất nước, xây dựng chủ nghĩa xã hội. Muốn hoàn thành về cơ bản trong vòng 15 — 20 năm công cuộc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, chúng ta phải nêu cao tinh thần tự lực, tự cường, đồng thời phải hết sức tranh thủ sự giúp đỡ quốc tế, tranh thủ cái hiện đại nhất, nhập cái hiện đại nhất. Song, quan hệ quốc tế nói chung là phải có đi có lại. Hiện nay khác với thời kỳ chiến tranh, muốn nhập bất cứ thứ gì chúng ta đều phải có ngoại tệ,

https://tieulun.hopto.org

cho nên trước mắt phải tăng cường xuất khẩu. Xuất khẩu đối với nước ta hiện nay là một vấn đề chiến lược.

Chúng ta có thể xuất khẩu nông phẩm như gạo, dứa, cà chua, dưa, chuối, hoặc các nguyên liệu công nghiệp như cao su, dầu lửa và các loại hàng mỹ nghệ... Cũng có thể « xuất khẩu » lao động bằng cách gia công các loại hàng tiêu dùng như áo, quần, giày, dép,...

Bây giờ, ta phải hết sức đẩy nhanh việc thăm dò và tiến tới khai thác dầu lửa, nhưng lúc chưa có dầu lửa thì xuất khẩu cái gì? Muốn thỏa mãn nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động, chúng ta phải xây dựng bằng được nền kinh tế sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, phải đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa nước nhà. Vì vậy, trước mắt phải tăng cường xuất khẩu. Một trong những cách làm của ta là xuất khẩu những thứ nói trên rồi mua kỹ thuật về để công nghiệp hóa, từ đó mà đẩy công nghiệp hóa đi lên. Xuất khẩu là một vấn đề chiến lược là như vậy. Đây cũng là một hình thức tự lực và cũng là một cách làm của chúng ta.

Cho nên, mỗi một cán bộ khoa học, kỹ thuật không thể chỉ hiểu biết khoa học và kỹ thuật thuần túy, không thể làm khoa học chỉ vì khoa học, mà trước hết phải nắm vững đường lối cách mạng của Đảng, đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa ở nước ta, phải hiểu biết kinh tế, phải hiểu rõ đời sống và nhu cầu của nhân dân lao động nước ta. *Cách mạng khoa học — kỹ thuật và công tác khoa học và kỹ thuật ở nước ta phải gắn chặt*

https://tieulun.hopto.org

với mục tiêu kinh tế, phải phục vụ cho mục tiêu kinh tế trước mắt và lâu dài, phục vụ sản xuất, phục vụ đời sống, phục vụ quốc phòng.

3—Mục tiêu của cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một bộ phận then chốt của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Cuộc cách mạng ấy có mục tiêu gì?

Vấn đề này, về cụ thể, có thể thảo luận thêm, nhưng rõ ràng cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta không thể không tuân theo yêu cầu của quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội là thỏa mãn nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động trên cơ sở một nền đại sản xuất cơ khí với trang bị kỹ thuật ngày càng hiện đại, trên cơ sở phát huy ngày càng cao sức mạnh của nền chuyên chính vô sản và quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động. Cùng với cách mạng về quan hệ sản xuất và cách mạng tư tưởng và văn hóa, cách mạng khoa học — kỹ thuật phải góp phần quan trọng trong công cuộc xây dựng chế độ mới, nền sản xuất mới, nền văn hóa mới và con người mới xã hội chủ nghĩa.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật có nhiệm vụ xây dựng nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, từng bước nâng cao đời sống vật chất và văn hóa của nhân dân lao động, mà trước mắt là góp phần quan trọng vào việc hoàn thành nhiệm vụ và chỉ tiêu của kế hoạch Nhà nước 5 năm 1976 — 1980, trong đó có

https://tieulun.hopto.org

vấn đề ăn, mặc, ở, sức khỏe, học hành, đi lại và các vấn đề khác thuộc về đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân lao động.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật có nhiệm vụ hoàn thành về cơ bản trong vòng 15 — 20 năm công cuộc xây dựng cơ sở vật chất— kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội ở nước ta, làm cho nước ta có một cơ cấu công — nông nghiệp hiện đại. Trong kế hoạch 5 năm này, chúng ta tập trung vào nông nghiệp, nhưng muốn làm nông nghiệp, xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật cho nông nghiệp, nhất định phải phát triển các ngành công nghiệp phục vụ nông nghiệp. Muốn cơ giới hóa nông nghiệp phải phát triển ngành cơ khí chế tạo máy móc nông nghiệp, ngành năng lượng; các ngành khác nữa cũng phải phát triển mạnh mẽ. Công nghiệp nặng phải phát triển như thế nào để một mặt đáp ứng những nhu cầu trong kế hoạch 5 năm này, đồng thời chuẩn bị cho kế hoạch 5 năm sau và lâu dài về sau nữa.

Lịch sử hơn 4.000 năm đã chứng minh quy luật tồn tại và phát triển của dân tộc ta là dựng nước phải đi đôi với giữ nước. Vì vậy, sự nghiệp xây dựng đất nước, xây dựng chủ nghĩa xã hội phải gắn liền với sự nghiệp bảo vệ đất nước, bảo vệ chủ nghĩa xã hội. Cho nên, *cách mạng khoa học— kỹ thuật có nhiệm vụ đáp ứng yêu cầu xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh.* Nếu chúng ta làm được tốt việc này thì bảo đảm nền hòa bình lâu dài cho đất nước ta và cho các thế hệ mai sau. Ngược lại, nếu chúng ta mất cảnh giác, không sẵn

https://tieulun.hopto.org

sàng chiến đấu để bảo vệ Tổ quốc thì tình hình có thể phát triển phức tạp. Hôm qua, đồng chí Phạm-văn-Đồng có nói: tình hình quốc tế nói chung là thuận lợi, phong trào cách mạng thế giới đang lên, nhưng mà diễn biến của tình hình quốc tế cũng có mặt phức tạp của nó; vì thế, ngày nay, không có một nước độc lập nào lại không chăm lo đến củng cố quốc phòng.

Song song với những nhiệm vụ trên, *cách mạng khoa học — kỹ thuật còn phải xây dựng tiềm lực khoa học—kỹ thuật của bản thân mình*, tăng cường tiềm lực khoa học — kỹ thuật trong nhân dân lao động, xây dựng một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật, xây dựng những tổ chức khoa học và kỹ thuật với những trang bị, thiết bị cần thiết để tạo nên một tiềm lực khoa học và kỹ thuật ngày càng mạnh mẽ, đáp ứng những nhiệm vụ cấp bách trước mắt, đồng thời chuẩn bị điều kiện phát triển trong giai đoạn sau này.

Tóm lại, mục tiêu của cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta là phục vụ sản xuất, phục vụ đời sống, phục vụ quốc phòng, xây dựng một nền khoa học và kỹ thuật Việt-nam hiện đại, có cơ cấu hợp lý.

4 — Nội dung của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật.

Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 24 đã đề ra đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học — kỹ

https://tieulun.hopto.org

thuật là then chốt. Chúng ta hoàn toàn nhất trí với nghị quyết Trung ương và bản báo cáo của đồng chí Lê-Duẩn tại kỳ họp thứ nhất Quốc hội khóa VI. Chúng ta cần xác định *nội dung cơ bản của cách mạng khoa học—kỹ thuật là làm biến đổi tận gốc rễ toàn bộ lực lượng sản xuất hiện nay của nước ta.*

Ngày nay, khoa học ngày càng đóng vai trò chủ yếu trong sự phát triển của lực lượng sản xuất, ngày càng trở thành lực lượng sản xuất trực tiếp. Ta không tách rời cách mạng kỹ thuật và cách mạng khoa học, không phải làm cách mạng kỹ thuật trước rồi mới làm cách mạng khoa học — kỹ thuật. Trước đây, khi Đảng ta dùng khái niệm « cách mạng kỹ thuật » hoàn toàn không có nghĩa là tách rời nó với khoa học. Ngay Nghị quyết Đại hội lần thứ III của Đảng cũng đã nói đến công tác khoa học và kỹ thuật; và năm 1967, Nghị quyết 157 NQ/TƯ của Ban Bí thư cũng nhấn mạnh phải tăng cường công tác khoa học và kỹ thuật.

Trong tình hình mới, với nhiệm vụ mới, phải tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật theo con đường tốt nhất, con đường độc đáo của ta, phù hợp với điều kiện của nước ta, với nhu cầu của nhân dân ta, với kiến thức khoa học hiện đại nhất. Ngay trước đây, tuy chưa dùng khái niệm « cách mạng khoa học — kỹ thuật », nhưng chúng ta đã đề ra ý định tiến hành với con đường tốt nhất, độc đáo, phù hợp với điều kiện của nước ta; nghĩa là ta không phải đi theo con đường là cứ làm cơ khí hóa xong rồi mới tiến lên tự động hóa,

https://tieulun.hopto.org

hóa học hóa... Không phải nghĩ như vậy. Kỹ thuật không bao giờ tách rời khoa học. Bởi vì, khoa học là một động lực cách mạng thúc đẩy lịch sử tiến lên, như Mác đã từng nói. Tuy nhiên, đi vào cụ thể có thể có khâu cần phải chú trọng kỹ thuật nhiều hơn, có khâu chú trọng khoa học nhiều hơn. Phải đi vào xem xét từng vấn đề cụ thể, từng lĩnh vực cụ thể.

Chúng ta phải xuất phát từ đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta, đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa, căn cứ vào nội dung của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta, đồng thời thông qua thực tiễn mà tìm những hình thức và phương pháp sáng tạo, nhằm thực hiện các mục tiêu của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta. Những hình thức và phương pháp tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật là muôn hình muôn vẻ. Ngay chuyên chính vô sản là một tất yếu trong thời kỳ quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội, nhưng hình thức cụ thể của Nhà nước thì có thể có nhiều. Cách mạng là sáng tạo, không có cái gì sáng tạo bằng cách mạng. Lê-nin đã nói, lúc đã phát động quần chúng lên thì quần chúng sáng tạo hơn những nhà cách mạng thiên tài. Cho nên, trong mỗi lĩnh vực cụ thể, mỗi một khâu cụ thể, ta cần thảo luận, xác định, tìm ra cách giải quyết tốt nhất. Có nơi kết hợp khoa học và kỹ thuật, nhưng có nơi coi trọng khâu kỹ thuật, có nơi coi trọng khâu khoa học, có nơi coi trọng sự kết hợp khoa học

https://tieulun.hopto.org

tự nhiên với khoa học xã hội... Bản dự thảo của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước cũng phản ánh tinh thần ấy.

Đề ra đường lối không phải là một việc dễ. Và một khi đã nhằm đúng mục tiêu, nắm vững đặc điểm, phương hướng lớn, cũng vẫn phải trải qua thực tiễn cụ thể mới có thể hoàn chỉnh được đường lối. Đồng chí Lê-Duẩn thường dẫn ra thí dụ về sự ra đời của tư tưởng về chủ nghĩa xã hội khoa học của Mác và Ăng-ghen. Năm 1848, Mác và Ăng-ghen viết xong «Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản», nhưng gần hai chục năm sau «Tư bản» quyển I mới được xuất bản. Cho nên nhận thức về quy luật phát triển của xã hội cũng như quy luật của chiến tranh không phải ngay từ lúc đầu đã rõ ràng được ngay.

Các đồng chí có tri thức, nhưng đừng có quá bảo thủ, đừng khép kín con đường sáng tạo. Bây giờ ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật, đó là nghị quyết của Đảng. Ba cuộc cách mạng phải kết hợp chặt chẽ với nhau. Khoa học và kỹ thuật phải gắn chặt với con người, bởi vì, kỹ thuật là do con người làm ra, con người sử dụng kỹ thuật để phục vụ lợi ích của mình. Đó cũng là quan hệ hữu cơ giữa con người và kỹ thuật, giữa khoa học tự nhiên và khoa học xã hội.

Trước đây, ta chỉ nói cách mạng kỹ thuật, ta nhấn mạnh khâu kỹ thuật, như vậy cũng không phải ta không làm khoa học, hoặc không xét đến những lĩnh vực mà khoa học đi thẳng vào sản xuất. Ở đây, chúng ta không đủ thì giờ phân tích nhiều. Cách mạng là sáng tạo. Chân lý là cụ thể.

https://tieulun.hopto.org

Trước mọi vấn đề đều phải tìm cách giải quyết cụ thể. Thí dụ, việc đẩy năng suất lao động của một đơn vị sản xuất lên là khoa học hay là kỹ thuật, điều đó ta sẽ bàn sau, mà hãy tìm biện pháp giải quyết cụ thể đã. Cần thì sau này tranh luận, nhưng tranh luận là để đi đến giải quyết vấn đề thực tiễn. Cần tránh tranh luận theo kiểu học thuật vì học thuật.

Bây giờ, Đảng ta đã đề ra phương hướng cách mạng khoa học — kỹ thuật, nhưng chưa thể giải quyết được tất cả những bước đi thật cụ thể. Những bước đi lớn thì có thể xác định được, nhưng những bước đi cụ thể, hình thức và phương pháp cụ thể, thì phải thông qua thực tiễn và hoạt động sáng tạo của quần chúng nhân dân, trong đó, có cả đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật, mới có thể xác định một cách hoàn chỉnh được.

Trên đại thể, đồng chí Lê-Duẩn đã đề ra nội dung cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta là đưa nền sản xuất nhỏ, phân tán, với kỹ thuật thủ công là chủ yếu, phân công lao động chưa phát triển, tiến thẳng lên một nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, hiện đại, cơ khí hóa, tự động hóa, điện khí hóa, hóa học hóa; một nền sản xuất tập trung hóa, chuyên môn hóa, liên hợp hóa, hợp tác hóa cao; tổ chức lao động lại theo quy mô lớn, áp dụng những thành tựu khoa học và kỹ thuật tiên tiến, phát huy và sử dụng hợp lý lao động và tài nguyên của đất nước ta.

Như vậy, nội dung của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật là làm *biến đổi tận gốc lực lượng sản xuất của xã hội ta*. Sự biến đổi đó, *trước hết*

https://tieulun.hopto.org

thể hiện ở sự biến đổi của tư liệu sản xuất, trong đó *công cụ lao động* là cái phải chú trọng trước tiên, sau đó là năng lượng, vật liệu và các đối tượng lao động khác, đặc biệt là đất đai. Lực lượng sản xuất không phải chỉ có tư liệu sản xuất mà còn có *người lao động*. Người lao động là người làm chủ trong cuộc cách mạng này, với tính cách là lực lượng sản xuất chủ yếu để cải tạo xã hội, cải tạo thiên nhiên, đồng thời cũng tự biến đổi mình trong quá trình tiến lên của cách mạng. Trong nội dung của cách mạng khoa học — kỹ thuật còn có vấn đề *tổ chức lại nền sản xuất* và vấn đề *quản lý nền kinh tế xã hội* là những vấn đề thuộc phạm vi cách mạng khoa học — kỹ thuật, tuy đó cũng là những vấn đề của cách mạng về quan hệ sản xuất.

Về công cụ lao động, khi thực hiện cách mạng khoa học — kỹ thuật, ở các nước đã có cơ sở của nền sản xuất cơ khí, thường đi ngay vào những phương hướng hiện đại nhất: tự động hóa từng phần rồi đến tự động hóa toàn bộ. Ở nước ta có khác, chúng ta trước hết phải đi lên cơ giới hóa toàn bộ, tích cực thực hiện tự động hóa một phần trong thời gian 15 năm, 20 năm tới. Nhưng cách đi của chúng ta là kết hợp đi ngay vào kỹ thuật hiện đại, đồng thời tích cực và từng bước cải tiến kỹ thuật thô sơ hiện có và vận dụng kỹ thuật nửa hiện đại hoặc hiện đại trên các khâu quan trọng. Như vậy là muôn hình muôn vẻ.

Tôi không muốn so sánh nhiều giữa vấn đề sản xuất và đánh giặc, vì mỗi lĩnh vực có những quy luật khác nhau, nhưng mà hai lĩnh vực đó thực

https://tieulun.hopto.org

ra có những cái giống nhau. Nếu trong đánh giặc, ta đợi có vũ khí hiện đại rồi mới đánh giặc thì chẳng bao giờ đánh được. Bây giờ, về công cụ lao động, ta phải có cái hiện đại nhất, phải cơ khí hóa và tự động hóa nhanh, nhưng ta có phải chú ý đến công cụ thủ công không, và cải tiến công cụ cầm tay có quan trọng không? Đương nhiên là việc sản xuất đủ công cụ thủ công và cải tiến công cụ rất quan trọng. Vì đây là vấn đề có liên quan đến việc sử dụng hết nguồn lao động dồi dào của chúng ta hiện nay mà lao động thủ công còn chiếm 80 — 90%. Một trong những khuyết điểm của ta là không mạnh dạn, hoặc không tạo điều kiện đầy đủ để đưa nhanh kỹ thuật hiện đại và tiến bộ khoa học vào sản xuất, do đó năng suất lao động còn rất thấp. Nhưng mặt khác, một trong những khuyết điểm của nhiều ngành là chú trọng không đầy đủ đến công cụ cầm tay và việc cải tiến những công cụ cầm tay. Trong xây dựng cũng vậy, trong nông nghiệp cũng vậy, nếu biết cải tiến công cụ một bước thì năng suất sẽ lên ngay. Tóm lại, phải vừa cải tiến cái thô sơ, vừa dùng cái nửa hiện đại, vừa đi ngay vào cái hiện đại; chỉ có bước đi như vậy, biết kết hợp như vậy thì mới có thể tiến lên được, mới có năng suất lao động xã hội cao, mới làm cho khối lượng sản phẩm xã hội tăng lên.

Vấn đề năng lượng là vấn đề rất căng thẳng hiện nay trên thế giới cũng như trong nước ta. Tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật, chúng ta phải tìm mọi biện pháp đẩy mạnh điện khí hóa đất nước, phát triển cả nhiệt điện và thủy điện,

https://tieulun.hopto.org

đặc biệt chú trọng thủy điện, đồng thời không ngần ngại đi vào nghiên cứu và sử dụng dần những dạng năng lượng mới như năng lượng nguyên tử, năng lượng mặt trời. Một số nước đã giải quyết vấn đề dùng năng lượng mặt trời trong mùa nắng; người ta đang trở lại những nguồn năng lượng có sẵn trong thiên nhiên. Chúng ta phải đi sâu vào nghiên cứu vấn đề này. Hiện nay, do chúng ta suy nghĩ chưa đầy đủ, nên khi nói đến năng lượng nguyên tử thì cho là vấn đề cao xa quá, nhưng đến một thời gian nữa thì chúng ta sẽ phải làm năng lượng nguyên tử thôi. Trong một tương lai không xa, xu hướng phát triển trên thế giới là điện nguyên tử sẽ chiếm tới 50%, và đến một thời gian nào đó có thể đến 70-80% tổng số điện năng. Đi vào thủy điện cũng phải có cỡ nhỏ, cỡ vừa và cả cỡ lớn, vì nếu cứ dợi dập sông Đà thì trong 5 năm tới chưa có. Cái đập này rất to, nhưng trong năm nay chưa có, 5 năm tới cũng chưa có. Nhưng nếu làm cái đập thủy điện với quy mô nào đó thôi thì có thể làm được ngay. Trong đánh giặc, thời gian là lực lượng, thời gian là chiến thắng. Trong kinh tế cũng vậy, thời gian là lực lượng, thời gian là của cải. Như Mác đã nói: dưới chủ nghĩa xã hội, tiết kiệm thời gian là một quy luật kinh tế đầu tiên và sẽ còn trở thành quy luật ở mức độ cao hơn trước. Điều đó đặc biệt có ý nghĩa đối với nước ta hiện nay. Hôm qua, anh Hoàng-văn-Thái nói: có những công trình lúc đầu định là 3 năm, khi xét lại khả năng thấy có thể làm trong một năm rưỡi và khi đưa

https://tieulun.hopto.org

bộ đội vào, được tổ chức chặt chẽ, làm chỉ có 6 tháng! Thế thì thời gian là lực lượng, thời gian là của cải chứ!

Về đối tượng lao động, trước hết tôi nói đến vấn đề *vật liệu, nguyên liệu*. Hiện nay, người ta thường dùng danh từ vật liệu cổ điển và vật liệu mới. Song loại vật liệu như gạch thì khó phân biệt nó là cổ điển hay không cổ điển. Nếu ai tìm ra cách làm gạch không nung với giá thành rất rẻ, phổ biến rộng rãi được, thì người đó sẽ là một tiến sĩ hay là phó tiến sĩ khoa học, vì bây giờ ta có đất để làm gạch mà lại thiếu nhiên liệu. Nông dân không làm nhà được vì không có gạch. Không có gạch, không phải vì không có đất, mà vì thiếu than. Phải tìm vật liệu như thế nào để làm được nhà hai tầng, cả nhà ba tầng mà không cần nhiều sắt, xi-măng hoặc là làm được những nhà mái vòm chẳng hạn. Nếu đồng chí nào tìm được một phương án xây dựng như vậy thì theo ý kiến riêng tôi, (tất nhiên phải có ý kiến của hội đồng khoa học), tôi đồng ý cấp bằng phó tiến sĩ cho đồng chí ấy. Anh phó tiến sĩ đó rất là xứng đáng.

Nói đến đối tượng lao động, nhất định phải nói đến *đất đai*. Trong sản xuất, đất đai là cái quan trọng lắm. Vai trò của đất trong nông nghiệp ai cũng thấy rõ. Nhưng không phải chỉ có trong nông nghiệp, vì ở đâu mà quá trình lao động lại không triển khai trên một mảnh đất nhất định! Hiểu theo nghĩa rộng, đất đai bao gồm cả tài nguyên trong lòng đất, trên biển cả, ở thềm lục địa và như vậy thì ở Việt-nam, đất là chỗ mạnh của chúng ta. Thiên nhiên đã ưu đãi chúng ta và cho chúng

https://tieulun.hopto.org

ta một mảnh đất phì nhiêu, một lòng đất giàu có, một khí hậu nhiệt đới tuy có mặt gây khó khăn nhưng cơ bản là thuận lợi. Vì vậy, khoa học và kỹ thuật phải tác động vào đất đai. Cần phải hiểu đất đai rõ hơn. Trước mắt là công việc điều tra cơ bản cấp bách và rất khẩn trương. Cần phải hiểu kỹ đất đai nước ta, yêu quý đất đai đó và sử dụng nó một cách hợp lý, đồng thời chăm sóc làm cho nó càng giàu thêm lên.

Tóm lại, *về tư liệu sản xuất, các mặt công cụ, năng lượng, đối tượng lao động đều phải đi vào hiện đại nhưng có trọng điểm, đồng thời phát huy cái nửa hiện đại và cải tiến cái thô sơ*, hết sức coi trọng cái đó để làm sao phát huy nhanh nhất, nhiều nhất, mạnh nhất khả năng lao động sẵn có. Có công trường, lẽ ra mỗi người công nhân xây dựng thuộc nghề nào đó phải có 5, 6 loại công cụ mà hiện nay mới chỉ có 1, nhiều là 3 công cụ. Trước kia, người ta dùng cái cuốc từ đời này sang đời kia, bây giờ dùng nửa năm là gẫy, cuốc mạnh tay là gẫy. Tại sao lại như vậy? Không thể để như thế được! Đó là do chất lượng sản phẩm chưa đúng tiêu chuẩn, do chúng ta quản lý sản xuất chưa tốt.

Hiện nay, *tổ chức lại sản xuất* là một vấn đề cực kỳ quan trọng, mà mọi người chúng ta phải quan tâm. Đây là vấn đề quan hệ sản xuất hay lực lượng sản xuất? Theo ý kiến của Bộ chính trị, đây là một vấn đề về quan hệ sản xuất, đồng thời là một vấn đề về lực lượng sản xuất, là một vấn đề của cách mạng khoa học — kỹ thuật. Thí dụ, một vùng nào đó chuyên trồng một loại cây gì với

https://tieulun.hopto.org

hình thức tổ chức như thế nào, làm nông trường quốc doanh lớn hay nhỏ, hay giao cho hợp tác xã làm, v.v... thì đó vừa là vấn đề về quan hệ sản xuất, vừa là vấn đề của cách mạng khoa học — kỹ thuật, cũng tức là vấn đề thuộc về lực lượng sản xuất.

Kết hợp các quy mô nhỏ, vừa và lớn là cách làm của chúng ta. Nói đến kết hợp quy mô nhỏ, vừa và lớn thì căn cứ vào cái gì? Căn cứ vào mục tiêu kinh tế, căn cứ vào điều kiện lao động, vào tài nguyên, vào yêu cầu sản xuất để chọn ra quy mô như thế nào cho hợp lý nhất. Tôi muốn nói rằng, không nhất thiết quy mô nhỏ thì không hiện đại, không nhất thiết quy mô nhỏ thì năng suất thấp. Như làm mỹ nghệ phẩm chẳng hạn, phải theo quy mô nhỏ, nhưng năng suất phải rất cao, giá trị xuất khẩu phải rất cao. Có những cơ sở sản xuất quy mô nhỏ, nhưng sản phẩm rất tốt, yêu cầu kỹ thuật rất hiện đại. Có quy mô vừa và nửa hiện đại mà cũng có quy mô lớn, nhưng công cụ sản xuất lại thô sơ với một vài khâu hiện đại, cũng có những cơ sở sản xuất có quy mô lớn, rất hiện đại. Phải kết hợp mọi quy mô để từng bước đưa nền sản xuất của nước ta hiện nay lên nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa hiện đại.

Còn một điểm nữa là phải *cải tiến và xây dựng hệ thống quản lý nền kinh tế xã hội chủ nghĩa cho phù hợp nhất với nền kinh tế của ta.* Vấn đề quản lý nền kinh tế xã hội ở đây là xây dựng một hệ thống quản lý kinh tế xã hội trên phạm vi cả nước, trong từng ngành, liên ngành và theo từng địa

https://tieulun.hopto.org

phương tỉnh, huyện, từng vùng lãnh thổ, theo từng cơ sở sản xuất. Cán bộ khoa học và kỹ thuật của ta có cần biết là hệ thống quản lý Nhà nước của chúng ta bây giờ ở địa phương là lấy huyện làm đơn vị để quản lý kinh tế không? Nhất thiết là cần phải biết, bởi vì vấn đề này là vấn đề của khoa học quản lý, vừa là khoa học xã hội, vừa là khoa học tự nhiên, vừa là khoa học kỹ thuật.

Với một vài thí dụ trên, tôi đã nêu lên mục tiêu và nội dung của cách mạng khoa học — kỹ thuật. Trên những phương hướng như vậy, có thể hướng dẫn cho nhân dân lao động ta, cho các tổ chức quản lý của ta, cho cán bộ khoa học — kỹ thuật của ta đẩy mạnh công tác của mình, với nội dung và hình thức muôn hình muôn vẻ.

Hôm trước, tôi đã nói vì sao tôi không muốn dùng từ « kỹ thuật trung gian ». Vì có những ý kiến cho rằng, ở các nước kinh tế chưa phát triển thì nhất định phải dùng kỹ thuật trung gian thôi, không thể tiến lên hiện đại ngay được, không thể đi vào kỹ thuật hiện đại ngay được. Thực tiễn không phải như vậy! Bản thân từ « trung gian » không phản ánh được tinh thần cách mạng tiến công mà ta muốn phát huy. Ta có thể sử dụng tất cả mọi hình thức và trình độ kỹ thuật; và ta có đầy đủ khả năng để tiến lên phương hướng hiện đại nhất, lên quy mô lớn nhất, trước hết là ở những khâu chủ yếu.

Vấn đề là phải kết hợp một cách hợp lý các quy mô nhỏ, vừa và lớn, kết hợp thô sơ, cải tiến và hiện đại, có bước đi như thế nào, cách làm như thế nào để có lợi. Các đồng chí ở Bộ xây

https://tieulun.hopto.org

dựng nói rằng xi-măng rồi đây là vấn đề rất khẩn trương. Ở nước ta có nhiều vật liệu để làm xi măng như thế mà xi măng lại rất thiếu, thế thì bây giờ ta có làm xi măng với quy mô mỗi nhà máy chỉ độ mấy vạn tấn không? Phải làm chứ! Tất nhiên làm như vậy, giá thành có đắt, nhưng có xi măng còn hơn là chờ đợi. Đấy là một bài toán, phải tìm cho ra những phương án nào và quy mô nào là thích hợp, nhỏ chừng nào, vừa chừng nào; phải tìm cho ra đáp số tốt nhất, đáp số mà các nhà khoa học gọi là tối ưu. Đấy chính là bài toán đặt ra cho các đồng chí làm khoa học và kỹ thuật. Với một tinh thần như vậy, với những bước đi thích hợp như vậy, ta mới phát huy tất cả lực lượng hơn hai mươi triệu lao động được. Nếu nói hiện đại để đợi có hiện đại rồi mới làm, thì không có cách nào giải quyết được vấn đề.

5 — Vài ý kiến về bước đi và biện pháp tổ chức thực hiện.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một sự nghiệp vĩ đại và khó khăn. Muốn làm được, *phải phát huy mọi sức mạnh tổng hợp* của đất nước ta, của chế độ xã hội chủ nghĩa ưu việt, của con người Việt-nam dũng cảm, thông minh, sáng tạo; sức mạnh của nền chuyên chính vô sản và quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động; sức mạnh tổng hợp của ba cuộc cách mạng; sức mạnh tổng hợp của mọi lực lượng khoa học và kỹ thuật, tổng hợp nghiên cứu cơ bản với nghiên cứu ứng dụng và nghiên cứu triển khai; tổng hợp hiện đại với nửa

https://tieulun.hopto.org

hiện đại và thô sơ; tổng hợp quy mô lớn với quy mô vừa và nhỏ; tổng hợp trước mắt và lâu dài; tổng hợp sức mạnh của trung ương với địa phương và cơ sở, sức mạnh của ngành với sức mạnh của vùng lãnh thổ; sức mạnh trong nước và sức mạnh tranh thủ từ ngoài nước. Sức mạnh tổng hợp là như vậy.

Phải làm sao *tranh thủ đến mức cao nhất những khả năng trong quan hệ hợp tác quốc tế*. Chúng ta muốn làm cơ khí đại quy mô, làm cơ khí chính xác, tiến lên tự động hóa, hóa học hóa, v.v... thì phải xây dựng quan hệ quốc tế cho tốt. Nhưng muốn có quan hệ quốc tế tốt thì chính mình phải có lực lượng, phải có tiềm lực.

Khoa học cơ bản quan trọng vô cùng. Nhất thiết các nhà khoa học của ta phải nhìn xa độ khoảng 20 — 25 năm nữa, phải nhìn ít nhất đến năm 2000. Hiện nay, thế giới có vấn đề số dân, hiện có khoảng 4 tỷ người, rồi đây có thể lên tới 6 tỷ hay là 7 tỷ. Vấn đề lương thực sẽ khó khăn; có những ý kiến cho là sẽ không đủ ăn, nhưng cũng có ý kiến cho là sẽ đủ ăn. Rồi đến vấn đề năng lượng, vật liệu, vấn đề môi trường sống. Do đó, muốn xây dựng tốt một nền khoa học của nước ta, nhất định ta phải biết nhìn xa, phải thấy những vấn đề cơ bản, nếu không sẽ gặp khó khăn. Ở một nước như nước ta, một nước rồi đây sẽ có 60—80 triệu dân, mà không có chiến lược khoa học đúng đắn ngay từ bây giờ thì không thể giải quyết được vấn đề đâu.

Lấy một thí dụ, bây giờ ở một nước kinh tế phát triển như Liên-xô, có khoảng 20% lực lượng

https://tieulun.hopto.org

lao động làm nông nghiệp; ở Cộng hòa dân chủ Đức khoảng 10% hay 8% gì đó, ở Mỹ khoảng 4%. Ở nước ta, tôi nghĩ đến lúc nào đó sẽ có khoảng 10 — 15% làm nông nghiệp; nếu lúc đó ta có 30 triệu lao động, thế thì 10% là 3 triệu, 15% là 4 triệu rưỡi người. Thế còn lực lượng lao động còn lại sẽ làm gì, phân bố nghề nghiệp như thế nào, bố cục lao động trên các vùng lãnh thổ thế nào, bộ mặt thành thị và nông thôn sẽ ra sao, đời sống nhân dân mỗi miền đất nước lúc đó như thế nào, ta phải biết suy nghĩ lo toan từ bây giờ. Phải lo vấn đề rừng núi như thế nào, cách ăn ở trên các vùng đồi núi như thế nào; trồng cây gây rừng như thế nào, sử dụng bờ biển, sông ngòi như thế nào... Những chuyện như thế, ta phải suy nghĩ, phải biết nhìn xa trông rộng hơn.

Không lâu nữa, ta sẽ có 60 triệu dân, 30 triệu lao động trong đó 6 triệu làm nông nghiệp. Thế thì ta phải suy nghĩ về bố trí lao động từ bây giờ. Hiện nay, ta đã có chủ trương đưa dân đi vùng kinh tế mới. Nhưng ta phải làm việc đó một cách có quy hoạch, có tổ chức. Đó là một vấn đề cực kỳ quan trọng. Cho nên, vấn đề kết hợp trước mắt và lâu dài là quan trọng vô cùng, nó cũng liên quan đến nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng và nghiên cứu triển khai.

Lại như về vấn đề nguyên liệu, vật liệu thì có những nguyên liệu sẽ cạn đi, có những vật liệu tái sinh được, thế thì vấn đề vật liệu, nguyên liệu nên giải quyết như thế nào?

Về các ngành khoa học, thì ngành nào cũng thấy ngành mình quan trọng cả. Tôi chưa hiểu

https://tieulun.hopto.org

lắm thành thử khó xác định. Rõ ràng là vật lý quan trọng, hóa học cũng quan trọng, còn sinh vật thì nhất định là quan trọng rồi.

Khoa học của ta phải đi vào những hướng hiện đại bằng sức mạnh trong nước và sức mạnh của tri thức trên thế giới. Cần phải nắm vững những thành tựu khoa học thế giới để giải quyết những vấn đề thực tiễn của ta. Phải giải quyết mối quan hệ khoa học — kỹ thuật — sản xuất một cách biện chứng. Có những lĩnh vực khoa học hầu như không phải trải qua khâu kỹ thuật phức tạp gì lắm, có thể đi thẳng vào sản xuất, nhưng có nhiều lĩnh vực thì khoa học nhất thiết phải qua những khâu kỹ thuật khá phức tạp mới đi vào sản xuất được. Chọn những ngành khoa học nào, ưu tiên những loại nghiên cứu nào (cơ bản, ứng dụng hay triển khai) là vấn đề phải bàn. Ta sẽ tổ chức những hội nghị chuyên đề để giải quyết những vấn đề đó.

Bây giờ, tôi nói một điểm nữa là: muốn làm cách mạng khoa học — kỹ thuật thì *phải có lực lượng khoa học và kỹ thuật*. Đó là lực lượng nào? Cách mạng khoa học — kỹ thuật làm thay đổi tận gốc lực lượng sản xuất của xã hội Việt-nam, biến nước ta từ một nền sản xuất nhỏ tiến lên nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, có năng suất lao động mới ngày càng cao, tạo nên sản phẩm xã hội ngày càng dồi dào. Sự nghiệp đó phải là sự nghiệp của hơn hai mươi triệu người lao động, những người trực tiếp lao động sản xuất với đội quân chủ lực — như đồng chí Phạm-văn-Đồng gọi mà tôi cũng nhất trí — là đội ngũ cán bộ khoa học và

https://tieulun.hopto.org

kỹ thuật. Chúng ta cần phát huy toàn bộ các lực lượng đó mới làm được cách mạng khoa học — kỹ thuật. Hơn hai mươi triệu người trực tiếp lao động, trong đó có lực lượng công nhân kỹ thuật, lực lượng nông dân tiên tiến đang từng ngày từng giờ mang sức lực của mình để xây dựng chủ nghĩa xã hội — đó là một lực lượng vô cùng to lớn, vô cùng vĩ đại. Chúng ta phải chăm lo nâng cao ý thức giác ngộ xã hội chủ nghĩa và kỹ năng, phương pháp lao động của những người lao động đó và tạo những điều kiện làm việc, điều kiện lao động tốt cho họ.

Chúng ta còn có trên mười triệu học sinh là những người lao động tương lai, sau này sẽ trở thành những người trực tiếp làm công tác khoa học và kỹ thuật, và ngay bây giờ lực lượng đó đã có thể tham gia vào nhiều hoạt động khoa học và kỹ thuật cũng như những hoạt động sản xuất của cải vật chất của xã hội. Ta không thể coi nhẹ lực lượng đó. Phải chăm lo lực lượng đó. Tôi nghĩ rằng đó là một trong những nội dung của cải cách giáo dục. *Phải đưa tri thức khoa học và kỹ thuật vào trong giáo dục*, chú trọng từ đồ chơi của các cháu ở vườn trẻ và mẫu giáo đến chương trình, nội dung và phương pháp giảng dạy trong các trường phổ thông, trong các trường đại học.

Phải nhìn toàn diện như thế mới thấy được đầy đủ lực lượng khoa học và kỹ thuật. Các Viện nghiên cứu khoa học rồi đây sẽ được tăng cường và nhất thiết phải được tăng cường, tăng cường về người, tăng cường về thiết bị. Ở một số viện, hiện nay làm việc còn phân tán, có nhiều viện

https://tieulun.hopto.org

không có điều kiện làm việc tốt, có những viện «chủ yếu» thì lại là yếu nhất. Như Nghị quyết của Đảng đã chỉ rõ, các trường đại học phải có nhiệm vụ giảng dạy, đồng thời phải có nhiệm vụ nghiên cứu, có cơ sở nghiên cứu.

Đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật bao gồm nhiều ngành, nhiều loại, nhưng nói chung phải là một đội ngũ gồm những người vừa có tri thức khoa học và kỹ thuật, vừa là những chiến sĩ cách mạng trên mặt trận khoa học và kỹ thuật. Ta coi trọng và sử dụng tri thức của các chuyên gia, kể cả chuyên gia nước ngoài, nhưng phương hướng phấn đấu của các chuyên gia ta là phải trở nên những chiến sĩ cách mạng. *Phải tăng cường đội ngũ cán bộ quản lý khoa học và kỹ thuật*, am hiểu khoa học và kỹ thuật và hiểu biết về kinh tế... *Phải tăng cường thiết bị kỹ thuật cho các cơ sở nghiên cứu.*

Trong lực lượng lao động trực tiếp, cần tạo nên phong trào phát minh, sáng kiến, cải tiến kỹ thuật, hợp lý hóa sản xuất. Vấn đề này rất quan trọng, quan trọng lắm. Hiện nay, trong số công nhân của ta, tỷ lệ công nhân kỹ thuật lành nghề còn ít, trình độ khoa học, kỹ thuật chưa cao, trình độ văn hóa chưa đều. Phong trào phát minh, sáng kiến, cải tiến kỹ thuật trong công nhân còn hẹp và thấp. Vì vậy, chúng ta phải làm sao để nâng cao được trình độ văn hóa cho nhân dân lao động, chú trọng đào tạo con người lao động Việt-nam mới, con người làm chủ tập thể, con người yêu nước xã hội chủ nghĩa, có văn hóa, có tri thức khoa học và kỹ thuật, những con người lao động

https://tieulun.hopto.org

xã hội chủ nghĩa. *Phát động phong trào quần chúng trong công nhân, trong thanh niên, trong quân đội tiến quân vào khoa học và kỹ thuật*, đồng thời *chăm lo đào tạo đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật và công nhân kỹ thuật với tỷ lệ cân đối, đồng bộ và có chất lượng.*

Tôi thấy nhất định phải *đẩy rất mạnh việc đào tạo cán bộ có trình độ trên đại học ở trong nước đồng thời với việc đào tạo ở ngoài nước. Phải hết sức coi trọng việc đào tạo ở trong nước.* Hôm nay, do ít thì giờ, tôi không nói nhiều. Chúng ta phải thấy rằng đào tạo trên đại học ở ngoài nước là rất cần thiết để học những tri thức mà trong nước chưa thể có được, cho nên cần phải cho đi học. Tuy nhiên, với trình độ khoa học và kỹ thuật ở nước ta hiện nay, chúng ta có điều kiện và phải tiến hành mạnh bạo việc đào tạo cán bộ có trình độ trên đại học ở trong nước. Chúng ta phải biết chọn những đề tài do nông nghiệp đề ra, do công nghiệp nhẹ đề ra, do công nghiệp nặng đề ra, do thực tiễn cuộc sống đề ra... thì dù nghiên cứu bừa ăn thế nào cho thật khoa học, nghiên cứu bèo hoa dâu, nghiên cứu tạo ra phân bón ở trong nước, và tổng quát hơn như những vấn đề khoa học và kỹ thuật nhiệt đới. Thế thì, những phó tiến sĩ hay tiến sĩ được đào tạo đó không cần « Việt-nam hóa » nữa, không cần « nhiệt đới hóa » nữa. Kiên quyết đi vào đào tạo cán bộ khoa học và kỹ thuật ở các cấp, kể cả trên đại học ở trong nước, và phải đánh giá đội ngũ này theo giá trị của các công trình khoa học mà họ đã đóng góp

https://tieulun.hopto.org

đối với sản xuất và đời sống nước ta. *Cần đánh giá đúng những người kỹ sư lâu năm làm công tác trong các ngành.* Về cách làm, có thể nghiên cứu cho cụ thể và đúng đắn, nhưng cần phải đánh giá toàn diện, cân nhắc đầy đủ các yếu tố chủ quan và khách quan.

Cần xác định khả năng, trình độ, cần phải có một sự «điều tra cơ bản» về cán bộ khoa học và kỹ thuật hiện có của ta, *bố trí thật thích hợp lực lượng cán bộ khoa học và kỹ thuật*, người nào làm ở đâu đúng chỗ thì phải bố trí để làm tốt ở đấy. Mỗi người phải thấy mình ở đâu thì phục vụ được tốt nhất, có thể đề ra nguyện vọng và cấp trên cần chú ý đến nguyện vọng của người làm công tác khoa học và kỹ thuật. Người đi học độ 15 năm, hiểu một ngành này rồi, lại chuyển sang ngành kia, là chuyện không ai làm. Nước ta nghèo như vậy mà làm như thế là rất lãng phí. Nếu có ai tính toán được hết những lãng phí đó là bao nhiêu thì cũng là điều nên làm. Tôi có nghe, không biết có đúng không, có đồng chí đi nghiên cứu vật lý ở nước ngoài rồi mà bây giờ lại chuyển sang thể thao thể dục chuyên nghiệp. Tôi biết có đồng chí kỹ sư đi học về kỹ thuật hàn và đã về, bao nhiêu năm nay, nhưng do sử dụng không hợp lý bây giờ đi làm công tác khác. Còn về chính sách đãi ngộ, điều kiện làm việc, v.v... hiện đều có nhiều vấn đề phải giải quyết. Chúng ta sẽ cố gắng giải quyết từng bước trong điều kiện và khả năng hiện nay của nước nhà còn nhiều khó khăn về kinh tế.

https://tieulun.hopto.org

Tóm lại, qua mấy ngày làm việc, chúng ta đều nhất trí đánh giá hội nghị này bước đầu đã thành công lớn. Đó là thành công bước đầu với ý nghĩa là làm cho cán bộ khoa học và kỹ thuật đều có mong muốn trở thành những người chiến sĩ cách mạng của Đảng trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật; với ý nghĩa là khoa học và kỹ thuật phải phục vụ sản xuất, phục vụ đời sống của nhân dân lao động, phục vụ quốc phòng, phục vụ lợi ích của Tổ quốc, của đất nước Việt-nam thân yêu của chúng ta, làm cho tất cả mọi người đều thấy rằng mình phải có tinh thần làm chủ tập thể cao, có lòng yêu nước xã hội chủ nghĩa, phải có tinh thần đoàn kết, lao động hăng say và tinh thần hợp tác xã hội chủ nghĩa.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt trong ba cuộc cách mạng. Cho nên, chúng ta cần hiểu rằng, làm tốt cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật thì có tác dụng to lớn đối với sự nghiệp của đất nước. Chúng ta làm cách mạng khoa học — kỹ thuật không phải trong điều kiện như của Liên-xô đang xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa cộng sản và đã có một tiềm năng khoa học và kỹ thuật rất lớn. Càng không phải như ở Mỹ. Ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện của nước ta, với chế độ xã hội chủ nghĩa ưu việt, với con người Việt-nam dũng cảm, thông minh, sáng tạo, với đất đai và tài nguyên phong phú, và trong điều kiện của thế kỷ 20 có hai hệ thống kinh tế — xã hội, trong đó chủ nghĩa xã hội đang lên, chủ nghĩa tư bản đang xuống, cách mạng khoa học — kỹ thuật phát triển

https://tieulun.hopto.org

với quy mô và tốc độ chưa từng thấy. Nhưng điểm xuất phát của ta còn rất thấp về tiền đề kinh tế và khoa học — kỹ thuật. Thế thì ta phải làm sao đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật để đáp ứng đến mức cao nhất yêu cầu của cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, để xây dựng cho được một nền khoa học và kỹ thuật Việt-nam hiện đại, có tiềm lực khoa học — kỹ thuật hết sức lớn mạnh, bao gồm cả lực lượng quần chúng to lớn trong đó có lực lượng nòng cốt là những chiến sĩ khoa học và kỹ thuật có dũng khí, có tinh thần sáng tạo... Như vậy thì nội dung và bước đi của cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta sẽ thích hợp với điều kiện cụ thể của ta; ta sẽ đi tới với một tư tưởng cách mạng tiến công và với một sức mạnh tổng hợp to lớn.

Trước mắt, chúng ta cần tập trung lực lượng thực hiện kế hoạch 5 năm 1976—1980 cho tốt, làm nông nghiệp, làm lương thực, làm cơ khí, v.v... cho tốt. Năm năm này mà làm lương thực không tốt thì không được đâu! Mà muốn làm lương thực tốt thì phải làm thủy lợi tốt, phải cơ giới hóa, hóa học hóa, trong đó thủy lợi là hàng đầu. Phải xây dựng công nghiệp nhẹ, cơ khí, năng lượng, luyện kim... Bây giờ một nước như thế này mà chưa được một triệu tấn gang, thép thì các đồng chí cảm thấy có đau xót không?

Tôi có đọc một quyển sách của một nhà chiến lược phương Tây, trong đó kể ra các mặt: dân số, diện tích, đất đai, năng lượng theo đầu người, thu nhập quốc dân tính theo đầu người, rồi tiềm năng,

https://tieulun.hopto.org

sức mạnh để thực hiện ý định chiến lược, v,v... ; tác giả đánh giá các mặt ấy từ điểm 1 đến điểm 5 để cuối cùng nêu lên một con số tổng hợp. Theo quan điểm của tác giả đó, nước Việt-nam ta, về lãnh thổ và về dân số, cộng lại được điểm 1 ; còn về năng lượng và về thu nhập quốc dân tính theo đầu người thì được đánh giá bằng con số không, bởi vì theo cách tính của cuốn sách đó thì, thu nhập quốc dân theo đầu người từ 200 đô-la trở lên mới được điểm 1. Thế là, nước Việt-nam ta hiện nay theo « nhà chiến lược » nói trên thì chưa được ghi vào bản đồ thế giới về năng lượng và thu nhập tính theo đầu người ! Ta có đau xót vì cái chuyện đó không ? Hay là ta bằng lòng với tình hình như vậy ? Ta có thể làm hơn được không ? Biết nỗi nhục mất nước rồi nên ta đã vùng lên chiến đấu giành lại non sông ; nhưng mà hiện nay nhân dân ta còn nghèo khổ như vậy, còn sống thiếu thốn như vậy, ta có đau xót hay không ? Cho nên mọi người chúng ta phải suy nghĩ ngày đêm để tìm ra con đường làm cho dân giàu, nước mạnh làm cho chủ nghĩa xã hội toàn thắng, làm cho bằng được. Trước kia, khi còn mất nước, mỗi người chúng ta đều ngày đêm suy nghĩ dù là đầu rơi máu chảy cũng nhất định xốc tới chiến đấu, giành lại đất nước. Bây giờ, ta nhất định phải làm cho nước Việt-nam yêu quý của chúng ta trở thành một nước xã hội chủ nghĩa giàu mạnh. Thật vậy, tôi muốn nhấn mạnh một lần nữa với các đồng chí là phải biết đau xót với cái nghèo nàn, lạc hậu của đất nước ta, đau xót trước đời sống thấp kém

https://tieulun.hopto.org

của nhân dân ta. Nước Việt-nam anh hùng phải là một nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa giàu mạnh, một nước Việt-nam có kinh tế công—nông nghiệp hiện đại, có quốc phòng vững mạnh, có nền văn hóa, khoa học và kỹ thuật tiên tiến. Chúng ta phải phấn đấu để trong khoảng thời gian 15 — 20 năm, tiến hành thắng lợi một sự nghiệp hết sức to lớn ấy.

Cần bắt tay ngay vào việc. Khi chưa tập hợp lực lượng được bằng tổ chức chặt chẽ và hoàn chỉnh thì có thể tập hợp, tổ chức lực lượng theo nhiệm vụ, và có những cơ quan đứng ra tập hợp để nghiên cứu những đề tài cơ bản và tiến hành những công tác điều tra cơ bản. Tôi mong rằng tất cả các đồng chí, với tinh thần của những người chiến sĩ của Đảng trên mặt trận cách mạng khoa học — kỹ thuật, có quyết tâm lớn, đoàn kết hơn nữa, tổ chức lại chặt chẽ hơn nữa, kiên quyết tập trung lực lượng vào những trọng điểm, vào những mũi nhọn; lao động sáng tạo, cách mạng, khoa học, trung thực, đoàn kết, vừa bền bỉ, vừa táo bạo, phát hiện ra những chân trời mới và mãi mãi vươn lên đỉnh cao của nền khoa học hiện đại của nước ta và của thế giới.

Tôi xin chuyển lời thăm hỏi của Đảng và Chính phủ đến tất cả các đồng chí cán bộ khoa học và kỹ thuật, công nhân kỹ thuật trong cả nước, đến anh chị em Việt kiều làm công tác khoa học, kỹ thuật. Chúc tất cả hăng hái tiến lên, góp phần cống hiến xứng đáng vào công cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật, vào sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội.

https://tieulun.hopto.org

THAM LUẬN

TẠI ĐẠI HỘI ĐẠI BIỂU TOÀN QUỐC LẦN THỨ IV CỦA ĐẢNG*

Thưa Đoàn chủ tịch,

Thưa các đồng chí,

Đại hội lần thứ IV của Đảng ta họp vào lúc một kỷ nguyên mới vô cùng rực rỡ đang mở ra trên đất nước ta: Tổ quốc ta đã hoàn toàn giải phóng, nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt-nam ra đời, cả nước thống nhất cùng tiến lên chủ nghĩa xã hội. Hướng về Đại hội, lòng tràn đầy tự hào và phấn khởi, toàn Đảng, toàn dân và toàn quân ta tin tưởng Đại hội lịch sử lần này của Đảng nhất định sẽ thành công tốt đẹp.

Tôi hoàn toàn nhất trí với bản Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Trung ương Đảng do đồng chí Lê-Duẩn, Bí thư thứ nhất Ban chấp hành Trung ương Đảng, trình bày trước Đại hội; với bản Báo cáo về phương hướng, nhiệm vụ và mục tiêu chủ yếu của kế hoạch 5 năm 1976 — 1980 do đồng chí

* Ngày 19 tháng 12 năm 1976.

https://tieulun.hopto.org

Phạm-văn-Đồng trình bày trước Đại hội ; với bản Báo cáo tổng kết công tác xây dựng Đảng và sửa đổi Điều lệ Đảng do đồng chí Lê-đức-Thọ trình bày trước Đại hội.

Đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa đã được nêu lên trong bản Báo cáo chính trị là bó đuốc soi đường cho toàn Đảng và toàn dân ta tiến lên hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ cách mạng vĩ đại trong giai đoạn mới.

Tôi xin phát biểu mấy ý kiến về cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật.

I

Thưa các đồng chí,

Từ Đại hội lần thứ III của Đảng đến nay, trên cơ sở phát triển đường lối chung của cách mạng nước ta, đường lối và chủ trương về cách mạng khoa học — kỹ thuật của Đảng ta đã từng bước được hình thành và ngày càng hoàn chỉnh thêm.

Trong những năm kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và xây dựng chủ nghĩa xã hội, trên mặt trận khoa học và kỹ thuật, chúng ta đã đạt được những thành tích to lớn, tuy mới bước đầu, nhưng rất đáng tự hào và phấn khởi. Là một lĩnh vực còn mới mẻ, nhưng hoạt động khoa học và kỹ thuật ngày càng đóng vai trò quan trọng trong sự nghiệp đấu tranh cách mạng của nhân dân ta.

https://tieulun.hopto.org

Đồng chí Võ-nguyên-Giáp đọc tham luận về cách mạng khoa học—kỹ thuật tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV của Đảng

https://tieulun.hopto.org

Cách mạng kỹ thuật cùng với hoạt động khoa học đã góp phần quan trọng vào việc giải quyết các vấn đề thực tiễn do yêu cầu phát triển của nền kinh tế quốc dân đề ra, đặc biệt đã góp phần rất to lớn vào thắng lợi vĩ đại của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Trên mặt trận kinh tế, cuộc cách mạng kỹ thuật, kết hợp với những thành tựu khoa học, trong nông nghiệp, với hệ thống thủy lợi, bèo hoa dâu và các loại giống mới, đã làm nên những cánh đồng 5 tấn, 10 tấn. Trong giao thông vận tải, mặc dầu địch đánh phá ác liệt, phá hủy và phong tỏa hầu hết các đường giao thông thủy, bộ, cuộc cách mạng kỹ thuật với những phương tiện kỹ thuật thô sơ và chưa thật hiện đại, đã vượt qua nhiều khó khăn, lập được kỳ công, góp phần vào thành tích vận chuyển hàng triệu tấn hàng và vũ khí ra mặt trận cũng như đến mọi nẻo đường của đất nước, bảo đảm cho quân đội ta đánh thắng quân thù, cho nhân dân ta có đời sống tương đối ổn định ngay trong chiến tranh. Trên mặt trận đấu tranh quân sự, cuộc cách mạng kỹ thuật rộng lớn được tiến hành trong quân đội, với các ngành kỹ thuật hiện đại như điện tử, tự động, điều khiển từ xa, cơ khí chính xác... đi đôi với sự phát triển sáng tạo của một nền khoa học quân sự độc đáo, trong một thời gian tương đối ngắn, đã tạo nên cơ sở vật chất cho quân đội ta, từ những cuộc chiến đấu bằng trung đoàn và sư đoàn bộ binh là chủ yếu, tiến nhanh đến những cuộc chiến đấu quy mô lớn của những binh đoàn hiện đại, hùng mạnh vận động trên chiến trường cả nước với nhịp độ thần tốc.

https://tieulun.hopto.org

Khoa học và kỹ thuật đã bước đầu đi vào quần chúng, góp phần dấy lên phong trào thi đua lao động xã hội chủ nghĩa, lao động có kỷ luật, có kỹ thuật, với năng suất cao. Điều quan trọng là chúng ta đã xây dựng được một đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và công nhân lành nghề đáng kể, là cái vốn ban đầu hết sức quý báu để phát triển trong giai đoạn mới của cách mạng.

Tuy nhiên, so với yêu cầu nhiệm vụ cách mạng, hoạt động khoa học và kỹ thuật vừa qua còn nhiều nhược điểm và khuyết điểm, còn chưa đóng được vai trò then chốt của mình trong sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Ngày nay, với thắng lợi vĩ đại của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, nhân dân ta bước vào kỷ nguyên mới: kỷ nguyên độc lập, thống nhất và xã hội chủ nghĩa.

Vận dụng chủ nghĩa Mác — Lê-nin một cách đúng đắn, sáng tạo vào thực tiễn cụ thể của cách mạng nước ta, Đảng đã đề ra đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là:

«Nắm vững chuyên chính vô sản, phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, tiến hành đồng thời ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt, đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa là nhiệm vụ trung tâm của cả thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội; xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, xây

https://tieulun.hopto.org

dựng nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng nền văn hóa mới, xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa...»[1]

Cách mạng xã hội chủ nghĩa ở Việt-nam phải là sự phát triển *tổng hợp* của ba cuộc cách mạng. Ba cuộc cách mạng đó cần được tiến hành *đồng thời*, quan hệ chặt chẽ với nhau, tác động lẫn nhau, không thể tách rời nhau. Đó là một luận điểm đúng đắn và sáng tạo, phản ánh tập trung đặc điểm to nhất của quy luật tiến từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa trong điều kiện của nước ta.

Cách mạng về quan hệ sản xuất dẫn đến chỗ xác lập và ngày càng hoàn thiện quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa, do đó mở đường phát triển cho cách mạng khoa học — kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa. Cách mạng khoa học — kỹ thuật có tác dụng đẩy mạnh, củng cố và hoàn thiện cách mạng về quan hệ sản xuất đồng thời thúc đẩy cách mạng tư tưởng và văn hóa. Cách mạng tư tưởng và văn hóa tạo tiền đề và điều kiện cho cách mạng khoa học — kỹ thuật và cách mạng về quan hệ sản xuất tiến lên.

Vì vậy mà ba cuộc cách mạng đều có vị trí quan trọng, không thể coi nhẹ một cuộc cách mạng nào; nhưng trong đó, *cách mạng khoa học kỹ thuật giữ vị trí then chốt.*

Cách mạng khoa học — kỹ thuật giữ vị trí then chốt là vì nó làm biến đổi đến gốc rễ lực lượng

---

1. Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ IV.

https://tieulun.hopto.org

sản xuất của xã hội, cải biến nền sản xuất nhỏ với năng suất lao động thấp thành sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa với năng suất lao động ngày càng cao, xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, đưa chủ nghĩa xã hội đến thắng lợi trên đất nước ta.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật giữ vị trí then chốt là vì tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng tức là đề đẩy mạnh công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, « là nhiệm vụ trung tâm của cả thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ». Cách mạng khoa học — kỹ thuật càng phát triển mạnh mẽ thì nhiệm vụ trung tâm của cả thời kỳ quá độ càng được nhanh chóng hoàn thành.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật còn tác động sâu rộng đến mọi mặt của đời sống xã hội, tăng cường và củng cố nền chuyên chính vô sản, cùng với cuộc cách mạng về quan hệ sản xuất và cách mạng tư tưởng và văn hóa tạo nên cơ sở để xây dựng chế độ mới, nền kinh tế mới, nền văn hóa mới và con người mới xã hội chủ nghĩa.

Trong khi trên thế giới, ở các nước xã hội chủ nghĩa cũng như ở các nước tư bản chủ nghĩa, cách mạng khoa học — kỹ thuật đang diễn ra như vũ bão trên cơ sở nền đại công nghiệp cơ khí, nền kinh tế phát triển đến trình độ cao, thì chúng ta bước vào cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật trong những điều kiện cụ thể sau đây:

1 — Chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật trong điều kiện nước ta đang ở trong quá trình từ một nền kinh tế sản xuất nhỏ là phổ biến, kỹ thuật chủ yếu còn là thủ công, tiến thẳng lên

https://tieulun.hopto.org

sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Nền kinh tế ấy lại bị chiến tranh tàn phá nặng nề trong mấy chục năm qua. Do đó, cơ sở vật chất cũng như tiền đề khoa học và kỹ thuật còn rất thấp.

2 — Nhưng chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật dưới chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa với những thuận lợi rất cơ bản về tiền đề kinh tế — xã hội.

3 — Chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật với sức mạnh của toàn thể nhân dân lao động nước ta, với những con người Việt-nam vốn giàu đức tính cần cù, thông minh, sáng tạo, đã được rèn luyện và tổ chức lại trong chiến đấu và sản xuất, có những khả năng to lớn để làm chủ khoa học và kỹ thuật tiên tiến.

4 — Chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật trên một đất nước được thiên nhiên ưu đãi. Nước ta ở trong vùng nhiệt đới, có đồng bằng, rừng, núi, biển, thềm lục địa, có tài nguyên phong phú và đa dạng. Điều kiện thiên nhiên về cơ bản có nhiều thuận lợi cho việc xây dựng một nền kinh tế độc lập, tự chủ, hoàn chỉnh, cho việc phát triển một nền khoa học và kỹ thuật với những ngành mũi nhọn độc đáo.

5 — Chúng ta tiến hành cách mạng khoa học — kỹ thuật trong khi trên thế giới loài người đang ở trong thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội và cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng đang phát triển với tốc độ và quy mô chưa từng có.

Trên cơ sở những điều kiện đã nêu ra trên đây, chúng ta *hoàn toàn có khả năng và cần phải thực*

https://tieulun.hopto.org

hiện thắng lợi cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật với những xu hướng có tính quy luật và những phương pháp cách mạng phù hợp với tình hình cụ thể của nước ta.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật là một bộ phận hữu cơ của sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Xuất phát từ đường lối chung của Đảng về cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết chúng ta cần khẳng định rằng *cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta luôn luôn tuân theo quy luật chung và quy luật kinh tế cơ bản của chủ nghĩa xã hội*, bảo đảm thỏa mãn nhu cầu vật chất và văn hóa ngày càng cao của nhân dân lao động và sự phát triển tự do và toàn diện của mọi thành viên trong xã hội. Những nhu cầu thực tiễn đó của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, của sản xuất, đời sống và quốc phòng, sự nhất trí cao độ về lợi ích cơ bản của nhân dân lao động về mục tiêu cơ bản của cách mạng khoa học — kỹ thuật là nguồn sức mạnh to lớn thúc đẩy cách mạng khoa học — kỹ thuật tiến lên.

Do đó, cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta hoàn toàn khác hẳn với cách mạng khoa học — kỹ thuật ở các nước tư bản chủ nghĩa, ở đó cuộc cách mạng ấy chỉ phục vụ mục tiêu siêu lợi nhuận và ý đồ xâm lược của tập đoàn tư bản lũng đoạn, gây ra biết bao hậu quả xã hội tiêu cực và gặp phải những sự kìm hãm không thể nào vượt qua được. Ở nước ta thì trái lại, cách mạng khoa học—kỹ

https://tieulun.hopto.org

thuật mang bản chất của chế độ xã hội chủ nghĩa ưu việt với những tiềm năng to lớn, những triển vọng vô tận.

Vấn đề là ở chỗ, trong tình trạng nền kinh tế nước ta sản xuất nhỏ còn là phổ biến, lao động phần lớn còn là lao động thủ công, chúng ta phải vận dụng những phương pháp cách mạng và khoa học như thế nào để từ một điểm xuất phát còn thấp kém như vậy, tiến hành thành công cách mạng khoa học — kỹ thuật, xây dựng thành công cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội trong một thời gian tương đối ngắn. *Xu hướng cơ bản có tính quy luật, phương pháp duy nhất đúng đắn đòi hỏi chúng ta phải đi thẳng vào cách mạng khoa học — kỹ thuật, thực hiện cùng một lúc, trong một quá trình cách mạng khoa học — kỹ thuật thống nhất, những mục tiêu và nội dung mà các nước ở trên thế giới đã từng giải quyết trong một thời gian dài, ở các giai đoạn khác nhau của lịch sử.* Do đó, cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta diễn ra bằng những bước tuần tự, nhưng hết sức tích cực, kết hợp với những bước nhảy vọt; bằng cách triển khai toàn diện, đồng thời tập trung vào những trọng điểm, phục vụ cho những yêu cầu cơ bản nhất của nền kinh tế quốc dân; bằng cách phát huy cao độ tinh thần tự lực tự cường, không ngừng sáng tạo ra những tiến bộ khoa học và kỹ thuật ngày càng hiện đại, đồng thời tranh thủ đến mức cao nhất những thành tựu hiện đại của khoa học và kỹ thuật trên thế giới, để làm biến đổi từng

https://tieulun.hopto.org

bộ phận, đi đến làm biến đổi toàn bộ lực lượng sản xuất và phát triển nhanh chóng nền khoa học và kỹ thuật của nước ta.

Như vậy, đối với cách mạng khoa học—kỹ thuật ở nước ta, yêu cầu đề ra rất cao, nội dung vừa phong phú vừa phức tạp, nhịp độ phát triển phải rất nhanh, tốc độ tiến lên phải rất lớn. Để đáp ứng được những nhiệm vụ to lớn trên, chúng ta chỉ có thể thành công và nhất định thành công bằng cách dựa vào sức mạnh tổng hợp của chế độ xã hội chủ nghĩa ưu việt, của đất nước ta giàu đẹp, của con người Việt-nam cần cù và dũng cảm, thông minh và sáng tạo, của điều kiện quốc tế thuận lợi trong thời đại mới.

Sự nghiệp cực kỳ to lớn nhưng hết sức khó khăn trên đây, là một sự nghiệp mà thông thường phải hàng trăm năm mới làm được, đòi hỏi ở nhân dân ta một quyết tâm rất lớn, một nghị lực phi thường, một tinh thần chủ động và sáng tạo vượt bậc.

II

Thưa các đồng chí,

Bước sang giai đoạn mới, cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta có nhiệm vụ hết sức to lớn và nặng nề.

Căn cứ vào đường lối và nhiệm vụ chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa, vào đường lối và

https://tieulun.hopto.org

nhiệm vụ xây dựng kinh tế xã hội chủ nghĩa của Đảng, nhiệm vụ của cách mạng khoa học — kỹ thuật là :

Dưới sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước chuyên chính vô sản, kết hợp chặt chẽ với cuộc cách mạng về quan hệ sản xuất và cách mạng tư tưởng và văn hóa, ra sức phấn đấu tạo nên những biến đổi sâu sắc trong toàn bộ lực lượng sản xuất, trong cơ cấu tổ chức sản xuất và trong quản lý kinh tế xã hội, đưa nền kinh tế nước ta tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa với năng suất lao động ngày càng cao ;

Trên cơ sở không ngừng phát huy quyền làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa, không ngừng nâng cao trình độ làm chủ khoa học và kỹ thuật của nhân dân lao động, phát triển mạnh mẽ khoa học và kỹ thuật, đưa nhanh tiến bộ khoa học và kỹ thuật vào sản xuất ;

Làm cho cách mạng khoa học — kỹ thuật thực sự phát huy vai trò then chốt của mình, góp phần quan trọng hoàn thành về cơ bản trong vòng 15 — 20 năm công cuộc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, đồng thời xây dựng thành công nền khoa học và kỹ thuật Việt-nam hiện đại với một cơ cấu phù hợp với tình hình nước ta.

Khoa học và kỹ thuật phải phục vụ đời sống, giải quyết tốt vấn đề ăn, mặc, ở, đi lại, sức khỏe, học hành và những yêu cầu khác về văn hóa của nhân dân ta. Trước hết, phải quan tâm đầy đủ và giải quyết tốt vấn đề lương thực, thực phẩm, bảo đảm cho bữa ăn của nhân dân ta có cơ cấu khoa học, có chất lượng dinh dưỡng ngày càng cao, phù hợp với từng địa phương, từng dân tộc trên

https://tieulun.hopto.org

đất nước ta. Phải nhanh chóng góp phần giải quyết vấn đề mặc ấm, mặc tốt, đẹp rồi mặc đẹp — đẹp và thanh lịch, của nhân dân ta trên những vùng khí hậu khác nhau của đất nước, từ đỉnh núi cao Hoàng-liên-sơn tới vùng châu thổ sông Cửu-long; giải quyết tốt vấn đề nhà ở cho nhân dân ta, với những kiểu nhà thích hợp, phù hợp với khả năng của ta trong bước đường tiến lên, những kiểu nhà vừa hiện đại, vừa dân tộc, từ miền núi đến đồng bằng và ven biển, từ thành thị đến nông thôn. Khoa học và kỹ thuật phải tích cực góp phần xây dựng hàng loạt trường học, bệnh viện, câu lạc bộ, nơi nghỉ ngơi, v.v... trên khắp mọi miền đất nước ta.

Khoa học và kỹ thuật phải phục vụ sản xuất, góp phần quan trọng vào việc xây dựng nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, xây dựng cơ cấu công — nông nghiệp hiện đại; xây dựng một nền nông nghiệp lớn phát triển toàn diện, cân đối, chuyên canh và thâm canh trên cả các vùng đồng bằng, trung du và miền núi; xây dựng nghề rừng, nghề biển; xây dựng một hệ thống công nghiệp tương đối hoàn chỉnh với những ngành quan trọng có tiềm lực lớn. Phải tích cực góp phần làm ra nhiều mặt hàng tiêu dùng vừa tốt, vừa đẹp cho nhân dân, làm cho trong một tương lai không xa nhiều mặt hàng đặc sản nông nghiệp nhiệt đới, nhiều mặt hàng mỹ nghệ nổi tiếng, nhiều sản phẩm công nghiệp nước ta đạt tiêu chuẩn quốc tế sẽ xuất hiện trên thị trường thế giới. Việt-nam phải trở thành một nước giỏi, rất giỏi, về khoa học và kỹ thuật nông nghiệp, nghề rừng, nghề biển nhiệt đới.

https://tieulun.hopto.org

Khoa học và kỹ thuật phải phục vụ quốc phòng, góp phần xây dựng một nền quốc phòng toàn dân vững mạnh, bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt-nam xã hội chủ nghĩa.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật còn có nhiệm vụ xây dựng thành công *một nền khoa học và kỹ thuật tiên tiến phù hợp với tình hình nước ta.*

Đó là một nền khoa học và kỹ thuật đủ sức nghiên cứu và giải quyết theo những chỉ tiêu tiên tiến của thế giới các vấn đề khoa học và kỹ thuật mà nhu cầu sản xuất, đời sống và quốc phòng đòi hỏi. Nền khoa học và kỹ thuật ấy phải có khả năng đón trước và mở ra cho sản xuất những hướng phát triển mới, trước hết trong những ngành sản xuất quan trọng, do đó mà tạo nên những chuyển biến mới trong lực lượng sản xuất của nước ta.

Chúng ta phải ra sức xây dựng một lực lượng khoa học và kỹ thuật mạnh mẽ. Lực lượng đó trước hết là lực lượng đông đảo của hàng chục triệu nhân dân lao động với hàng triệu công nhân lành nghề và nông dân xã viên tiên tiến. Lực lượng đó còn bao gồm cả một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật có phẩm chất và tài năng, được tổ chức lại một cách hợp lý, lại có những cơ sở vật chất và thiết bị cần thiết, đóng vai trò đội quân chủ lực trong cách mạng khoa học—kỹ thuật. Chúng ta còn phải bồi dưỡng tri thức khoa học và kỹ thuật cho mười mấy triệu học sinh phổ thông và đại học là một lực lượng hậu bị to lớn, những chiến sĩ tương lai trên mặt trận lao động sản xuất và khoa học, kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

Nền khoa học và kỹ thuật của nước ta sẽ là một nền *khoa học và kỹ thuật Việt-nam hiện đại* với một cơ cấu hợp lý, phù hợp với nhu cầu và khả năng của đất nước ta, với xu hướng chung của thế giới, một nền khoa học và kỹ thuật của một nước giàu mạnh ở vùng nhiệt đới, của một nước xã hội chủ nghĩa ở phương Đông. Nền khoa học và kỹ thuật ấy, cùng với khoa học xã hội, sẽ xây dựng nên *nền khoa học tiên tiến của nước ta.*

Để làm tròn nhiệm vụ nặng nề và to lớn nói trên, *cách mạng khoa học — kỹ thuật cần được tiến hành trong toàn bộ lực lượng sản xuất, bao gồm cả tư liệu sản xuất và con người lao động,* trong đó con người lao động là nhân tố quan trọng hàng đầu. Không những thế, cách mạng khoa học — kỹ thuật còn phải kết hợp với cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng tư tưởng và văn hóa tạo nên chuyển biến to lớn trong công cuộc tổ chức lại nền sản xuất xã hội, cải tiến và xây dựng nên hệ thống quản lý có hiệu lực nhất, khoa học nhất đối với nền kinh tế trong phạm vi cả nước. Những biến chuyển sâu sắc diễn ra đồng thời trong tất cả các nhân tố *tư liệu sản xuất, con người lao động, tổ chức sản xuất, quản lý kinh tế* sẽ tác động lẫn nhau, thúc đẩy lẫn nhau, tạo nên nhịp độ phát triển ngày càng mạnh của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật.

Ở các nước kinh tế phát triển đã trải qua giai đoạn cách mạng công nghiệp, ngày nay cách mạng khoa học — kỹ thuật chủ yếu hướng vào tự động hóa, vào các nguồn năng lượng mới, các loại vật liệu mới... Ở nước ta, do tiền đề khoa học — kỹ

https://tieulun.hopto.org

thuật còn thấp kém, cho nên cách mạng khoa học — kỹ thuật cần phải có những nội dung và phương hướng phát triển thích hợp với tình hình cụ thể của ta.

Trong *tư liệu sản xuất, công cụ sản xuất* giữ vai trò quyết định và hiện còn là chỗ yếu hơn hết của ta. Vì vậy, cách mạng khoa học — kỹ thuật trước tiên phải làm biến đổi về cơ bản công cụ sản xuất nắm vững khâu trung tâm là thực hiện cơ khí hóa. Chúng ta hết sức coi trọng mọi cải tiến kỹ thuật, mọi tiến bộ kỹ thuật từ thấp đến cao được xây dựng trên những nguyên lý khoa học cổ điển, kể cả việc cải tiến những công cụ cầm tay. Những cải tiến kỹ thuật đó ngày nay còn chứa đựng những khả năng to lớn để tăng năng suất lao động, nhất là đối với nước ta. Đồng thời chúng ta khẩn trương đi thẳng vào cơ khí hóa toàn bộ và tự động hóa ở mức độ cần thiết và ở những nơi có điều kiện. Có như vậy, chúng ta mới phát huy được lực lượng lao động to lớn với những công cụ vừa thủ công, vừa nửa hiện đại, vừa hiện đại, đưa nền sản xuất xã hội tiến lên. Khoa học và kỹ thuật cần ra sức phấn đấu làm chủ kỹ thuật chế tạo cơ khí, xây dựng từng bước những ngành khoa học và kỹ thuật tự động, nhất là khoa học và kỹ thuật điện tử, biến ngành cơ khí thực sự thành một ngành then chốt, trước mắt phục vụ quá trình đổi mới công cụ sản xuất, đồng thời trong một tương lai không xa có thể đủ sức thực hiện về cơ bản *kế hoạch trang bị lại toàn bộ nền kinh tế quốc dân trên cơ sở kỹ thuật hiện đại.*

https://tieulun.hopto.org

Phải phát triển mạnh mẽ những ngành khoa học và kỹ thuật về *năng lượng* và *nhiên liệu*. Tư tưởng của Lê-nin về điện khí hóa đất nước hiện nay vẫn có ý nghĩa chỉ đạo đối với các nước đang xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa cộng sản. Tư tưởng đó càng có ý nghĩa quan trọng đối với nước ta. Bởi vì, điện năng không chỉ là nguồn động lực hết sức quan trọng mà còn là cơ sở không thể thiếu để áp dụng các công nghệ tiên tiến và phát triển các ngành khoa học và kỹ thuật hiện đại, đồng thời còn góp phần thiết thực nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân. Cần tích cực phát triển điện năng, đảm bảo điện năng đi trước một bước, kết hợp thủy điện với nhiệt điện. Chúng ta đặc biệt coi trọng thủy điện vì thủy điện là dạng năng lượng kinh tế nhất, và hệ thống sông ngòi nước ta còn có những dự trữ năng lượng to lớn hiện chưa được khai thác. Phát triển khoa học và kỹ thuật để tự thiết kế và thi công các nhà máy thủy điện nhỏ và vừa, rồi đến nhà máy thủy điện lớn, nhanh chóng xây dựng mạng lưới điện cân đối với xây dựng nguồn điện, tiến tới tạo lập hệ thống điện lực thống nhất trong cả nước, có *kế hoạch thực hiện điện khí hóa toàn bộ đất nước ta từ thành thị đến nông thôn*. Đồng thời, chúng ta cần sớm đi vào nghiên cứu và sử dụng năng lượng nguyên tử, năng lượng mặt trời và các dạng năng lượng khác...

Năng lượng và nhiên liệu là những vấn đề rất khẩn trương đối với chúng ta và cũng là những vấn đề đang gây ra khủng hoảng trên thế giới. Khoa học và kỹ thuật phải giải quyết yêu cầu tăng

https://tieulun.hopto.org

thêm khả năng khai thác và sử dụng than đá với hiệu suất cao, xúc tiến mọi điều kiện để thăm dò, khai thác và chế biến dầu mỏ và khí đốt; phát triển công nghiệp hóa dầu. Đây không còn là vấn đề xa xôi mà hiện nay đã trở nên một đòi hỏi cấp bách đối với chúng ta.

Nguyên liệu và vật liệu là những vấn đề tranh chấp lớn hiện nay trên thế giới và cũng là vấn đề căng thẳng đối với nền kinh tế nước ta. Khoa học và kỹ thuật cần vươn lên để làm chủ các phương pháp công nghệ chế tạo các loại vật liệu, nguyên liệu cần thiết cho các ngành kinh tế quốc dân — sắt, thép, xi-măng, phân bón, nguyên liệu cho công nghiệp nhẹ... trên cơ sở tận dụng những tài nguyên trong nước; chú trọng tìm ra những phương pháp kỹ thuật sáng tạo để khai thác và sử dụng các vật liệu tại chỗ. Đồng thời, chúng ta cần đẩy mạnh việc nghiên cứu chế tạo ra các vật liệu mới trên cơ sở các thành tựu hiện đại của hóa học, vật lý học và sinh vật học.

Nói đến *đất đai*, với tư cách là phương tiện sản xuất cực kỳ quan trọng, là tiền đề vật chất không thể thiếu cho mọi quá trình lao động, thì đất đai chính là thế mạnh của ta. Từ khi nước ta hoàn toàn giải phóng thì nhân dân lao động đã trở thành người làm chủ tập thể của toàn bộ đất nước với những cánh đồng phì nhiêu, rừng núi bao la, biển cả mênh mông, thềm lục địa rộng lớn, với tài nguyên phong phú và đa dạng trên mặt đất và trong lòng đất.

Nếu như lao động là cha, đất đai là mẹ của mọi của cải vật chất, thì đất đai nước ta rõ ràng là

https://tieulun.hopto.org

một nguồn của cải vô tận, mang đầy đủ những tính chất mà Mác đã từng ca ngợi, từ tính nhiều vẻ về phẩm chất hóa học, về cấu tạo địa chất, về hình thể vật chất, đến tính nhiều vẻ của sản phẩm tự nhiên, có đầy đủ các điều kiện thiên hình vạn trạng để giúp con người tăng thêm nhu cầu, năng khiếu, tư liệu lao động và phương thức lao động của mình. Môi trường nhiệt đới tuy có những mặt khắc nghiệt nhưng về cơ bản lại thuận lợi cho những quần thể động vật và thực vật tái sinh với nhịp độ nhanh. Đất đai đó, thiên nhiên đó vốn là cái nôi đã nuôi dưỡng dân tộc ta suốt mấy nghìn năm, nhưng nói chung vẫn chưa được sử dụng thật tốt, có phần hãy còn hoang dã. Khoa học và kỹ thuật phải tác động mạnh mẽ vào đất đai, bàn tay và trí óc của con người Việt-nam phải cải tạo thiên nhiên ấy thành một thiên nhiên thứ hai ngày càng giàu đẹp, phục vụ đắc lực cho cuộc sống văn minh của mình.

Người lao động Việt-nam, với những kỹ năng nhất định, là lực lượng sản xuất cơ bản nhất của xã hội ta. Trải qua lịch sử hằng nghìn năm của dân tộc, nhất là qua nửa thế kỷ đấu tranh cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng, những đức tính vốn có của người lao động Việt-nam đã phát triển lên một trình độ mới. Những con người đó đã phát huy nghị lực sáng tạo trong lao động cũng như trong chiến đấu, phát triển những sở trường của mình như tinh thần lao động cần cù, trí thông minh, sáng tạo, sự khéo léo về tay nghề, khả năng tiếp thu nhanh khoa học và kỹ thuật và trên thực tế đã giải quyết nhiều vấn đề khoa học và kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

Với tính cách là một lực lượng sản xuất, người lao động bao giờ cũng là đại diện trung tâm của tiến bộ khoa học và kỹ thuật trong mọi thời đại. Trong cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ngày nay, con người Việt-nam sẽ là người làm chủ khoa học và kỹ thuật hiện đại, chinh phục thiên nhiên bằng những phương pháp độc đáo và sáng tạo. Người lao động Việt-nam, đó là nhân tố cực kỳ cách mạng trong hoạt động sản xuất của xã hội, là thế mạnh chủ yếu của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta.

Trong quá trình đấu tranh để chinh phục và biến đổi thiên nhiên, người lao động Việt-nam cũng sẽ tự biến đổi bản thân mình theo phương hướng tiến lên, nhằm đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Với sức mạnh tổng hợp của ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học — kỹ thuật là then chốt, chúng ta cần ra sức khắc phục những hạn chế và thói quen do nền sản xuất nhỏ từ lâu đời để lại như cách làm ăn tản mạn, thiếu đầu óc tổ chức, tư tưởng bảo thủ, tri thức khoa học và kỹ thuật còn thấp; chủ động bồi dưỡng cho người lao động những phẩm chất và kỹ năng mới, kỷ luật lao động và trình độ tổ chức, trình độ quản lý, kiến thức văn hóa và khoa học, kỹ thuật, tác phong đại công nghiệp, trình độ làm chủ các tư liệu sản xuất và các phương pháp kỹ thuật hiện đại, góp phần xây dựng nên con người mới Việt-nam.

Đó chính là con người mới xã hội chủ nghĩa, sản phẩm của chế độ mới, con người làm chủ tập

https://tieulun.hopto.org

thể, có tinh thần lao động hăng say, tinh thần yêu nước xã hội chủ nghĩa, làm chủ khoa học và kỹ thuật với trình độ ngày càng cao, làm chủ những phương tiện kỹ thuật ngày càng hiện đại, sử dụng các phương tiện ấy với hiệu suất cao, luôn luôn nâng cao năng suất lao động, đồng thời không ngừng sáng tạo ra những phương tiện kỹ thuật và những phương pháp công nghệ mới. Đó là con người Việt-nam phát triển toàn diện, con người cách mạng và khoa học, trong một cộng đồng xã hội phát triển toàn diện và hài hòa với trình độ ngày càng cao, biến lao động từ lao động đơn giản, từng bước trở thành lao động khoa học, như Mác đã từng tiên đoán. Đó là con người có đầy đủ khả năng để phát hiện ra quy luật của thiên nhiên, của xã hội, luôn luôn hành động phù hợp với quy luật; con người làm ra của cải vật chất, sáng tạo ra giá trị văn hóa và tinh thần, con người tự giác và chủ động làm nên lịch sử của dân tộc ta. Đó sẽ là một bước nhảy vọt về chất trong nội dung làm chủ thiên nhiên, làm chủ xã hội, làm chủ bản thân mình của con người Việt-nam.

Ngày nay, nhân dân ta không những đã làm chủ các tư liệu lao động mà còn làm chủ hoàn toàn một đất nước giàu và đẹp, làm chủ cả một lực lượng lao động dồi dào. Trong khi tư liệu lao động còn ở tình trạng thấp kém, thì chúng ta lại có nhiều tài nguyên và dự trữ lao động là những cái mà ở nhiều nước hiện nay đang gặp khó khăn. Tuy nhiên, do sự phân công và phân bố lao động chưa hợp lý, do trình độ khoa học và kỹ thuật còn

https://tieulun.hopto.org

thấp, một phần rất lớn những tiềm năng về tài nguyên ấy, những dự trữ về lao động ấy hiện vẫn chưa được phát huy và sử dụng tốt. Vì vậy, một vấn đề cấp bách có tầm quan trọng chiến lược đối với sự phát triển của nền kinh tế nước ta là phải *tổ chức lại nền sản xuất xã hội*. Thực chất của vấn đề tổ chức lại sản xuất là sự kết hợp các nhân tố của lực lượng sản xuất, kết hợp con người lao động với công cụ lao động, với đất đai trong một cơ cấu khoa học và hợp lý, tạo nên năng suất lao động mới, đưa lại hiệu quả kinh tế cao. Do đó, tổ chức lại sản xuất là vấn đề của cách mạng về quan hệ sản xuất, đồng thời cũng là vấn đề của cách mạng khoa học — kỹ thuật. Với việc tổ chức lại nền sản xuất xã hội, sẽ ra đời và phát triển cùng một lúc quan hệ sản xuất mới, lực lượng sản xuất mới, đưa lại năng suất lao động mới.

Khoa học và kỹ thuật phải đi vào phục vụ việc tổ chức lại các cơ sở sản xuất. Trước hết, phải chú trọng việc tổ chức lại các xí nghiệp liên hiệp và các liên hiệp xí nghiệp có trình độ tập trung và hiện đại cao, là những cơ sở quan trọng hiện nay để tạo nên năng suất lao động mới, cung cấp cho xã hội những khối lượng sản phẩm lớn. Đồng thời, phải hết sức coi trọng việc tổ chức lại các nông trường, các hợp tác xã, các công trường xây dựng; tổ chức lại các cơ sở tiểu công nghiệp và thủ công nghiệp,v.v... Những công trường thủ công xã hội chủ nghĩa, với mọi quy mô, nhất là quy mô lớn, động viên hàng vạn, hàng mấy vạn người, kết hợp một cách hợp lý các công cụ thủ công, công cụ cải tiến và phần nào công cụ hiện đại, với

https://tieulun.hopto.org

nguồn lao động dồi dào của nước ta, vẫn có thể tạo ra những bước phát triển mới trong năng suất lao động, làm ra nhiều sản phẩm cho xã hội. Những điển hình tốt trong sản xuất công nghiệp và nông nghiệp của ta vừa qua cho thấy tổ chức lại sản xuất để nâng cao năng suất lao động là một khả năng to lớn và hoàn toàn hiện thực.

Vấn đề tổ chức lại sản xuất hiện nay cần phải được đặt ra trên phạm vi cả nước. Cần phân bố lại lực lượng lao động và phương tiện sản xuất trên toàn bộ lãnh thổ, trên từng vùng, từng địa phương, từng ngành nghề. Cần có sự chuyển biến cách mạng trong phân công lao động, trong việc bố trí lại cơ cấu nghề nghiệp của toàn xã hội. Khoa học và kỹ thuật, trước hết là khoa học về tổ chức và các ngành kỹ thuật có liên quan với khoa học ấy, phải phục vụ đắc lực cho công cuộc tổ chức lại sản xuất to lớn đó, phát huy được sức mạnh của toàn bộ cơ cấu sản xuất, giải quyết hợp lý các mối quan hệ cơ bản trong nền kinh tế nước ta. Làm được như vậy, cách mạng khoa học — kỹ thuật sẽ góp phần tạo ra những chuyển biến to lớn trong tổ chức sản xuất, dẫn đến những năng suất lao động mới cho xã hội, mở ra cho nền sản xuất nước ta con đường tiến lên với nhịp độ cao.

Xây dựng cơ cấu tổ chức chính là một trong những nội dung chủ yếu của quản lý hiểu theo nghĩa rộng, và chỉ trên cơ sở một cơ cấu tổ chức khoa học mới có thể có được một sự quản lý có hiệu lực. Tuy nhiên, cơ cấu tổ chức có phát huy

https://tieulun.hopto.org

được sức mạnh hay không còn phụ thuộc vào trình độ quản lý và điều khiển của bộ máy lãnh đạo và chỉ huy.

Ngày nay, trong điều kiện cả nước đã thống nhất và cùng tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội, lần đầu tiên trong lịch sử, chúng ta có điều kiện để *quản lý nền kinh tế cả nước* theo một kế hoạch thống nhất. Kế hoạch Nhà nước là công cụ chủ yếu để quản lý kinh tế. Khoa học và kỹ thuật cần phải phục vụ đắc lực cho việc kế hoạch hóa nền kinh tế quốc dân. Đúng như Lê-nin đã nói: những kế hoạch kinh tế to lớn không thể được xây dựng từ những điều mơ hồ mà phải được chuẩn bị bằng khoa học và được củng cố bằng kỹ thuật.

Hiện nay, cùng với việc tổ chức lại sản xuất, công tác cải tiến quản lý trong các cơ sở sản xuất, trong phạm vi từng địa phương (huyện, tỉnh, thành), từng vùng lãnh thổ, từng ngành kinh tế — kỹ thuật, cũng như nói chung trong phạm vi cả nước ta đang được đặt ra một cách cấp bách. Khoa học và kỹ thuật phải góp phần vào việc đẩy mạnh cải tiến quản lý trước mắt, đồng thời xây dựng về lâu dài một hệ thống quản lý mới của nền kinh tế cả nước.

Chức năng cao nhất của quản lý là điều khiển cả hệ thống kinh tế quốc dân, làm cho hoạt động sáng tạo của hàng chục triệu người được phối hợp nhịp nhàng, đạt hiệu quả cao nhất, làm cho các kế hoạch trở thành hiện thực trong đời sống. Nền kinh tế nước ta là một hệ thống lớn vô cùng phức tạp. Chúng ta phải nắm vững đường lối, chính sách của Đảng, nắm vững những quy luật phát triển của xã hội, đồng thời phải biết vận dụng

https://tieulun.hopto.org

những thành tựu của khoa học quản lý, lý thuyết thông tin, lý thuyết hệ thống, toán kinh tế và điều khiển học kinh tế, v.v... và sử dụng những phương tiện kỹ thuật thích hợp vào công tác lãnh đạo và quản lý nền kinh tế quốc dân.

Trong khi ở các nước, việc quản lý kinh tế và xã hội đang đi vào sử dụng cả một hệ thống phương tiện kỹ thuật hiện đại, thì ở nước ta, trong điều kiện nền khoa học — kỹ thuật chưa phát triển cao, để nâng cao hiệu lực của quản lý, trước hết chúng ta phải ra sức phát huy cao độ tài năng điều khiển và lãnh đạo của con người, vì bộ óc con người chứa hàng chục tỉ nơ-rôn với những khả năng điều khiển và sáng tạo vô tận, không bao giờ và cũng không thể nào có hệ thống điện tử nào, dù tinh vi đến đâu, thay thế được nó; đồng thời phải biết sử dụng tốt các phương tiện kỹ thuật có trong tay và không ngừng tăng cường các phương tiện ấy.

Quản lý là một khoa học, tổ chức là một khoa học. Nếu tổ chức là lực lượng, tổ chức là năng suất, tổ chức là của cải, thì quản lý là khoa học và cũng là nghệ thuật, nhân lực lượng ấy lên gấp bội, tạo ra những năng suất cao nhất, một khối lượng của cải dồi dào nhất cho xã hội. Đảng ta và Nhà nước ta đã thể hiện tài năng tổ chức, quản lý và lãnh đạo trong chiến tranh vừa qua, nhất định cũng sẽ thành công trong công cuộc tổ chức và quản lý trên mặt trận xây dựng nền kinh tế xã hội.

Sự vật không bao giờ đứng yên tại chỗ. Sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa của nhân dân ta sẽ không ngừng tiến lên. Với tác động của cách

https://tieulun.hopto.org

mạng khoa học — kỹ thuật, một cơ sở vật chất — kỹ thuật mới, hiện đại sẽ từng bước được tạo nên; nhược điểm hiện nay trong lực lượng sản xuất nước ta sẽ dần dần được khắc phục. Trên cơ sở đó, những nhu cầu mới, những khả năng mới sẽ nảy sinh; con người Việt-nam đã tiến lên, càng phải tiến lên một trình độ làm chủ cao hơn; cơ cấu tổ chức sản xuất đã phát triển hợp lý, càng phải phát triển hợp lý hơn nữa; sự quản lý và điều khiển kinh tế xã hội đã hoàn thiện một bước, càng phải được hoàn thiện hơn, đưa toàn bộ cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật nước ta tiến lên một bước mới.

Như vậy, rõ ràng là *cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta diễn ra một cách không ngừng và phải được tiến hành một cách nhịp nhàng cùng với hai cuộc cách mạng kia, nằm trong cao trào sôi nổi và tổng hợp của ba cuộc cách mạng.* Và ngay chính bản thân cách mạng khoa học — kỹ thuật cũng mang tính chất tổng hợp, kết hợp sự phát triển nhịp nhàng tất cả các nhân tố của lực lượng sản xuất, phát huy cao độ tính chủ động, tính sáng tạo của con người, sức mạnh của nền chuyên chính vô sản và của chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa. Cuộc cách mạng đó phản ánh nghị lực sáng tạo của nhân dân ta, tính đúng đắn và sáng tạo, độc lập và tự chủ của đường lối của Đảng ta.

Từ một điểm xuất phát rất thấp, chúng ta phải ra sức hoàn thành những nhiệm vụ và nội dung được đề ra cho cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta trong một thời gian lịch sử tương

https://tieulun.hopto.org

đối ngắn, cho nên *tranh thủ thời gian là một yêu cầu có tầm quan trọng chiến lược hàng đầu*. Ở đây câu nói nổi tiếng của Lê-nin có một ý nghĩa thực tiễn hết sức lớn lao: « Chiến thắng thời gian là chiến thắng tất cả ».

Nhiệm vụ và nội dung của cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật trình bày trên đây đề ra *phương hướng phát triển của các ngành khoa học và kỹ thuật ở* nước ta. Tuy nhiên, muốn xác định một cách đầy đủ và có hệ thống những nhiệm vụ cụ thể cũng như cơ cấu thích hợp cho các ngành khoa học và kỹ thuật thì cần phải trải qua hoạt động thực tiễn. Điều có thể khẳng định ngay là do nhu cầu bức thiết của sản xuất và đời sống, chúng ta phải đặc biệt coi trọng *nghiên cứu ứng dụng* và *nghiên cứu triển khai*. Trong khi đó, chúng ta không một chút nào coi nhẹ *nghiên cứu cơ bản*, vì có nghiên cứu cơ bản mới tìm ra được những quy luật phát triển của tự nhiên, của xã hội và con người Việt-nam, tạo ra những cơ sở lý luận vững chắc cho nghiên cứu ứng dụng và nghiên cứu triển khai; vì chính nghiên cứu cơ bản là nguồn vô tận của những phát minh lớn, những sáng tạo lớn.

Các ngành khoa học — kỹ thuật như cơ khí, điện tử, luyện kim, năng lượng, hóa chất, xây dựng, thủy lợi, giao thông vận tải, bưu điện, công nghiệp nhẹ, công nghiệp thực phẩm, v.v... đều cần được phát triển mạnh mẽ và cân đối, tập trung vào những hướng chủ yếu để tăng nhanh cơ sở vật

https://tieulun.hopto.org

chất — kỹ thuật cho nền kinh tế quốc dân, tạo ra nhiều sản phẩm cho xã hội. Trong nghiên cứu khoa học — kỹ thuật, cần hết sức chú trọng xây dựng ngành cơ khí là ngành quan trọng nhất hiện nay thành một ngành vững mạnh, ra sức nâng cao trình độ thiết kế và công nghệ chế tạo để phát huy vai trò then chốt của ngành cơ khí trong hệ thống công nghiệp.

Các ngành khoa học và kỹ thuật về nông nghiệp, về rừng, về biển phải đưa nhanh những tiến bộ khoa học và kỹ thuật vào sản xuất, đẩy mạnh trồng trọt và chăn nuôi, nghề rừng và nghề biển, đặc biệt đẩy mạnh cuộc cách mạng xanh trong nền nông nghiệp nhiệt đới đầy hứa hẹn của chúng ta.

Y học và *dược học* cần phục vụ tốt cho việc bảo vệ sức khỏe nhân dân, khắc phục hậu quả của chiến tranh; hiện đại hóa nền y học cổ truyền, phát triển và khai thác dược liệu trong nước — việc này phải làm cho thật tốt; xây dựng nền y học và dược học tiên tiến của nước ta.

Các ngành khoa học cơ bản như toán học, vật lý học, hóa học, cơ học, sinh vật học... phải được phát triển mạnh mẽ tập trung vào các hướng nghiên cứu trọng điểm. Vật lý học, cơ học, hóa học phải đi sâu nghiên cứu các vấn đề vật liệu, năng lượng và công nghệ. Toán học và điều khiển học cần phải được vận dụng để cải tiến tổ chức, quản lý sản xuất và quản lý kinh tế — xã hội. Đặc biệt, sinh vật học phải sớm trở thành ngành

https://tieulun.hopto.org

khoa học mũi nhọn của nước ta, phát huy ưu thế của điều kiện nhiệt đới để phục vụ đắc lực cho nông nghiệp, nghề biển, nghề rừng, công nghiệp chế biến, y học, dược học...

Một nhiệm vụ cấp bách hiện nay của nhiều ngành khoa học và kỹ thuật (như địa lý, địa chất, vật lý địa cầu, khoa học về biển, sinh vật học, v.v...) là nhiệm vụ *điều tra cơ bản*. Có làm được việc đó mới xác định được đúng đắn phương hướng và nhiệm vụ cơ bản về phát triển kinh tế cũng như cơ cấu cơ bản của nền kinh tế, lập được kế hoạch kinh tế và kế hoạch khoa học — kỹ thuật dài hạn và từng thời gian một cách vững chắc, khai thác và sử dụng tốt nhất các nguồn tài nguyên của đất nước. Cùng với việc điều tra có tính chất chuyên ngành, cần sớm đẩy mạnh điều tra tổng hợp từng khu vực và toàn bộ lãnh thổ, trước hết là những khu vực có tính chất quan trọng đối với nền kinh tế quốc dân.

Đẩy mạnh hơn nữa công tác *điều tra vùng đồng bằng* trong cả nước, phục vụ cho việc phân loại và cải tạo đất, góp phần làm cho 10 triệu héc-ta đất có thể trồng trọt trong thời gian tới trở nên màu mỡ ở mức độ cao.

Xúc tiến việc *điều tra quy hoạch rừng núi*, phục vụ cho việc trồng rừng, khai thác sản phẩm rừng, khai thác khoáng sản, tiến lên xây dựng một nền kinh tế miền núi phát triển về mọi mặt.

Tích cực *điều tra về biển và thềm lục địa* để nhanh chóng khai thác những tài nguyên to lớn

https://tieulun.hopto.org

của biển và thềm lục địa bao gồm động vật, thực vật, khoáng sản, dầu khí..., xây dựng nền kinh tế vùng biển giàu đẹp của nước ta.

Bảo vệ môi trường là một nhiệm vụ rất quan trọng của nhiều ngành khoa học và kỹ thuật. Đứng về mặt bảo vệ môi trường, cách mạng khoa học—kỹ thuật chính là sự can thiệp của con người vào hệ sinh thái, là hệ cân bằng phức tạp đã được hình thành từ hàng tỷ năm. Ngày nay, trên thế giới, ở các nước tư bản, việc khai thác tự nhiên một cách vô tổ chức vì những lợi ích thiển cận đã dẫn đến một nguy cơ không thể lường trước được cho cuộc sống của con người: môi trường bị ô nhiễm, nguồn tài nguyên có xu hướng kiệt quệ...

Trong những năm qua, bom đạn, chất độc hóa học mà đế quốc Mỹ gieo rắc trên đất nước ta, vẫn đang để lại những hậu quả nghiêm trọng, đòi hỏi chúng ta phải có biện pháp khắc phục. Trước đây, do phải tập trung vào việc đánh giặc, chúng ta chưa thể chú ý đến vấn đề bảo vệ môi trường. Ngày nay, bước vào giai đoạn đẩy mạnh công cuộc công nghiệp hóa đất nước, vấn đề này phải trở thành một trong những mối quan tâm hàng đầu của chúng ta, bởi vì cuộc sống của cả dân tộc ta trong nhiều thế kỷ sau một phần có quan hệ với những gì chúng ta làm hôm nay. Chúng ta có trách nhiệm với những thế hệ mai sau, có trách nhiệm với bản thân thiên nhiên nước ta. Khoa học và kỹ thuật phải nghiên cứu để có kế hoạch bảo vệ

https://tieulun.hopto.org

không khí, nguồn nước, bảo vệ và cải thiện đất đai, bảo vệ và tái sản xuất mở rộng không ngừng quần thể động vật và thực vật nước ta, bảo vệ và sử dụng hợp lý các nguồn tài nguyên trong lòng đất, trên núi rừng và ngoài biển cả... Rồi đây, nhiệm vụ công nghiệp hóa sẽ hoàn thành thắng lợi. Một nước Việt-nam hiện đại với cơ cấu công—nông nghiệp hiện đại sẽ ra đời. Quang cảnh thiên nhiên Việt-nam sẽ đổi thay, các thế hệ Việt-nam mai đây lớn lên trong cuộc sống văn minh và hạnh phúc do chủ nghĩa xã hội mang lại, có quyền thưởng thức vẻ đẹp ngày càng đẹp thêm của thiên nhiên Việt-nam, dưới bầu trời xanh với không khí trong lành, với rừng vàng biển bạc, cây cỏ xanh tươi bốn mùa, với những đêm hè trăng thanh gió mát.

Vấn đề bảo vệ môi trường phải trở thành một nội dung không thể thiếu trong kế hoạch xây dựng đất nước về lâu về dài.

III

Sau khi đã đề ra nhiệm vụ và nội dung của cách mạng khoa học — kỹ thuật, thì vấn đề tổ chức thực hiện có ý nghĩa quyết định. Tổ chức thực hiện cách mạng khoa học — kỹ thuật ở nước ta là một lĩnh vực rất mới mẻ, đòi hỏi chúng ta phải

https://tieulun.hopto.org

có nhiệt tình cách mạng, có tinh thần sáng tạo mới tìm ra được những phương pháp tiến hành thích hợp.

Cũng như toàn bộ sự nghiệp cách mạng, *sự lãnh đạo của Đảng là nhân tố quyết định thắng lợi của cách mạng khoa học — kỹ thuật.* Cách mạng khoa học — kỹ thuật phải thực sự trở thành một nội dung lãnh đạo của các cấp ủy Đảng, một nội dung quản lý của cơ quan chính quyền các cấp. Trong khi quán triệt đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối xây dựng kinh tế xã hội chủ nghĩa, phải làm cho toàn Đảng, toàn dân, toàn quân thấm nhuần đường lối và vai trò then chốt của cách mạng khoa học — kỹ thuật, do đó mà tạo nên một bước chuyển biến mạnh mẽ trong nhận thức tư tưởng cũng như trong hành động.

Phải làm sao cho các cấp ủy Đảng, các cấp chính quyền, cho từng cán bộ, đảng viên, đoàn viên, cho mỗi một người lao động, mỗi một người chiến sĩ đều có ý chí tiến lên làm chủ khoa học và kỹ thuật, phát huy nghị lực cách mạng và trí thông minh sáng tạo, trở thành những chiến sĩ trên mặt trận khoa học và kỹ thuật. Phải ra sức học tập, học tập bền bỉ và không mệt mỏi, nâng cao kiến thức khoa học và kỹ thuật, tiến tới thực sự làm chủ khoa học và kỹ thuật, thực hiện sự thống nhất giữa cách mạng với khoa học, khoa học với cách mạng ngay trong nội dung lãnh đạo và trong bản thân mỗi một cán bộ lãnh đạo của Đảng. Khắc phục những nhận thức không đúng đắn, chưa thấy hết vai trò then chốt của cách mạng

https://tieulun.hopto.org

khoa học — kỹ thuật hoặc tách rời cách mạng khoa học — kỹ thuật với hai cuộc cách mạng kia, với sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa; tách rời cách mạng khoa học — kỹ thuật với sản xuất, đời sống và quốc phòng. Phê phán những nhận thức sai trái, coi nhẹ vai trò của con người; ngăn ngừa ảnh hưởng của những quan điểm tư tưởng tư sản về cách mạng khoa học — kỹ thuật như thuyết « hội tụ », thuyết « kỹ trị », v.v...

Đi vào tổ chức thực hiện, cách mạng khoa học — kỹ thuật cần được thể hiện bằng những *kế hoạch khoa học và kỹ thuật* dài hạn, ngắn hạn. Các kế hoạch ấy phải trở thành bộ phận quan trọng, bộ phận hữu cơ, đồng thời là căn cứ khoa học của các kế hoạch kinh tế, là đòn bẩy có hiệu lực thúc đẩy việc hoàn thành các kế hoạch kinh tế. Các kế hoạch khoa học và kỹ thuật — kế hoạch chung cũng như kế hoạch từng ngành, từng địa phương — cần được kết hợp chặt chẽ hơn nữa với các mục tiêu kinh tế và phải được coi trọng. Muốn vậy, các kế hoạch ấy cần được xây dựng một cách hoàn chỉnh hơn, chính xác hơn, trên cơ sở dự báo khoa học, được cân đối về mọi mặt và cần có biện pháp có hiệu lực để thực hiện.

Đi đôi với việc cải tiến, tăng cường hệ thống quản lý kinh tế Nhà nước, chúng ta phải ra sức xây dựng một *hệ thống các cơ sở nghiên cứu khoa học và kỹ thuật* tương đối hoàn chỉnh, kết hợp chặt chẽ với hệ thống tổ chức kinh tế. Phải xây dựng những trung tâm nghiên cứu khoa học và

https://tieulun.hopto.org

kỹ thuật mạnh, có lực lượng cán bộ và phương tiện thiết bị cần thiết đủ sức giải quyết các vấn đề khoa học và kỹ thuật quan trọng. Trước mắt, cần chấn chỉnh và tăng cường Viện khoa học Việt-nam và các Viện nghiên cứu khoa học và kỹ thuật của các ngành, các cơ sở nghiên cứu của các trường đại học. Đồng thời, xây dựng từng bước mạng lưới các cơ sở nghiên cứu, thí nghiệm rộng khắp tại các cơ sở sản xuất và ở các địa phương tỉnh, huyện. Các cơ sở nghiên cứu khoa học và kỹ thuật cần có nhiệm vụ ổn định để chuyên môn hóa sâu và hợp tác với nhau rộng rãi, đồng thời phải có hình thức linh hoạt để tập hợp lực lượng theo từng chương trình nghiên cứu lớn của Nhà nước.

Chúng ta phải tổ chức tốt công tác thông tin khoa học và kỹ thuật, phổ biến rộng rãi những thành tựu khoa học và kỹ thuật trong nước, cũng như trên thế giới, tăng cường công tác xuất bản tài liệu khoa học, kỹ thuật để phục vụ cho công tác nghiên cứu, quản lý và sản xuất, làm cho kiến thức khoa học và kỹ thuật ngày càng thấm sâu vào đông đảo nhân dân ta bằng mọi hình thức.

Trong thời gian qua, *đội ngũ cán bộ khoa học* và *kỹ thuật* của chúng ta, tuy còn có mặt hạn chế, nhưng đã góp phần quan trọng vào việc hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ sản xuất và chiến đấu của nhân dân ta. Bước sang giai đoạn cách mạng mới, chúng ta phải ra sức xây dựng một đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật ngày càng lớn mạnh với số lượng đông đảo gấp nhiều lần, với chất lượng

https://tieulun.hopto.org

cao, có cơ cấu cân đối giữa các ngành nghề và các trình độ. Cán bộ khoa học và kỹ thuật của chúng ta phải ra sức rèn luyện để có phẩm chất và năng lực của người chiến sĩ cách mạng trên mặt trận khoa học và kỹ thuật. Người cán bộ khoa học và kỹ thuật phải một lòng một dạ phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, trung thực và đoàn kết, hăng say học tập và nghiên cứu, bền bỉ và táo bạo, dám nghĩ dám làm, từ thực tiễn đi đến lý luận, từ lý luận trở về thực tiễn, qua đó mà sáng tạo, mà phát minh, mà phát hiện ra những khả năng mới, những chân trời mới.

Bằng nhiều biện pháp có hiệu lực, chúng ta phải ra sức đào tạo bồi dưỡng các cán bộ đầu đàn, các nhà bác học, các tổng công trình sư, những cán bộ lãnh đạo và quản lý khoa học và kỹ thuật có tài năng, là những loại cán bộ hiện nay còn rất thiếu. Phải nhanh chóng xúc tiến việc đào tạo cán bộ trên đại học ở trong nước và chú trọng phát hiện, bồi dưỡng những nhân tài ngay từ nhà trường phổ thông và trong quá trình công tác. Vấn đề đào tạo hàng triệu công nhân lành nghề là một nhu cầu cấp bách cần được chú trọng đầy đủ và giải quyết bằng những biện pháp hết sức tích cực để khắc phục hiện tượng mất cân đối nghiêm trọng hiện nay. Cần chú trọng xúc tiến công tác cải cách giáo dục ở các bậc phổ thông, trung học chuyên nghiệp và đại học để chuẩn bị cho sự phát triển đội ngũ đông đảo những người lao động xã hội chủ nghĩa, đội ngũ cán bộ khoa

https://tieulun.hopto.org

học và kỹ thuật tương lai. Cần chú trọng giáo dục những tình cảm cao đẹp, đưa những tri thức khoa học vào nội dung học tập và vui chơi của các cháu nhi đồng ngay từ trường mẫu giáo.

Cần bố trí và sử dụng hợp lý hơn lực lượng cán bộ khoa học và kỹ thuật hiện nay cho phù hợp với ngành nghề, với năng khiếu từng người, tổ chức tốt và tạo điều kiện cho anh chị em làm việc để phát huy hết năng lực sáng tạo của từng người và của cả đội ngũ.

Chúng ta còn có một lực lượng đông đảo anh chị em làm công tác khoa học và kỹ thuật ở các tỉnh phía Nam. Cần tích cực giúp đỡ bồi dưỡng cho các anh chị em đó sớm trở thành những người trí thức yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, phục vụ nhân dân, phục vụ đất nước. Chúng ta rất coi trọng lực lượng trí thức Việt kiều yêu nước đang hướng về Tổ quốc, cần tạo điều kiện để anh chị em có thể cống hiến tài năng, trí tuệ của mình vào công cuộc xây dựng Tổ quốc Việt-nam xã hội chủ nghĩa.

Cách mạng khoa học — kỹ thuật phải là sự nghiệp của đông đảo *nhân dân lao động* nước ta. Nhân dân lao động chính là người trực tiếp đưa các thành tựu mới về khoa học và kỹ thuật vào sản xuất và đời sống, là một lực lượng cách mạng hết sức to lớn, có khả năng lật đổ những tiêu chuẩn kỹ thuật cũ, những công suất thiết kế cũ, những kế hoạch sản xuất cũ, những năng suất lao

https://tieulun.hopto.org

động cũ, sáng tạo nên những tiêu chuẩn kỹ thuật, những công suất thiết kế, những kế hoạch sản xuất, những năng suất lao động mới, cao hơn. Vì vậy, chúng ta cần thấy hết tầm quan trọng của phong trào phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật, hợp lý hóa sản xuất trong công nhân, của phong trào tiến quân vào khoa học và kỹ thuật trong thanh niên và trong quân đội. Công đoàn, Đoàn thanh niên và quân đội đều phải phấn đấu với một tinh thần hết sức tích cực, làm cho các phong trào ấy có một chất lượng ngày càng cao, một quy mô ngày càng rộng, trở thành bộ phận then chốt trong cao trào thi đua lao động xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Cần chăm lo bồi dưỡng tri thức khoa học và kỹ thuật, kỹ năng lao động cho quần chúng, làm cho mọi người đều trở thành người lao động tiên tiến trên mặt trận chinh phục thiên nhiên, chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu.

Chúng ta cần tăng cường *hệ thống tổ chức quản lý khoa học và kỹ thuật* thống nhất từ trung ương đến cơ sở. Trước mắt cần củng cố và tăng cường Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước, đồng thời phải xây dựng các cơ quan quản lý khoa học và kỹ thuật ở các ngành và các địa phương, có chức năng nhiệm vụ rõ ràng, có mối quan hệ chặt chẽ với các cơ quan quản lý chức năng khác, nhất là với cơ quan quản lý kinh tế. Bên cạnh các cơ quan quản lý khoa học và kỹ thuật, cần tổ chức và phát huy các hội đồng khoa học và kỹ thuật để làm chức năng tư vấn về khoa học và kỹ thuật.

https://tieulun.hopto.org

Phải xây dựng và thực hiện tốt các chính sách cụ thể, nhằm thúc đẩy cách mạng khoa học — kỹ thuật phát triển mạnh mẽ và đúng hướng. Cần có những chính sách để xây dựng tiềm lực khoa học và kỹ thuật, để khuyến khích sáng kiến và phát minh, để đưa nhanh tiến bộ khoa học và kỹ thuật vào sản xuất.

Tăng cường và mở rộng hợp tác quốc tế là một biện pháp quan trọng và có hiệu lực để tăng thêm tiềm lực khoa học và kỹ thuật của nước ta. Trước hết, chúng ta đặc biệt coi trọng việc tăng cường hợp tác khoa học và kỹ thuật với các nước xã hội chủ nghĩa anh em. Đồng thời, chúng ta chủ trương mở rộng quan hệ về khoa học và kỹ thuật với các nước dân tộc chủ nghĩa, với các nước tư bản chủ nghĩa. Cần có chính sách thích hợp để tranh thủ những thành tựu khoa học và kỹ thuật hiện đại của thế giới.

Chúng ta đánh giá cao sự đóng góp về khoa học và kỹ thuật của chuyên gia các nước anh em đang nhiệt tình giúp đỡ chúng ta. Chúng ta hết sức hoan nghênh các nhà bác học, các nhà khoa học và kỹ thuật tiến bộ của các nước trên thế giới sẵn sàng giúp đỡ nhân dân ta xây dựng lại đất nước.

Thưa các đồng chí,

Cách mạng khoa học — kỹ thuật có vị trí và ý nghĩa cực kỳ quan trọng trong cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở

https://tieulun.hopto.org

nước ta. Nếu như « Đối với Mác, khoa học là một động lực thúc đẩy lịch sử tiến triển, là một động lực cách mạng »[1], thì ngày nay, cách mạng khoa học — kỹ thuật chính là một động lực vô cùng mạnh mẽ để đẩy mạnh công cuộc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, góp phần to lớn vào cuộc chiến đấu để nhanh chóng xóa bỏ nghèo nàn và lạc hậu, vào cuộc chiến đấu để giải quyết vấn đề đấu tranh giai cấp « ai thắng ai », đưa chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta đến toàn thắng.

Nắm vững đường lối chung của cách mạng xã hội chủ nghĩa, đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa, chúng ta cần phát huy cao độ tư tưởng cách mạng tiến công, động viên và tổ chức mọi lực lượng thành một cao trào cách mạng sâu rộng với một sức mạnh tổng hợp to lớn để giành thắng lợi trong cách mạng khoa học — kỹ thuật. Đó là sức mạnh tổng hợp của ba cuộc cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước chuyên chính vô sản, với quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động... Đó là sức mạnh tổng hợp của con người lao động Việt-nam có giác ngộ cách mạng và trình độ làm chủ khoa học và kỹ thuật, kết hợp với cơ sở vật chất — kỹ thuật ngày càng được tăng cường, trong một hệ

1. Ph. Ăng-ghen: *Điếu văn trước mộ Mác*, C. Mác và Ph. Ăng-ghen, tuyển tập, t. II, Nhà xuất bản Sự thật, Hà-nội, 1971, tr. 199.

https://tieulun.hopto.org

thống tổ chức sản xuất khoa học và hợp lý; là sức mạnh tổng hợp của lực lượng đông đảo nhân dân lao động tiến quân vào mặt trận khoa học và kỹ thuật, kết hợp với đội ngũ cán bộ khoa học và kỹ thuật có đầy đủ phẩm chất và tài năng; là sức mạnh tổng hợp của những tiềm năng khoa học và kỹ thuật trong nước ta, kết hợp với những khả năng to lớn mà sự phát triển khoa học và kỹ thuật trên thế giới có thể đem lại cho chúng ta.

Chúng ta phải nắm vững nhiệm vụ trung tâm là công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, ra sức đẩy mạnh cách mạng khoa học — kỹ thuật, làm biến đổi sâu sắc toàn bộ lực lượng sản xuất; làm cho nền sản xuất nước ta từ một trình độ kỹ thuật chủ yếu là thủ công, trải qua quá trình phát triển vừa tuần tự vừa nhảy vọt tiến lên một nền sản xuất có trình độ kỹ thuật hiện đại, cơ khí hóa, tự động hóa, điện khí hóa và hóa học hóa; làm cho nền sản xuất nhỏ, phân tán, phân công lao động chưa phát triển, trải qua quá trình tổ chức lại sản xuất và cải tiến quản lý, tiến lên một nền sản xuất lớn, tập trung hóa, chuyên môn hóa, liên hiệp hóa và hợp tác hóa cao. Cách mạng khoa học — kỹ thuật phải góp phần quan trọng, trong vòng 15 — 20 năm tới hoàn thành thắng lợi việc xây dựng cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, đồng thời xây dựng thành công nền khoa học và kỹ thuật hiện đại của nước Việt-nam xã hội chủ nghĩa, tạo điều kiện cho những bước phát triển về sau.

https://tieulun.hopto.org

Xây dựng chủ nghĩa xã hội tuy có những quy luật cơ bản khác với chiến tranh cách mạng, nhưng cả hai đều là những lĩnh vực của sự nghiệp đấu tranh cách mạng nhằm cải tạo xã hội, chinh phục thiên nhiên. Vì vậy, bước sang giai đoạn mới, trong ba cuộc cách mạng nói chung, cũng như trong cuộc cách mạng khoa học — kỹ thuật nói riêng, tư tưởng chiến lược của ta là *tư tưởng chiến lược tiến công*, sức mạnh vô địch của ta là *sức mạnh tổng hợp*. Từ đó bắt nguồn những khả năng và triển vọng hết sức to lớn, cho phép chúng ta trong một thời gian lịch sử tương đối ngắn, vượt qua chặng đường mà thông thường phải hằng trăm năm mới vượt qua được, tạo nên những tốc độ lớn, những nhịp độ cao, những quy mô rộng lớn mà ngay bản thân chúng ta cũng chưa lường hết.

Dưới ngọn cờ tất thắng của Đảng và Hồ Chủ tịch, nhân dân ta đã lập nên chiến công vô cùng vĩ đại, đánh thắng hai đế quốc to, giải phóng hoàn toàn Tổ quốc thân yêu, đưa cả nước tiến lên chủ nghĩa xã hội.

Bước vào kỷ nguyên mới, như đồng chí Lê-Duẩn, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng, đã nói trong bản Báo cáo chính trị trình bày trước Đại hội: « *Đại hội lần thứ IV của Đảng đánh dấu một cuộc tiến quân vĩ đại vào thời kỳ hòa bình xây dựng chủ nghĩa xã hội. Chúng ta quyết « xây dựng lại đất nước ta đàng hoàng hơn, to đẹp hơn » như Hồ Chủ tịch hằng mong ước* ».

https://tieulun.hopto.org

Trong nửa thế kỷ qua, lịch sử đã đề ra cho Đảng ta một sứ mệnh có ý nghĩa thời đại là lãnh đạo nhân dân ta, dân tộc ta, trong điều kiện một nước đất không rộng lắm, lúc bấy giờ người chưa đông lắm, nền kinh tế còn lạc hậu, phải đứng lên chiến đấu và chiến thắng những kẻ thù hung bạo nhất, kể cả đế quốc Mỹ là đế quốc có tiềm lực kinh tế và quân sự khổng lồ. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, nhân dân ta đã làm nên câu chuyện thần kỳ của chiến tranh nhân dân vô địch trong thế kỷ XX.

Ngày nay, lịch sử lại đề ra cho Đảng ta một sứ mệnh trọng đại mới, cũng là một sứ mệnh có ý nghĩa thời đại, là lãnh đạo nhân dân ta, dân tộc ta từ một nước sản xuất nhỏ là chủ yếu — một nước anh hùng vào bậc nhất và cũng là một trong những nước nghèo nhất trên thế giới, với một cơ sở kinh tế và kỹ thuật có những mặt lạc hậu hằng mấy trăm năm so với các nước — phải xây dựng thành công cơ sở vật chất — kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, trong một thời gian tương đối ngắn đưa chủ nghĩa xã hội đến toàn thắng trên đất nước ta.

Dưới ngọn cờ tất thắng của Đảng và Hồ Chủ tịch, của chủ nghĩa Mác — Lê-nin vô địch, dân tộc Việt-nam ta, nhân dân Việt-nam ta nhất định sẽ hoàn thành xuất sắc sứ mệnh lịch sử mới, hoàn thành xuất sắc sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, biến ước mơ ngàn đời của nhân dân lao động nước ta thành hiện thực trên đất nước Việt-nam văn minh và hạnh phúc, trên Tổ quốc Việt-nam anh hùng của chúng ta.

https://tieulun.hopto.org

Với quyết tâm ấy, với niềm tin ấy, dưới ánh sáng của Đại hội Đảng lần thứ IV lịch sử, trong cao trào rộng lớn của ba cuộc cách mạng, cách mạng khoa học — kỹ thuật, với vai trò then chốt của mình, nhất định sẽ góp phần xứng đáng vào thắng lợi chung của sự nghiệp xây dựng Tổ quốc Việt-nam xã hội chủ nghĩa giàu mạnh.

Chúc Đại hội lần thứ IV của Đảng thành công rực rỡ.

https://tieulun.hopto.org

MỤC LỤC

Trang

Lời nhà xuất bản

- Bài nói tại hội nghị bàn về công tác khoa học và kỹ thuật 7
- Bài nói tại hội nghị cán bộ của Viện khoa học Việt-nam. 35
- Bài nói tại hội nghị các cán bộ giảng dạy và nghiên cứu của các trường đại học về cuộc cách mạng khoa học – kỹ thuật ở nước ta. 62
- Bài nói trong buổi gặp cán bộ, chiến sĩ Viện kỹ thuật quân sự 77
- Bài nói trong buổi họp mặt với đại biểu cán bộ, giáo viên trường đại học kỹ thuật quân sự. 93
- Bài nói tại lớp học về quản lý kinh tế cho cán bộ cao cấp và trung cấp toàn quân (Trích). . 100
- Bài phát biểu khai mạc hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật. 110
- Bài nói tại hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật. 123
- Bài phát biểu kết luận hội nghị cán bộ khoa học và kỹ thuật. 135
- Tham luận tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV của Đảng. 191

https://tieulun.hopto.org